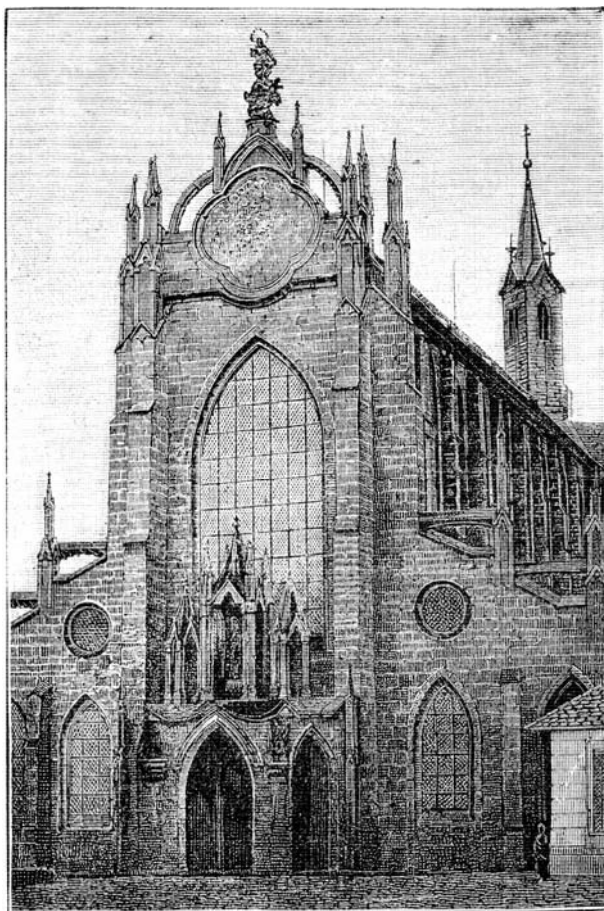

SEDLECKÝ KLÁŠTER

KUTNOHORSKO - VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK 12/09

Hlavní chrám „Nanebevzetí Panny Marie“.

FRESKY VE VELIKÉ SÍNĚ BÝVALÉHO CISTERCIANSKÉHO KLÁŠTERA V SEDLCI.

František Beneš, Petr Miloslav Veselský.

Na sta, ba tisíce navštěvovatelů přicházívá ročně do malé sice, ale památné osady Sedlc, by buďto zbylé zde památky někdejší slavné pověsti místa toho, neb nynější c. k. hlavní továrnu na tabák, shlédli. Těm k důkladnému poznání minulosti vypravováno budiž v krátkosti, čeho si tu povšimnouti jest: a dojistá, že to pak navštěvovatelům dojem trvalý způsobí, když při pohodlném si doma přečtení toho, vše opět na paměť uvede.

Mezi nejslavnější a nejbohatší kláštery v Čechách náležel dojistá někdejší slavný klášter cisterciánský v Sedlci, v kraji časlavském; neboť nejen že přestědře pozemky

a statky nadán byl, oplýval též zvláštními výsadami královskými tak, že v květu své slávy až 300 řeholníků kněží a ku 200 laiků zde vydržováno bývalo.

První nadání kláštera sedleckého, dle jedностejného udání rozličných českých historických spisovatelů, stalo se českým pánem Miroslavem z rodu Markvarticů, r. 1142, za panování vévody Vladislava a biskupa pražského Ottona a Jindřicha, biskupa olomúckého, kterýžto dárcce, jak se bezpečně domnívati musí, držitelem rozsáhlých statků v nynějším okolí kutnohorském býval, jelikož darované od něho klášteru tomu pozemky, které v základní listině uvedeny jsou, nazvíce v okolí tom se nacházely.

Že celé okolí kutnohorské, ano i prostrannost ta, kde nyní město Hora Kutná se rozprostírá, klášteru Sedleckému náležely, dá se souditi z toho, že až po r. 1850 přemnohé pozemky a role v okolí kutnohorském, i samým obyvatelům kutnohorským patřící, pozemními knihami sedleckými se řídily, o něž kutnohorští později s klášterem Sedleckým mnohých sporů mívali. Tak to bylo i s pozemky při sousedních vesnicích Bilan a Přitoky.

První kněží do kláštera toho povoláni byli z kláštera waldsaského v horním Falcku za času tehdejšího opata Gerláka IV. a že pak slušná a spravedlivá věc byla, aby kněží slušnou a náležitou výživou opatřeni byli, tak aby služby boží horlivěji konati a po spasení duší lidských dychtěti, jakož i řeholi své klášterské dosti činiti mohli s dobrým rozmyslem, Miroslav tyto vesnice jim, neb jak původní výraz nadání zní: „Bohu a nejsvětější Rodičce Boží“, daroval, totiž: Solnice u Zduchovic nad Vltavou, Chotovice, Podolšany (blíže Opatovic) se vším příslušenstvím; Hradiště s řekou, lesy a lukami (u Pardubic); Zdebudice, Poboř (v Kouřimsku), dvůr s rolí Odolanovou a Donatovou; dědiny Bilany, Lžovice, Libenice, Hlízov a Kačiny se vším k nim příslušenstvím až k potoku okolo Bora tekoucímu (nynější vesnice Záboř.) -

Byly jsou to vesměs statky Miroslavovy, jenž maje toliko jednoho syna dále ustanovil, že kdyby také syn měl sejíti bez potomstva, anebo kdyby rod jeho později vyhynul, všechno jmění jeho beze všeho odporu příbuzných a pokrevných má témuž klášteru připadnouti. Což též Držislav, Miroslavovy sestry syn, také ohledně svého děditví nařídil.¹⁾ Později dostalo se klášteru tomu rozličnými dobrodinci ještě i jiných statků, tak r. 1227 obdržel klášter ten z pozůstalosti Kojety Hrabišice dědiny: Sezemice, Chrastno, Přelozí a Zmínné, a tím možno bylo řeholníkům nepatrné sídlo své, Sedlc, ku sloutnosti neobyčejné přivésti a chrámy zde vybudovati, z nichžto největší, až podnes stávající, „Na nebe vzetí Panny Marie“ zasvěcený, jak svou prostranností, tak i stavbou v každém obdiv vzbuzuje.

R. 1248 zapověděl král Přemysl úředníkům a soudcům Časlavským, Kouřimským, Chrudimským a Hradeckým a vůbec všem v říši, rušiti svobod kostelu Sedleckému daných a opatovi a konventu udělena právomocnost nad lidem jeho co do některých zločinů, spolu i pokutami odtud plynoucími. Dokonaleji osvědčil přízeň svou klášteru tomu král Václav roku 1299 majestátem, by klášter Sedlecký z všelijakých úplatův a těžkostí strany dávání cel a sbírek vyjmut byl, jakož i plnou a dokonalou moc udělil opatu a konventu, zločinců na gruntech klášterských vynalezených svo-

---

¹⁾ Erben: Regestra.

bodně souditi, a měštům pak bylo zapovězeno, žádného poddaného klášterního nezajímati, jeho nevězňiti a mnohem méně k smrti odsuzovati, zanechávaje to vše v moci kláštera samého.

Avšak proslulost a květ kláštera sedlckého trvaly toliko 278 let od založení svého, neboť doby válek husitských i jeho se dotknuly a k záhubě jeho nejvíce přispěly, jelikož řeholníci nazvíce byli povražďeni, a nejen veškerá stavení klášterní, nýbrž i sám velebný chrám zničeny byly dne 25. dubna 1421.

Pozůstalé jmění klášterní padlo v plen výbojníkům, ano i statků pozemských klášterních nebylo ušetřeno, neboť si jich mnozí přivlastňovali, tak že císař Sigmund majestátem, daným v Norimberce r. 1422, přísně nařídil všem, kdožby koliv pozemských statků sedlckých v držení byl, je navrátil a opat nový ve všechn předešlý majetek kláštera a konventu uveden býti měl. Kdy a jak se to stalo, nelze určitě říci. Totéž rozkázal král Václav majestátem, daným v Hoře Kutné, v neděli před sv. Jiřím r. 1478, jemuž se spouště a zohavení kláštera a chrámu Sedlckého zželelo, které tu po tři a třicet roků spustošeny stály a vše čím dále tím více pustlo, až teprv král Ladislav, když ke korunování svému do Prahy jel, a spoušť i zohavení kláštera a chrámu jeho spatřil, zželelo se mu nad smutným divadlem tím; a pročež radu vzal se stavy království českého, jak by klášteru tomu pomoci se dalo. I povolán rozkazem královským opat Teodorik, jenž byl posud v cizině žil, nazpět roku 1454, který od pána Jana z Tovačova a z Cimburka, do kláštera spustlého opět uveden byl. Opatu tomu podařilo se, že z milosti královské některé odcizené statky klášteru opět navraceny byly, a protož počal opravovati stavení klášterní a chrámy, a byl to hlavně chrám hned při obydlí opatském stojící, pod jménem „sv. Filipa a Jakuba“, ježto nejprve k službám božím upravil (po němž ovšem již nyní žádné stopy není), toliko jeho dolejší zdě dnes za ohradu knížecího dříví slouží. U tohoto kostela byly tři věže; zbytky jedné z nich u vchodu do nynější fary se zachovaly.

Doba kralování Jiřího Poděbradského nebyla opět klášteru tomu přízniva, poněvadž ani k tomu povolití nechtěl, aby klášter odcizených mu statků vyplatiti si mohl, ano i sám zastavil a odebral klášteru tomu náležející statek Veletov, který pak na Jana z Trojanovic přešel, jenž jej r. 1481 městskému špitálu kutnohorskému daroval, což i král Vladislav potvrdil.

Když pak klášter Sedlcký po svém úpadku se opětně zmohl, činil nároky na navrácení Veletova, a po dlouhém se sporování ukončena záležitost ta tím, že Hora Kutná výměnou za Veletov špitálu městskému na „Grundlíku“ ležící pozemky klášteru Sedlckému postoupila, ve čtvrtek před sv. Vítem 1561, čímž spor ten ukončen byl, k čemuž teprv král Vladislav r. 1478 povolení udělil, jak z předu již praveno; a sám r. 1501 v pondělí před Hromnicemi navrátil klášteru Nový Dvůr s příslušenstvím, který doby té ku komoře české náležel a jenž před válkami husitskými majetkem kláštera býval; však ale vesnice Sv. Jakub, Záboří, sv. Kateřina, Sv. Mikuláš, Kobylnice, Církvice, Lišice, Morašice, kteréž v zástavě byly, nebyly klášteru více navraceny a zůstaly při panství Novokolínském.

Z nedostatku však prostředků kláštera, mohl tehdejší opat Jodok toliko Malín, pak vesnici Habrkovice a z polovice vesnici Horušice vyplatiti; a jelikož výnos těchto k výživě řeholníkův nestačil, vykázano jim z důchodů královských a z komorních pan-

ství, Kolína a Hradiště, 100 kop grošů pražských a 20 centů ryb ročně na tak dlouho, až by klášter s to byl, sobě některých bývalých statků vydobýti, což až do r. 1748 trvalo, kdy klášter Sedlecký statek Krchleby si koupil.

Císař a král, Ferdinand I., stal se zvláštním příznivcem kláštera toho; r. 1534 rozkázal opatu Jiřímu, aby učinil poznamenání všech klášteru tomu konfiskovaných statků, zdaž by tyto dobrým prostředkováním předešlému majetníku navrátiti se daly; i obnášel seznam ten více jak sto vesnic, dvorů, měst a městeček i jiných sídelních tvrzí, což prý dle ceny přes pět millionů obnášelo a sice majestátem tímto:

„My, Ferdinand z Boží milosti Římský král, po všechny časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Chorvatský atd. král, infant v Hispanii, arcikníže Rakouské, markrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě atd. Oznamujem tímto listem všem, že jsú předstoupili před osobu Naši královskou velebný a poctivý kněz Jiřík, opat i konvent kláštera Sedleckého, nábožní věrní Naši milí, a ukázali jsú nám privilegia svá, neboližto svobody, kteréž na ten klášter od předkův Našich císařův a králův Českých sobě dané i potvrzené mají, prosíce nás snažnými i pokornými prosbami, abychom jim je obnoviti a potvrditi ráčili. K kteréžto prosbě snažné a jich ctnému a šlechtnému zachování, kteréž při službách Božích ustavičně zachovávají, naklonění jsouce, a vidouce také jich privilegia celé a neporušené: protož s dobrým rozmyslem, Naším jistým vědomím, mocí královskou v Čechách všecky a všelijaké privilegia a svobody, kteréžkoli na ten klášter, počnouc od císaře Karla čtvrtého, krále Václava, krále Albrechta, císaře Sigmunda a krále Vladislava slavných pamětí dané i potvrzené mají, milostivě jsme schváliti, obnoviti a potvrditi ráčili, a tímto listem ve všem jich znění, položení, punktích, klausulech a artikulích, tak jakoby tuto v tento list Náš slovo od slova vepsány byly schvalujem, obnovujem a potvrzujem, chtěce tomu konečně, aby při tom od každého člověka jmíni, držáni a neporušitelně zachováni byli, bez Naši a budoucích Našich králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odporosti. Protož příkazujeme všem poddaným Naším ze všech stavův království Českého, nynějším i budoucím věrným Naším milým, abyste svrchu psané, opata a konvent, při tomto schválení, obnovení a potvrzení Našem měli, drželi a nyní i na časy budoucí neporušitelně pod uvarováním hněvu a nemilosti Naši královské zachovali. Tomu na svědomí pečet' Naši královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě Pražském, v pondělí v den sv. Vavřince léta Božího tisícího pětistého třicátého čtvrtého, v království Našich římského čtvrtého a jiných osmého.

Ferdinand.“

Statky tyto nacházely se však již v rukou soukromých, které bud koupí, bud dědictvím do vlastnictví jim připadly; protož také přání tomu zadost učiněno býti nemohlo. Aby však klášter nějak k většímu jmění přijíti mohl, odprodávaly se mnohé, klášteru tomu náležející nemovitosti. Tak roku 1542 kutnohorský bohatý měšťan a kupec, Jakub Habenstreit, koupil r. 1542, v úterý před sv. Janem Křtitelem, od kláštera Sedleckého místo pusté k vzdělání dědiny, ležící na vrchu Kaňkovském za zahradou Sukovskou v šorpích a haldách a v místech až do mezí Libenických k dědičnému užívání za 12 kop gr. č. a pod plat roční 15 kop gr. č., vždy při sv. Havle k placení; a opat Antonín prodal v r. 1549 klášteru Sedleckému patřící vinici v Rakousích, vedle kláštera neuburgského ležící, za 2000 kop míšenských, na to pak v roce 1552 byl

opat Jiří rozličnými nehodami přinucen, v souhlasu se svými řeholními bratřími, Nový Dvůr panu Hynkovi Martinickému z Chřenovic ve 1161 kopách gr. míš. zastaviti: když doba zástavy vypršela a klášter částku tu zaplatiti nemohl, prodán byl Nový Dvůr se vším příslušenstvím od nástupce opata Jiřího totiž opata Antonína Hynku Martinickému z Chřenovic a jeho dědicům a doplatil kupující klášteru k zástavě ještě 75 kop gr. m.

Po úmrtí tohoto opata nastoupil opat Jakub II., jemuž štěstí náhodně příznivo bylo, neboť když v roce 1560 rum ze zbořených stavení blíže kostnice odvážeti dal, nalezen jest při kostnici poklad, 10.000 dukátů, ježto nepochybně předkové v dobrých časech byli uschovali pro onu dobu, kdyby klášter jednou do bídných okolností přišel.¹⁾

Nález tento byl sice klášteru velevítaným, předce však z něho jen nějaká částka pro nejnnutnější potřeby se vzala, ostatek ale pro budoucí doby v klášteře uschován se choval.

O stavu jmění kláštera toho máme jediný úkaz z r. 1593, kdy opat Jiří Taxerus k šepmistrům kutnohorským činí příznání veškerého statku, jež klášter užívá, a jež se na 1700 kop grošů odhaduje, a z sumy té také podle vyměření sněmu zemského na válku platiti a zbrojného lidu opatřiti se zavazuje.

Roku 1595 povstal nemalý spor mezi císařem Rudolfem a opatem kláštera cisterciánského ve Zbraslavi Ant. Flamínkem ohledně volby nového opata v Sedlci. Řeholníci Sedlčtí zvolili si za opata posavadního převora P. Jana Macera, jež i císař Rudolf potvrdil, a opatu Zbraslavskému, Antonínu Flamínkovi nařídil, by zvoleného J. Macera v opatství to uvedl, což tento však vyříditi pomínil a za povoláním jiným do Moravy a Rakous se odebral. Aby však v klášteře a hospodářství žádná škoda se nestala, a lidé podání věděti mohli koho poslouchati mají, nařídil císař Rudolf mandatem daným v Praze v úterý po památce stěti sv. Jana Křtitele královskému rychtáři v Hoře Kutné Mikuláši Vodňanskému z Čazarova a primasu města Sigmundovi Kozlovi z Rýzntalu, aby sjedouc se společně do kláštera, obeslali všechny podané klášterské před sebe, jemu opatu Janovi v podannost a človecenství je uvedli, a vedle toho jménem císařským poručili, aby týmž opatem se řídili a jemu poslušní jsouce, ním se spravovali a jej za pána svého jakožto opata měli a drželi. Poněvadž však tehdejší mincmistr Karel z Bibrsteina, kterýž klíče klášterní u sebe choval v Hoře Kutné nebyl, a výkonu tomu též přítomen býti měl, dopsal úředníkům mince v tato slova: „Což se klíčů klášterních dotýče, vím já o tom, že jest opat do kláštera Sedlckého volen a má uveden býti; a protož dojde někdo z vás k mé manželce, ať vám klíče dá!“ - Odpor opata Zbraslavského proti volbě opata Jana trval však dále, tak že president a radové královské komory české v úterý po sv. Havle r. 1585 dopsali týmž osobám: „Co by kněz Antonín Flamink, opat kláštera Zbraslavského s opatem Plassským těchto minulých dnův před sebe vzal, tak že by nějakého Francouze do kláštera Sedlckého proti předešlému JMCé. nařízení za opata dosaditi chtěl, tomu jsme z psaní vašeho a kněze Jana Macera, jakožto od JMCé pořádně konfirmovaného opata porozuměli. I

---

¹⁾ Až posavad chová a udržuje se pověst, že v některém klášterním klenutí neb sklepení uschován poklad, pozůstávající z dvanácti apoštolův Páně v životní velikosti z ryzího stříbra a Pán Kristus ze zlata, po jichžto nalezení klášter opět ku své někdejší slávě přijíti má.

poněvadž jakž ten, tak i jiné všechny kláštery v království tomto JMCé statkové komorní jsou, a JMt s těmi podle milostivé vůle své činiti, a do nich, kdož se JMCé dobře líbí, za opaty z komory své dosaditi moc míti ráčí, jakož pak i tomuto nynějšímu opatu, knězi Janovi Macerovi odtud z komory konfirmací na tož opatství dána jest. Protož zanechávajíc toho při předešlém JMCé nařízení, jmenem JMCé poručíme vám, abyste toho Francouze do kláštera uvozovati nedopouštěli; pakli jest se to již stalo, z něho zase vyvedli. A pokudž v klášteře co spečetěno jest; to odpečetiti doudoc, předešlému opatu v moc postoupili, lidem poddaným poručili, aby se žádným jiným opatem mimo toho, kterýž od vás na poručení JMCé do kláštera uveden jest, nespravovali, ani člověčenství neslibovali, na tom JMCé jistou a konečnou vůli vyplníte.

Kutnohorští vykonali, čeho jim bylo nařízeno; však ale opat Zbraslavský i proti vůli císaře Rudolfa dosadil do kláštera Sedleckého za opata předc jen miláčka svého Francouze, Františka Lazalina, a Jan byl z opatství toho sesazen a z kláštera vyzdvižen, který pak útočiště u svých ochranců a vykonavatelů královského nařízení hledal a v Hoře Kutné se usadil. Nelíbilo, se to ovšem opatu Zbraslavskému, že kněz řeholní v městě vůbec náboženství strany pod obojí se přidržujícím se usadil, proti čemuž klášter Sedlecký spor vedl, jelikož se obával, že jim nedobré hospodářství tamnější na jevo přijde; protož Kutnohorských žalovali.

V následku toho nařídil císař Rudolf Kutnohorským v pátek po neděli postní Reminiscere 1577, „aby toho všeho s pilností se vyptali a vyzvěděli, z jakých hodných příčin týž opat Macer proti jistému poručení a konfirmaci císařské a na cí poručení opatství svého pořádného je zbaven a také, proč by v Hoře Kutné trpěn býti neměl, o tom aby zprávu na komoru českou učinili a za tím jemu Janovi Macerovi pobytu v Hoře Kutné - pokudž se tak, jakž o něm zprávu máme - v přebývání mezi vámi pokojně a dobře, jakž na kněze náleží, chová a příčiny k stížnostem nedává“. Spor kláštera Sedleckého působením opata Zbraslavského o přebývání vypuzeného opata Jana v Hoře Kutné trval však dále a mnoho let, aniž o tom co bližšího pověděti víme, ale výsledek nás poučuje, že vůle světská císařská vůli a moci duchovní ustoupiti musela, jelikož ve středu po sv. Matěji r. 1597 císař Rudolf Kutnohorským takto píše: „Jsou toho jisté příčiny, pro které vám poručeti ráčíme, abyste Jana Macera, předešlého převora kláštera Sedleckého z města Hory Kutné vybyli, nikdež tu u vás jemu se přechovávati nedávali, a ničímž ho nefedovali“.¹⁾ - Tím byl spor ten ukončen. Když pak vojsko pasovské v roce 1611 do Čech vtrhlo, strachoval se opat Sedlecký, Matěj Sartorius, o poklad klášterní a odstranil se na čas s převorem Tobiašem do Pardubic, vzav poklad s sebou; vrací se pak po utišení hlomozu válečného zpět, byl opat na cestě od loupežníků přepaden, oloupen a zavražděn; na klášter však neustále nové nehody se hrnuly.

V roce 1605 opat Sedlecký Valentín z Schönbegů vedl stížnost u nejvyššího mincmistra pána z Sebuszína, že mnohé osoby z Hory Kutné neoprávněným způsobem rolí, dříve klášteru tomu náležejících v držení mají, a je navrátiti nechtějí, což vyšetřiti žádá. Týkalo se to hlavně rolí po obou stranách „kamenné stezky“ (nynější

---

¹⁾ Archiv městský v Hoře Kutné.

silnice od Hory Kutné k Sedlcům vedoucí); ale žalobou svou všude propadl. O tomto opatu píše Mikuláš Dačický z Heslova ve svých „Pamětech“ takto: „Valentinus Šem-beg, rozený Prušák, bývalý opat kláštera Sedlcického, potom „Zlaté Koruny“ maje na sebe těžké pro své přečinění od vrchnosti své duchovní nastupování, nedostál jim, a pobrav což mohl, i Mandičku svou, dceru Mikuláše Korintského, tajně s ním oddanou, ujel z Čech do Moravy ten tam“.

Když r. 1618 stavové čeští od kláštera 2000 kop míšeňských na vydržování vojska svého požadovali, jichžto klášter složití nemohl, a opat k narovnání věci té do Prahy byl se odebral, byli řeholníci mezi tím časem z kláštera vyhnáni, klášter v nemocnici proměněn, statky klášterní pak Hoře Kutné za 30.000 kop míšeňských prodány¹⁾). Koupě tato byla však rozkazem Ferdinanda II., v pondělí po sv. Diviši 1623 vydaným - jimžto všechny v době zbourání do kněh zemských zanešené koupě a prodeje se zrušily - zničena; a statky tyto klášteru beze vši náhrady navraceny býti musely, řeholníci pak opět do kláštera svého povolání byli. Od té doby zůstal klášter v pokojném stavu a sezení na statcích svých, k někdejší však zámožnosti více již přijíti nemohl, vzdor tomu, že mu všechna stará práva opětným královským stvrzením navracena byla²⁾, a povoleno, aby sobě ztracené statky opět vykoupiti mohl, což by se i bylo stalo, kdyby k tomu potřebných prostředků se bylo dostávalo.

R. 1624 Bartoloměj Pika (Straka), opat kláštera Sedlcického, rodilý z Jindřichova Hradce, s nímž Kutnohorští mnohých svízeli měli,³⁾ složen jest z toho opatství mimo naděje jeho a pryč odvezen. Dáno mu za vinu, že by nedobře statek klášterský spravoval a opouštěl; na jeho místo zvolen Simeon Vsetečka, rodilý z Hory Kutné. Tento Simeon, nebožtíka Matěje Vsetečky, koželuha na Horách Kutných syn, jenž se na mnišství a do kláštera Sedlcického dal, a správcem téhož kláštera učiněn, opustiv jméno příjmi otce svého, se Eusebius Kapihorský tituloval, jest té správy r. 1625 opět zbaven, a tak na ten čas klášter bez opata zůstával.⁴⁾

V době třicetileté války klášter sedlcický též mnoho utrpěl a hlavně dne 6. března 1645 od Švédů vydrancován byl; co skvostného nalezeno, to i odnešeno bylo, tak že v klášteře takřka od začátku hospodařiti počíti se muselo; že však mnoho dobrodinců bylo se našlo, kteří klášteru milerádi přispívali, bylo opatu Jindřichovi VI. (Snopkovi) - který r. 1685 zvolen byl, a po čtyry a dvacet roků klášter spravoval, i příkladným hospodařením se vyznamenával - zase možno, klášteru někdy náležející statek, Lhotu s Volšany, od pána z Kaisersteina za 27.000 zlatých opět koupiti, a v době té i počet řeholníků se množil, tak že v těchto letech 40 až 50 kněží, mimo laiky, v klášteře žilo.

Důchody kláštera Sedlcického od roku 1733 do 1747 byly tyto, jemuž co stalý roč-

---

¹⁾ Koupě tato statků sedlcických: Malína, Habrkovic a Horušic se vším příslušenstvím, obci Hoře Kutné za 30.000 kop míšeňských prodaných, vložena do desk zemských v kvaternu trhovém višňovém v sobotu po sv. Janu Křtiteli r. 1620. - Koupě ta byla pro Horu Kutnou velmi osudnou, jak v „Persekuci Hory Kutné“ str. 52. se šíře vypravuje.

²⁾ Mezi výsadami klášterními bylo i právo ražení mince, kteráž mince měla opis: „Moneta Abatia Sedlecensis“. Nyní jen pořádku ve sbírkách numismatických k nalezení.

³⁾ Viz o tom „Persekuce Hory Kutné“ str. 74.

⁴⁾ „Paměti“ Mikuláše Dačického.

ní plat odváděny byly, a sice:

Panství Kolín při sv. Jiří 75 zl. 50 kr. a 10 beček kaprů po 5 zl.

Panství Chlumec 50 kop gr. č. co nadání od krále Vladislava na Hradištském panství učiněné.

Panství Svojsice 5 kop gr. ze dvoru „Tři dvory“ zvaném.

Panství Kostelec nad černými lesy 6 kop ze vsi Žďanic.

Panství Zehušice 6 kop 3½ den.

Panství Nové Dvory 1 kopy z tvrze „Ovčáry“.

Ves Bilany 2 kopy gr. míš. a 1½ libry vosku.

Hora Kutná 20 kop míš. dle usnešení mezi klášteřem, šepmistry a celou obcí r. 1664 učiněného.

V roce 1748 obdržel klášter povolení ke koupi zadluženého statku Krchleby, za nějž hned 111.100 zl. složeno bylo, na čtyřicet tisíc však klášter ještě dlužen zůstal.

Až doposud měli však řeholníci toliko stavení opatské, vedle chrámu ss. Filipa a Jakuba stávající (nynější úřední budova), a částečně bydleli též v nízkém, od doby válek husitských zbořeném, a posud jen nutně opraveném stavení, za hlavním chrámem „Panny Marie“ se nacházejícím. Když však opat, Jakub VI. (Růžička), dne 7. srpna 1753 k důstojnosti té zvolen byl, obrátil zřetel svůj k tomu, aby pro vzrůstající počet řeholníků pohodlnější a přiměřenou budovu zřídil, a nařídil, nejen stavení opatské náležitě opravovati a rozšiřovati, nýbrž i prostranné nové stavení pro konvent nově stavěti, v čemž i jeho nástupce, opat Xaver (Freisaufer), pokračoval. Rozsáhlou a nákladnou stavbou touto však klášter do velikých dluhů přišel, tak že s veškerými klášterními statky pod administraci opatů Oseckého a Zlatokorunského, vynešením nejvyšší dvorní komory ze dne 23. října 1763 postaven byl. Hlavní ránu úpadu kláštera zasadil však též opat, Xaver Freisaufer sám tím, že r. 1764 s veškerým hotovým jměním a s mnohými klenoty klášterními tajně uprchl,¹⁾ zůstaviv 45 bratří řeholních v klášteře v největším nedostatku. - Byl to poslední opat kláštera Sedlckého, neboť statky pro dluhy, které touto událostí ještě se zmnožily, stále pod administrací zůstávaly, a ku správě domácí ustanoven byl pak toliko probošt.

Roku 1784 nařídil však císař Josef vyzdvižení kláštera Sedlckého, pokudž by mu s jiné strany pomoci a dluhů jej sprostiti se nedalo. K tomu však prostředků nijakých se nevynašlo. I sjeli se téhož roku opatové klášterů cisterciánských z Čech a Moravy do Sedlce, držíce kapitolu a poradu vedouce o to, jak by klášteru tomu opět pomůže-no býti mohlo, však k žádnému výsledku to nepřišlo; protož ustanoveno se na tom, aby všickni duchovní kláštera Sedlckého do jiných klášterů rozesláni byli, věci klášterní a chrámové aby však veřejnou dražbou se vyprodaly. - A tak se i stalo. Veškerí duchovní rozděleni byli do jiných klášterů v Čechách a na Moravě, toliko poslední probošt sedlcký, důstojný Ferd. Housa, byl sekularisován a zvolen pak roku 1785 za arciděkana do sousední Hory Kutné.²⁾

Ustanovený prodej děl se roku 1786, i prodáváno oltářů, stolic, varhan, obrazů a t. d. za cenu tak nepatrnou, že se tomu co diviti bylo. Tak na př. prodán obraz z hlavního oltáře „Na nebe vzetí Panny Marie“, od Brandla, který za 16.000 zl. odhadnut byl,

¹⁾ Zemřel r. 1780 v Hamburku.

²⁾ Zemřel 20. června 1835, byv padesát let arciděkanem.

do Vys. Mýta za 1000 zl., kamž i jiných dvacet vzácných velikých obrazů za 200 zl. se dostalo. Veliké varhany, díla výborného, dostaly se do Přelouče, menší jedny do Bohdánče a druhé do Pardubic, třetí z chrámu ss. Filipa a Jakuba do Labské Tejnice, co patronátním chrámům komorního panství pardubického zdarma. Obraz sv. Bartoloměje od Brandla, přes 2000 zl. ceněný, koupen za 50 zl. do Pardubic, kamž i obraz sv. Ondřeje od téhož mistra koupen byl. - Obraz „Večeře Páně“, od Brandla za 3000 zl. odhadnutý, prodán za 30 zl. - Hodiny s věže konventní, které pro svou mistrnost přes 2000 zl. stály, prodány byly za 500 zl. do Hory Kutné.¹⁾

Posvátné věci chrámové, jakož i roucha mešní koupil opat Osecký pro svůj klášter. A tak vyprodáno vše, cokoli nějakou cenu mělo, jak z konventu, taktéž i z hlavního chrámu, tak že tyto budovy prázdné a pusté zůstaly, statky pak někdejší klášterní nejvyšším dvorním nařízením ze dne 24. srpna 1799 pod administrací c. k. komorních statků se dostaly a pak r. 1820 knížeti ze Schwarzenbergu odprodány byly²⁾ vyjma budovu bývalého konventu, jižto si vysoký c. k. erár ponechal a z níž nájemně do pokladny náboženského důchodu platí; a v které roku 1812 nynější c. k. dílna hlavní továrny na tabák zařízena byla, přenesena byvši sem z Golčova Jeníkova. - Právě se vyjednává s důchodem náboženským o odprodej budovy té s veškerým k němu přínaležejícím pozemkem pro vysoký erár.

Stručně tyto dějiny kláštera Sedlckého předeslati za důležité jsem uznal, než-li k vlastnímu popisu stávajících posud památek tamnějších přikročeno bude.

Nejhlavnější a nejslovitnější z památek po klášteře Sedlckém zbylých jest neomylně nádherný a velebný

chrám „Na nebe vzetí Panny Marie“,

kteří každého navštěvovatele jak svou krásnou stavbou, taktéž svou velikostí a prostorností nanejvýš zaujímá, a nejpatrnější toho podává svědectví, s jakou obětovostí slavní předkové naši ku zbudování nádherných chrámů Páně přispívali.

Kdoby stavitelem této krásné budovy byl, aneb kdy prvotně stavěti se počala, o tom není zprávy žádné k vypátrání, a protož musí se dáti za pravdu zmínce, v základní nadační listině kláštera Sedlckého uvedené, že chrám ten zároveň s klášteřem hned na počátku uvedení řeholníků a založení kláštera stavěti se počal; neboť hlavní děje chrámu toho jsou s ději kláštera co nejužší spojeny, a nehody, ježto kláštera se dotkly, potkaly též i chrám.³⁾ Zbudován byl chrám ten z tesaného čtvercového kamene,

¹⁾ Kdež až posaváde na věži chrámu sv. Jakuba se nacházejí.

²⁾ R. 1820. koupil panství Sedlcké, sestávající z obce Sedlce, vsi Malína se dvorem, půl vesnice Habrkovic, statek Horušice, Nová Lhota, Krchleby a Hraběšín polní maršálek kníže Karel Schwarzenberg za 600.000 zl. r. č. a 100 zl. k. m. klíčného.

³⁾ V zmíněné nadační listině stojí: „...nadřechený pan Miroslav ... místo, jenž slove Sedlc se vším, cokoli k němu přínaleží, Bohu a svaté Rodičce Boží, Marii Panně, a k užívání bratřím na věčné časy dobrovolně obětuje a daruje. Nejprve ustanovil, aby mnišský řád podle pravidla blahoslaveného Benedikta na ustanovení otců cisterciánských na věčné časy tam neporušeně se zachoval. A tak v následujících časův příhodnosti, a pomocí boží kostel spůsobený, a této řeholi příslušný, založen, jemuž od počátku prvního svého založení statky, jichžto jména níže postavena jsou, k užívání téhož kostela a bratřím tam Bohu sloužícím dobrovolně beze všeho odporu darovány jsou.

ve slohu zvenčí jednoduchém, uvnitř však velmi ozdobném, slohu romansko-gotickém, úplně klenutý, kterážto klenutí velmi rozmanitým žebrováním a stukaturní prací ozdobeno jest a mezi mistrovské práce druhu toho náleží. - Délka chrámu toho dle vyměření profesora Bernarda Gruebra obnáší 300, ve světle 100 stop; výška od podlahy až do špičky věže, nad levým překřížením se nacházející, 27 sáhů, 1 stopa; od podlahy až ku klenutí však 48 stop. Jest ve způsobu pravidelného kříže stavěn, který před hlavním oltářem se křížuje; má od vchodu až k presbiteriu a hlavnímu oltáři patero lodí, jichžto žebrovité klenutí na 34 pilířích spočívá.

Před presbiteriem jest zvýšená polokulatá kopula s kráným al fresco obrazem Nejsvětější Trojice Boží, při němž nápis: „**SanCta beneDICTa TrInItas et InDIVI-Dua VnItas**“.¹⁾ Světlo padá do chrámu 106ti okny²⁾ z nichž největší nad hlavním a jediným vchodem do tohoto velikého chrámu se nachází; jest 22 loket vysoké a 10 loket široké, má 69 křídel a 4830 malých kostkových sklených tabul, jehož železný rám 26 centů váží. V okně tom jest sestaven z barevného skla nápis: „**Ave Maria, gratia plena**“.
(Zdravas Maria, milosti plna).

Kolem hlavního oltáře jest prostraný ochoz s jedenácti výklenky, v nichžto všech malé oltáře zřízeny jsou.

Na obou koncích překřížení jsou zase zvláštní kaple; pravá sestává ze dvou oddělení, a v každém oddělení jest oltář, tak že dva kněží najednou mši svatou sloužiti mohou, aniž jeden druhého vidí.³⁾ Zsvěcena jest tato kaple ku počtě Bohorodičky, kdež i socha její dobré rezbářské práce jest; však i zde, jako obyčejně při podobných oltářích pozlátka nešetřeno. V levé kapli jest oltář svatých „Čtrnácti pomocníků“, pod jichž ochranou též klášter tento býval. Obraz na oltáři jest práce Tadeáše Suppra. - Proti každému pilíři v obou krajních lodích nacházejí se v hlavních zděch chrámových 2 stopy hluboké, 2 stopy široké a 3 stopy vysoké výklenky, z vnitř chrámu na cihlu zazděné, které všechny lidskými kostmi a lebkami naplněny jsou. Kostí ty pocházejí z hrobek, v kterých kněží klášterní jak v kryptě tak i v chrámu samém v hrobkách (sepulchra) při zdi pohřbívání bývali. Hlavní krypta jest pod celým presbiteriem klenuta a velmi prostranná, v nížto po každé straně 15 výklenků při zemi a 15 nad nimi výše se nachází, které tak prostranné jsou, že celá rakev s mrtvolou tam uložití se mohla, a tedy pro 60 těl místo připraveno bylo. Kostí z těchto hrobek byly pak, když prázdného místa zapotřebí bylo, vybírány a do výklenků, v hlavních zděch se nacházejících, ukládány.⁴⁾

A v staré zápise jedné nachází se tato slova: Noví obývatelé kláštera Sedlckého počali velmi nábožně a příkladně Pánu Bohu sloužiti, a po spasení duší lidských dychtěti, což vidouce lidé dobří a křesťanští, veselili se z toho a jim bohaté nadání učinili, oni pak při tom také pilností a vynasnažováním dobrého hospodářství hleděvše, velmi na statcích svých se rozmnožili. Odtud pošlo, že klášter a kostel Panny Marie tak nákladně ozdobili, že jemu v Čechách podobného nebylo“.

¹⁾ Což činí rok 1717, což by snad znamenalo, kdy malba ta po opětném obnovení chrámu toho provedena byla.

²⁾ Jichž oprava ročně přes 100 zl. stojí.

³⁾ Vypravuje se, že v zadním oddělení kaple té sloužili mši sv. ti kněží, jimžto z trestu výchoz na venek zakázán býval, jelikož ani on lid ani lid jeho viděti nemohl.

⁴⁾ Při obnovování chrámu toho r. 1854 prohlédl si spisovatel, jak kryptu, taktéž i tyto vý-

Chrám tento, o němžto nám staří spisovatelé žádného důkladného popsání nepožůstavili, zároveň s klášteřem dne 25. dubna 1421 zkázu vzal. Jak pověst vypravuje, sám Žižka prý těžce nesl zkázu tak slavného a velebného chrámu a u přísnošti své oznámil dal, aby ten z lidu jeho válečného, jenž chrám tento byl zapálil, u něho se ohlásil, že jej hojně odměniti a tolik stříbra jemu dáti chce, že by do smrti dosti měl. Žhář k vyzvání tomu se dostavil, ujišťuje Žižku svědectvím, že on ním jest, jenž čin ten byl vykonal, a že přichází, by za svůj mistrovský kus odplatu vzal. I kázal prý Žižka, aby se mu tolik stříbra, ohněm rozpuštěného, do hrdla nalilo, až by dosti měl, čímž palič ten zaslouženého trestu došel.¹⁾

Od té doby zůstal chrám v zříceninách, aniž bylo možno z nedostatku jmění po navrácení se kněží do klášteřa na opravu jeho pomysli, a protož upravili k službám božím nejprve obhořelý chrám ss. Filipa a Jakuba. Teprv opat, Jindřich IV., vzal na se roku 1699 skutek velmi obtížný, ale vysoce chvalitebný, a počal veliký chrám obnovovati: Jak pečlivě se týž opat ku stavbě té připravoval, vysvítá z toho, že dne 8. července 1700 všech okolních majitelů velkostatků vyslanými prosebnými listy o nějakou podporu k podniknuté stavbě snažně žádal. Prosebný přepis ten byl tohoto znění: „My opat Jindřich a převor Benedikt jménem celého konventu klášteřa Matky Boží v Sedlci modlitbu a pozdravení své vzkazujeme. Jelikož náš konventní roku 1143 nákladně vystavený a v husitských válkách r. 1421 zbořený, a po 270 roků v zříceninách jsoucí chrám opětně postaviti úmyslu jsme, žádáme a prosíme, by nám k dovozu dříví z lesů Čestínských - jehož na 1500 vozů býti může - povozy nápomocnu býti jste ráčili, připovídajíce, že za všechny dobrodince v posavadních cisterciatských klášteřech, jichžto se ještě 757 čítá, denně jedna mše svatá sloužena bude, a že se účastnými stanou též toho, čeho zakladatel klášteřa toho Miroslav ve svém nadačním listě pravil: „Pakli že některé duchovní neb světské osoby nadzminěnému chrámu neb jeho příslušnostem jakékoli příkoří činiti neb je obtěžovati chtěly, nejtěžších trestů božích se co obávají mají; všichni pak ti, kteří nadzminěný chrám a jeho příslušnosti chrániti, zastávati a podporovati budou, s těmi bude pokoj Páně, by již v životě tomto za své dobré skutky prospěchu měly, a u přísnošého soudce odplatu a věčnou blaženost naleznou“.

K vyzvání tomu dostalo se hojně podpory jak povozy, tak i jinakých darů, a tak stavbu chrámu započato bylo, která až do roku 1707 trvala. I přihodilo se r. 1703, když opat opět k dělníkům dohlédnouti šel, že jakýsi žebrák k němu přišel a krejcar mu obětoval s tou snažnou prosbou, by jej, jakožto upřímný dar na stavbu chrámu toho mile přijal. Ustrnul sice opat nad neobyčejnou skrovnou dobročinností touto, nezamítnul však malý dárek tento, nýbrž přijav jej, koupil za peníz ten skleněné kolečko, do velikého okna jej vsaditi dal a tímto nápisem opatřil:

„Quando millenus septingentesimus annus
Cum tertio fureat templum medicus adibat
Contulit hic nummum crucifer qui dicitur unum,

---

klenky. V kryptě nebyla již žádná těla, toliko více cínových tabulek, které z rakví tam pohřbených kněží pocházely, jichžto tehdejší vel. p. farář, J. Pitra uschoval.

¹⁾ Zvěst ta náleží patrně v řadu bájek, jelikož se ví, že Žižka s vojskem svým při zkáze přitomem nebyl.

Cum prece, cum voto rogitans id pectore loto,
 Ut quid pro Christo, temple curetur in isto.
 Quod factum et listae feratae vitreus iste,
 Inditus orbiculus parvo hoc fuit aere solutus“.
 („Když byl rok tisící sedmistý a třetí,
 Do chrámu přišel žebrák, stařec letitý,
 Podává halíře, an byl krejcar naší mince,
 Darem obětuje, prosí opata, jemuž rce:
 Aby z lásky Krista přijal na stavení
 Kostela, k šťastnému jeho vyvedení.
 Opat se diví, a ten malý dárek mile přijal,
 Koupiv zaň kolečko, pro paměť do okna vsadit kázal“.)

Pověst' dí, že od toho dne, kdy opat od žebráka peníz ten byl přijal, peníze na stavení neustále se množily, tak že opat se tomu divil, odkud by to pocházelo. Též mnoho nových dobrodinců se vynašlo, kteří jak peníze, taktéž rozličnou prací zdarma k stavení tomu přispívali, takže ve čtrnácti letech chrám ten nádherný nejen opět do stavu předešlého uveden, nýbrž i všemi vnitřními, chrámu toho důstojnými potřebnostmi, náležitě opatřen a ozdoben byl, neboť nejprvnější umělci povoláni jsou do kláštera, aby hotovili pro chrám potřebných prací, mezi nimiž hlavně slovutný malíř, Petr Brandl, do chrámu toho ty nejvzácnější obrazy maloval. Tak navrácen byl velebný chrám tento bohoslužbě, pravému svému určení;¹⁾ a opat Jindřich IV., který vším právem obnovitelem chrámu sedleckého nazván býti může, zemřel na to dva roky po ukončení své slavné práce dne 18. června 1709; i pohřben jest v kapli „Čtrnácti Svatých pomocníků“.

Dne 29. června 1723 navštívili chrám sedlecký císař Karel VI. s císařovnou Alžbětou, když do Prahy ku korunování jeli. I zalíbil se jim chrám ten jak svou neobyčejnou prostraností, tak zvláště i svým slušným uspořádáním tak velice, že císařovna na památku své návštěvy šest velikých stříbrných svícňů mu darovala.

Za opata, Jana VIII., v roce 1743, slaveno bylo v chrámě tom šestistileté jubileum trvání kláštera sedleckého s neobyčejnou slavností, a v klášteře v tu dobu již zase 52 řeholníků žilo, i netušilo se tenkrát, že zániknutí kláštera toho tak blízké jest.

V tomto obnoveném stavu uchován byl chrám Sedlecký až do vydzvižení kláštera, a vyprodání z něho věci roku 1786, načež zavřen byl. Roku 1788 byl chrám tento od tehdejšího vikáře a faráře v Potěchách, Ignáce Růžičky, obyčejným obřadem posvěcení svého zbaven, a sloužil pak za sklad špiže vojenské, a protož obávání nastalo, že nikdy více účelu svému již navrácen nebude.

Když však roku 1801 rozhodnuto bylo, aby fara z blízkého Malína do Sedlce se přeložila, ustanoveno bylo zároveň i to, aby veliký chrám Páně Sedlecký zase otevřen byl, a aby se vyšetřilo, mnoho-li by oprava téhož chrámu obnášela, porouchaná střecha a okna aby však bezodkladně opraveny byly. Pro faráře a učitele vykázán jest byt v bývalém opatství, a prozatímne k službám božím používal se chrám ss. Filipa a Jakuba. Roku 1805 bylo na opravu chrámu toho 2268 zl. 54 kr. povoleno, což by ovšem nijak nebylo stačilo, kdyby se bylo hojných dobrodinců nevynašlo, kteří k ob-

¹⁾ Vysvěcen byl však chrám tento teprv 4. června 1714, což světicí biskup pražský, Daniel Meyer, co generální vikář vykonal, jelikož v té době Sedlec ještě k pražské diecezi náležela.

novení této budovy znamenitými příspěvky nápomocni byli. To vše však toliko na nejnnutnější potřeby stačilo, nijak však nahrazeno a navraceno nemohlo býti již to, čeho od tamtud bylo se vyprodáno, a co v uplynulých letech zkázu vzalo. Skrovný, chudičky a chrámu toho nedůstojný oltář hlavní a sprostičká kazatelna zaujmouti musely místa ta, kde dříve mistrovská díla chrám zdobila; o navrácení jiných ozdob tím méně řeči býti mohlo. Tak opětně k službám božím upravený chrám Páně byl pak dne 19. října 1806 od důstojného arciděkana kutnohorského a vikáře téhož okresu, co bývalého posledního probošta Sedlckého, Ferdinanda Housy, opět slavně vysvěcen.

Ačkoliv takto chrám Sedlcký opět chrámem farním se stal, nicméně nedostávalo a nedostává se mu posaváde jmění vlastního k dalšímu se udržování, a zub času hlodal nemilosrdně na něm, neboť statky klášterní, z jichžto výnosu chrám Páně udržován býti mohl, byly odprodány, přešly do cizích rukou, a chrámu nezbylo nic. Farní osada však sama chudá a malá nemohla potřebného nákladu na tak znamenitou a velikou budovu nésti, patronovi též nemohlo přímě udržování uloženo býti; protož co obávati se bylo, že chrám ten během času opět zkázu vezme, kteráž také v posledním dvacítiletí velmi značně se okazovala. Schátralým krovem cedila se voda do zdí, krovy hnily, a vlhkost prorážela již stěnami přenáramně. Smutným okem pohlížel každý přítel památné budovy této na zhoubu tu, ale pomoci nějaké nebylo nikomu lze vynaléztí: až tu náhle a neočekávaně r. 1847 pro chrám ten příznivá hvězda vzešla. Tehdejší c. k. finanční ministr, baron Kübeck, navštívil c. k. továrnu na tabák v Sedlci, a při té příležitosti památného chrámu toho si povšimnul, při jehož si prohlížení nad hrozící zhoubou této znamenité budovy ustrnul. I zželelo se mu nad zkázou svatyně této; pročez ku prosbě tehdejšího faráře, Cejпка, nařídil bezodkladné ohledání a vypočtení potřebných chrámu toho dokonalých oprav, což tehdejšímu kutnohorskému c. k. asistentovi stavebního úřadu, Emanuelovi Hallerovi, svěřeno bylo; který také s všestranou obezřelostí práci té dostál a potřebný rozpočet nejvyšším místům předložil.

Rok 1848 překazil skoro veškeré naděje nějaké brzké opravy velebného chrámu toho. Když však po bouřlivé době prosba za obnovení a opravu opětována byla, došla milostivého vyslyšení, neboť se tu jednalo o zachování jedné z největších památek stavitelství, a dne 5. dubna 1854 přikročeno k důkladné ponavržené opravě, která stavitelským mistrem kutnohorským, Josefem Krehanem, pod dohlídkou příslušného c. k. stavebního úřadu vedena, přes půl druhého roku bez ustání trvala. Chrám obdržel zcela novou vazbu, kryt a potřebnou opravu zvenčí; uvnitř pak zcela novou omítku, při čemž hlavně k tomu se přihlíželo, aby ona místa, která vlhkostí a hnilobou zdí mnoho utrpěla, náležitě se vypravila, pak zcela novou dlažbu, při čemž však litovati jest, že místo hlíněných dlaždiček raději kamených se nepoužilo, které by mnohem přiměřenější byly bývaly.

Dále jest co litovati, že při návrhu potřebných oprav zapomenuto bylo na to, že i vnitřní, chrámu toho důstojná úprava chybí, na příklad veliký oltář a kazatelna, že tu i více jiných věcí a obrazů ceny nemalé se nachází, jichžto opraviti a zachovati třeba! Povolena částka 5000 zl. stř. ze státní kasy a 6000 zl. r. č. z důchodu náboženského, co záloha, již po dvacítiletém marném rekuriování knížecí důchod splatiti musel, pak malý příspěvek, jímž zádušní kasa přispěti mohla, postačily sotva k nejnnutnější

opravě budovy. Doufejme však, že když tolik již se obětovalo, i toho se opatří, čeho se tu ještě nedostává, k čemuž již příslušných kroků učiněno.¹⁾ K službám božím prozatímne nutně připravený chrám tento byl pak v den ss. apoštolů, Petra a Pavla, r. 1857 od nejdůstojnějšího biskupa královéhradeckého, Karla Bor. Hanla, dle církevního obřadu slavně vysvěcen.

Poohledněme se nyní ještě v chrámu Páně samém po znamenitostech a památkách, jichž tu posavad uchráněno a zachováno jest, neboť ze zbytků těchto lze nejlépe o minulosti souditi.

Hlavní oltář nynější, chrámu toho zcela nedůstojný a nepřiměřený, pochází z bývalého místního chrámu ss. Filipa a Jakuba, který roku 1817 zrušen a zbořen byl. Na něm nachází se obraz „Na nebe vzetí Panny Marie“, od Berglera; nemá nijaké umělecké ceny. Větší ceny mají však obrazy v postranních kapličkách na malých oltářích v ochozu kolem hlavního oltáře, a sice: když od pravé strany k levé jdeme, jest na prvním oltáři obraz sv. Štěpána od Willmanna; na druhém obraz sv. Juliany od Brandla, překrásná to skupina plasticky provedená, na které též památná monstrance chrámu Sedlckého vyobrazena jest; na třetím obraz umírajícího sv. Josefa od Genaro Basile; na čtvrtém obraz sv. Maří Magdaleny od neznámého mistra; na pátém obraz sv. Anny od Genaro Basile; na šestém obraz sv. Luitgardy, k nížto Kristus s kříže se kloní od Brandla, (pravý to poklad chrámu); na sedmém svatí čeští patronové, od Brandla.

Na postranních oltářích na hlavních pilířích před presbiterium jsou v pravo obraz sv. Bernarda, v levo pak obraz sv. Benedikta, oba od Birna malovány. Na těchto oltářích nalezájí se v skleněných rakvích uměle z vosku zhotovená a napodobená těla, sv. Felixe a sv. Vincence s ostatky těchto svatých, ježto byl opat, Jan VIII. (Retiknecht) k šestistileté památce slavnosti trvání kláštera Sedlckého, r. 1743 slavené, od papeže Benedikta XIV., k své prosbě pro klášter obdržel, kterážto těla až do roku 1817 v chrámu ss. Filipa a Jakuba se chovala, po zrušení chrámu toho pak do hlavního chrámu přenešena byla.

Co zvláštní ozdoby spatřujeme dále na stěnách obrazy: Nákladem Sedlckých občanů, úředníků a dělníků c. k. továrny na tabák a tehdejšího faráře P. Josefa Pittry opravené, a na mnoze novými rámci opatřené, a sice: „Rozšiřování se řehole konventů cisterciánských“, pak „Uvedení kněží cisterciánů do kláštera Sedlckého“ na kterémž obraze i sen Miroslavův vypodoben jest, a „Jesuita Chanovský“. Obraz ten má dole tento nápis: „Jesus - Maria - Joseph. Sancti quatuordecim auxiliatores in Germania operari miraculis clari sVnt pro patronIs restaVranDae hVIVs basiLiCae ab HVssItIs Vastatae assuMpti“

(Ježíš-Maria-Josef. Svatí čtrnáctero pomocníků, slavní divy v Germanii vykonányi, byli zvoleni za ochrance velechrámu od Husitův spustošeného.)

---

¹⁾ Nákresy k novému hlavnímu oltáři a kazatelně v souměrném chrámu toho slohu od profesora Bernarda Gruebra, předloženy jsou již deset roků příslušným úřadům, aniž jakého výsledku posud se docílilo. Mimo to jest co litovati, že se při opravě k obmítce používalo na mnoze omítky staré, a na střechy starých prejzů a špatného šindele, za kterou příčinou se dnes kostel opětně v bídném stavu nalézá. Spolu pokradeno bylo tehďáž mnohých trámů a železných závor.

(a Frant. Henricae, abbote scro ... Sedlec ...)

Letopočet okazuje na rok 1685, v kterém opat Jindřich (Snopek) za opata volen byl.

Obraz, „Zničení kláštera Sedlckého a mučení mnichův“: Obraz ten má dole nápis tento: In Monasterii Sedlecensi Sanc. ord. Cister. passio beatorum Monachovam, qui ab fidei catholicae constantiam ab Husitis martirio afeeti, coronam immortalitatis promeruerunt. Quibus associati sunt monachii Carthusiensis, qui a nostris charitatis excepti, eodem die, eodem loco et caudumde causam martyres ad coelum. Anno Domini MCCCCXXI-XXV Aprilis, die sct. Marco evangelistae sacra, quae indivit in diem veneris.

(V klášteře Sedlcském sv. řádu cisterciánského utrpění blahoslavených mnichův, kteří pro svou stálost ve víře katolické od Husitů umučeni, korunu nesmrtelnosti zasloužili, jimžto se přidružili i mniši Kartusiané, kteří od našich hostinsky přijati, týmž dnem, v témž místě a z té samé příčiny co mučedníci k nebesům. Léta Páně 1421 - 25. dubna, v den sv. Marka evangel., který připadl na pátek.¹⁾ Dále: „Ukřižování sv. Petra“ od Willmanna, malý obraz „sv. Petra v nadšení“, od Quida Renniho. Pak podle oltáře ss. 14 pomocníků obrazy: „Sv. Bernard napájený mlékem moudrosti z prsou Bohorodičky“, „ss. 14 Pomocníků“, jakož i „sv. Václava zavraždění“ od Škrety Šotnovského. Posléze obraz: „Zničení kláštera Sedlckého vojskem Žižkovým“. Fantasticky to malovaná mučení kněží kláštera toho, na němž co malíř podepsán M. Willmann 1701.

Menší čtyry obrazy od Brandla: „Sv. Vojtěch“, „sv. Vít“, „Sv. Václav“ a „sv. Ludmila“ zavěšeny jsou nyní v kapli „Všech Svatých“.

Čtyry obrazy staré v kapli „Božího hrobu“ uschované, očekávají dobrodince, by se mohly na světlo objeviti. Překrásné jsou i sochy „sv. Benedikta“, „sv. Bernarda“, „sv. Juliany“ a „sv. Umbelíny“, jížto sv. Bernard svou duchovní sestrou nazývá, a jejíž smrt na malém obrázku oltáře sv. Jana vypočtena jest.

Na pilíři proti kazatelně, kde dříve oltář sv. Jana Nepomuckého býval, jest nyní na votivním oltáři dle návrhu profesora, Bernarda Gruebra, přísně v slohu chrámovém vyvedeném, pražským akademickým malířem, Josefem Weidlichem, dovedně malovaný obraz „Nejsvětější Trojice“. Oltář i obraz opatřeny byly dělníky v c. k. továrně na tabák na památku šťastného zachránění před oukladnou vraždou J.V. císaře a krále, Františka Josefa dne 18. února 1853. Oltář ten zdobí chrám Sedlcický velice.

Dále povšimnutí zasluhuje šestnácte vysokých dubových stolic, jichžto řeholníci při chrámových pobožnostech zaujímal; nade vše však vynikají čtyry veliké zpodobnice co mistrovská díla umění řezbářského.

Nějakých zvláštních pomníků náhrobních není v chrámu tomto, toliko v kapli Panny Marie jsou náhrobní kameny s příslušnými nápisy opatů: Bonifáce Bláhy, zemřelého dne 17. září 1718, a Jana Reitknechta, zemřelého dne 1. června 1748; pak v kapli „ss. Čtrnácti pomocníků“ náhrobní kameny opatů: Jindř. Snopka, zemřelého 18. července 1709, a Otty Zahradeckého, zemřelého r. 1720, které ve

---

¹⁾ Pouhý to důmysl malíře.

zdi zadělány jsou.

Uprostřed chrámu položen nad zvláštním hrobem kámen s nápisem: „Carolus de Vertema hic sepulchri voluit 31. Augusti 1616“.

U vysokých stolic v levo před kazatelnou položena železná náhrobní deska s tímto nápisem: „Letha Páně 1663, 31. Januarii Urozený a statečný rytíř pan Zdenek Lukavecký z Lukavce a na Hraběšíně“, a pak: „Letha 1673, 3. Marcii Urozená paní Salomena rozená Studenecká z Pašiněvsi, paní manželka jeho, v Pánu usnuli, duši Bohu, statek Hraběšín klášteru Sedlckému odevzdavše, zde slavného vzkříšení očekávají“.

Deska tato byla při zboření chrámu ss. Filipa a Jakuba vyzdvižena a sem přenešena.

Věž není při chrámu tomto žádná; toliko na malé vížce nad chrámem jsou tři skrovné zvony. První, Jan zvaný, má nápis: „Tento zvon dělán jest ke cti a chvále boží nákladem urozeného pána Jana Salavy z Lípy na Oumoníně leta 1579“.

Druhý, Petr nazvaný, má nápis: „Tento zvon z rozkazu důstojného a velebného kněze, Ondřeje Erharta, toho času opata kláštera Sedlckého a Skalického dělán jest 1582“.

Třetí, Marie zvaný, nese nápis: „Já hlas volajícího na poušti, spravte cesty Páně. Udělán l. 1579 a obětován od Jana Salavy na Oumoníně“. Býval dříve na věži chrámu ss. Filipa a Jakuba.

Hromosvod na chrámě tom zřízen byl nákladem c. k. továrny na tabák pražským mechanikem, Václavem Spitrou r. 1842.

Než-li s velebným chrámem tímto se rozloučíme, musím ještě o jedné vzácné ozdobě chrámu toho se zmíniti, jakou tak snadno kde jinde spatřiti nelze. Jestíť to krásná v slohu přísně gotickém pracovaná monstrance, která dojistá z nejskvělejší doby kláštera pochází. Váží devět a půl libry, neb osmnáct hřiven a čtyry loty; jest bez odstavce čtrnáct a půl palce vysoká a v horní části šest a půl palce široká. Podstavec jest šest a půl palce vysoký, na němžto zvýšenými písmenami jméno JESUS se čte. Jest z ryzího stříbra a silně galvanicky pozlácena.

Kdy a kde monstrance tato zhotovena, aneb zda-li klášteru, kdy a kým darována byla, nelze nijak udati, neboť o tom žádná zpráva vypátrána není. Až do roku 1702 nikdo o pokladu tom nevěděl, až pouhou náhodou k odkrytí přišla, byvši zazděna ve zvláštním výklenku ve štitě hlavního chrámu.¹⁾ Roku toho vyšel si jednou kutnohor-

---

¹⁾ Jelikož, jak již dříve praveno, chrám ten v roce 1421 shořel, a až do konce XVIII. století takřka v zříceninách byl, lze tedy s jistotou za to míti, že klenot ten v smutných dobách válek husitských ukryt byl; a jelikož i mnichové v době té zavražděni byli, nemohl pak nikdo o ukrytém pokladu později vypravovati. Zničení chrámu Sedlckého - ač toho mnozí spisovatelé na rok 1421 dne 25. dubna uválějí - nelze v čase tom za bezpečné přijmouti. Neb ačkoli Pražané s vojskem svým k narovnání přátelského poměru s Horníky 23., 24. a 25. dubna 1421 v Sedlci byli, jak toho Palackého „Dějiny národa českého“, díl III., oddělení 1., str. 405. dosvědčují, a mezi nimi a Horníky slavný mír uzavřen byl, nedá se nijak domnívati, že by se bylo v době, pro obě strany tak vážné, nějakého nepřátelského útoku na klášter učinilo. Zničení Sedlce připisují neprávě Žižkovi a jeho vojsku, neboť Žižka té doby v Sedlci nebyl. Spíše lze za to míti, jak i sám Palacký se domnívá, že Sedlec zároveň s Horou Kutnou po bitvě u Malešova, dne 7. června 1424 zničena a vyhubena byla.

ský kat s ručnicí ptáky střílet. Přišel k tehdejšími zříceninám velikého chrámu, kdež mnoho ptáků bylo se usadilo, střílil po nich, rána však letěla do štítu, čímž kus malty odpadlo, a pod ní cos blýskati se zdálo. Na udání toho bylo toto místo hned ohledáno, a tam skvostná monstrance nalezena. Co odměnu za odkrytí pokladu toho dostával kat kutnohorský i jeho nástupcové od kláštera každoročně vůz sena a vůz otavy z luk klášterních, což teprv r. 1764 se zastavilo.

Když r. 1811 zlaté a stříbrné nádoby chrámové ve prospěch státu odváděny byly, musela i monstrance tato odevzdána býti, a byla již do Prahy odvezena. K snažné prosbě povolil však císař František, aby za náhradu 30 zl. st. vykoupena býti směla, jichž osadníci sedlčtí složili.

Roku 1857 byla monstrance tato nákladem 180 zl. st. opravena, kteroužto částku Jeho Jasnost kníže Karel ze Schwarzenbergů, co patron chrámu, sám zapravil.

Monstrance ta chová se, vyjma chrámové hlavní slavnosti, v kanceláři hospodářského úřadu, kdež však na každé požádání ochotně okázána bývá. Monstranci tu, při výstavě archaeologické ve Vídni značně porouchanou opravil opětně r. 1881 zlatník z Hory Kutné Mojžíš Milrad z polovice zdarma, a přec velmi dokonale.

Jak nyní stavení chrámu a bývalého konventu kláštera Sedleckého spatřujeme, nemohli bychom si o minulosti pravého obrazu učiniti; protož pokusím se tuto nějak aspoň popsati, jak to zde asi v patnáctém století vypadalo.

Veliký chrám stojí ovšem na tom samém místě, na kterém v prvopočátku byl postaven. Vedle něho k východní straně bývalo opatství s kaplí opatovou. Napravo stával klášter neb konvent s velmi prostrannou kolem chodbou, a táhl se až k příkopu, jímž potok ohrazen byl. Po levé straně k půlnoci bývalo místo prostranné, stromovím posázené, jimžto se chodilo do chrámu a jezdilo na opatství, do něhož dvě brány vedly. Nedaleko toho místa bylo ohrazené pole, kdež nic jiného se neselo, než pšenice pro pečení oplatkův na hostie. Podél tohoto pole vedle brány, při níž kaple sv. Bartoloměje bývala, stála opět kaple ss. Kozmy a Damiana, jižto arcibiskup pražský, Albík roku 1412 založil a nadal. Podle konventu stával krásný chrám v románském slohu ss. Filipa a Jakuba, a vedle něho měli bratří laici (conversi) svá stavení, kteří hlavně s obstaráváním hospodářských záležitostí se zaměstnávali.

Vše toto se přeměnilo, a nyní jsou ze stavení těch toliko zbytky. V stavení někdy opatském bydlí nyní správce c. k. továrny na tabák, budovy vedle někdejšího chrámu ss. Filipa a Jakuba jsou proměněny v obydlí farní, místnosti pro byty a kanceláře hospodářských úředníků, a někdejší hospital pro počestné proměněn byl nejprve za špýchar, nyní jest z něj sladovna velkolepého zde v novější době zřízeného pivovaru.

Toliko konvent klášterní, k němuž opat Bonifác Bláha, (volen r. 1709, zemřel roku 1718) základ byl položil, a ježž teprv opat, Jakub Růžička, (volen r. 1753, zemřel r. 1759) úplně dostavěl, čímž i klášter zadlužil, stojí posud ve své prvotní podobě zvenčí, vnitř však umlklo zcela již kůropění mnichův, a na místě téhož rozléhá se tu hlomození pracujícího lidu, jemuž mohutný parostroj pomáhá, neboť se tu váží tabákové listy, jichž ku 120000 centů ročně se zpracuje, anož tu přes 2500 dělníků denně zaměstnáno jest.

Můžeme však býti rádi, že Sedlce v ruce vzdělaných úředníků přišla, čímž mno-

hem lépe jest na tom než mnohé jiné vyzdvižené kláštery; neboť hned po zřízení c. k. továrny opatřilo ředitelstvo továrny toto obrovské stavení pevnou krytbou, a o uchování jeho vždy horlivá se vede péče.

Budova tato nachází se v prostranném někdejší nádvoří za hlavním chrámem a bývalým opatským stavením, tvoříc stavení třístranné. Jest sice v jednoduchém parukovém slohu založené, zaujímá však v svém vnitřku skvostnou, šedesátí okny osvětlenou síň. Prostora této měří 37° 4' v délce, 5° v šířce a jest 10° vysoká. Kolem čtyř obrovských stěn jsou dřevěné pavlače s dvojím přepažením, a sloupová, nyní dřevěná, zábradlí bývala dříve železná a velmi skvostná. Tyto obcházky vedly v jednotlivé komnaty, neb celý řeholní, které bývaly jak v přízemí tak též v prvním poschodí v stejném rozměru. Tuto nalezájí se na všech čtyřech stěnách uměleckým štětcem malířským až posud znalci obdivované provedené fresko malby a bývaly též na ploše stropové, kteráž prostoru 283° 3' zaujímá, kterýžto strop však pro hrozící nebezpečenství v měsíci květnu r. 1865 snesen býti musel, a tím právě ty nejkrásnější fresky za své vzaly.

Složení plochy stropové bylo úzce s krovem spojeno, a sestávalo z podložených trámů a ze stropu podlažního, jenž bedlivě nanesenou lepenicí pokryt byl.

Již před padesátí lety uznány byly trámy podlažní za zetlelé, tak že již tehdaž obávalo se ztráty fresek, aby tomu se předešlo, přidaly se nové trámy, které časem doby nedůstatkem průvanu zcela spuchřely. Tím počal se ohromný rákosový strop nížiti. Opět byly zasazeny nové trámy, použilo se svěráků, čímž skleslý celek bezprostředně spojen byl s krovem. Avšak již před více lety našly se vady vazby krovové v čepovicích a rozdílné sklonky na 6-8 palců, pak pukliny jeviti se počínaly, že při spořádání takovém tak ohromného prostoru nebezpečenství velmi možné bylo, tak že buď náhlá vichřice, buď jen dosti malé otřesení přepravných hřidelův spadnutí některého dílu stropu urychlití mohlo. Kdo by tu měl pak býti odpovědným za zničení lidských životů?

Obtížno jest vřelému ctiteli domácích památek uměleckých podepsati ortel smrti, jenž káže pokladů duševních, rukou náboženství pěstovaných ideí, malovaných umělcem smělým na stěnách a stropu, odejítí v hrob; avšak nevyhnutelnost a odůvodněná obava, že by život lidský ohrožen byl, káže přes všecku cenu uměleckou. Slavné správcovství továrny vše vykonalo a zkoušelo, aby strop ten zachován býti mohl; když však veškerí znalci nemožnost toho vyřkli, muselo přikročeno býti k jeho sejmutí.

Sedlecké fresky pocházejí z druhé polovice osmnáctého století, a jsou od Tadeáše Suppra, který pro Sedlec s bratrem řeholním, Willmannem, dosti mnoho působil, kresleny a vyvedeny.

Z přízemí vchází se nahoru dvojitými po sedmnácti stupních majícími schody, jež pak u prostřed v jedny se spojí, které též až nahoru sedmnáct stupňů mají.

Na schodišti spatřujeme čtyry obrazové skupiny, a sice: Patriarchu Jakuba, pod nebeským řebříkem spícího, čtvero překrásných andělů sestupuje k němu, (dle I. knihy Mojžíšovy, kap. 28, v. 2-4); nahoře v světlém paprsku je jméno „Jehova“. V předu sedí anděl s blankou, na níž následující letoznam: IaCob VIDet sCaLaM, totiž r. 1752.

Tomu naproti jest představen sen Miroslavův.¹⁾ Zahalen v plášť knížecí, hlavu máje o sedlo podepřeno a obklíčen od svých sluhů spí zde blahý sen; kterýž jej ku stavení kláštera povzbudil. Malý ptáček na znamení božského vnuknutí vylétá z úst jeho. V pozadí stojí klášter Sedlcký, kdež po schodech Cisterciáné, v rukou symboly víry, naděje a lásky držíce, k nebi vzhůru krácejí. Opět stojí anděl jeden v předu s blankou, na níž tato slova: *PrInCeps noster seDLeCIVM*. Toto opět dá rok 1757.

Tyto letopočty, 1752 až 1757, mohou sloužiti co jistá opěra k určení, kdy ony fresky povstaly.

Nad touto skupinou vznáší se anděl, držící roušku; hlouběji pod ním nápis:

PRIMO
IN SEDLECIO
FELIX
DORMITIO.

(Teprv v Sedlci šťastné odpočívání.)

Po stěnách schodiště pozorujeme ještě odevzdání listiny klášterní, pak uvedení Cisterciánův do Sedlce. Na listině tu vyobrazené a třemi pečeti opatřené, jižto pannoš v ruce drží a vysoce postavená duchovní osoba v biskupském ornátě podpisuje, které z péra písmeny *Ot...* vycházejí, nabýváme přesvědčení, že to osobu biskupa Otta, potvrzení kláštera Sedlckého podpisujícího, představovati má. Na listině té nachází se spolu tento nápis:

*Si puae igitur Ecclesiastica
saecularis ve persona praedicta
Ecclesiam, vel ejus possessionsiones*

---

¹⁾ Neklach, opat řádu benediktinského v Opatovicích, praví ve svém historickém spisu, že klášter Sedlcký r. 1149 založen byl těmito slovy: „Daniel, biskup pražský, založil klášter blízko Malína, který divným osudem slove Sedlec“. K tomuto náhledu přistoupil Václav Hájek z Libočan, a vypravuje rozvláčně na listu 183, což my tuto v krátkosti podáváme: Daniel, biskup, pojav své služebníky, vrátil se s nimi do Moravi k Jindřichovi Olomouckému, a tu pobyv při něm, jel pak k některým sobě příznivým rytířům, a když všecky potřebné věci spůsobil, do Čech se navracoval. Jeda od města Čáslavi k městu Malínu, byl přemožen dřimotou, i řekl k svým služebníkům: „Maličko uchylte se s cesty na stranu“. A když přijeli do jednoho údolí v hustém lese, sesedl biskup s koně, sluhové odpnuvše sedlo, na zem je položili tak, aby onen hlavu svou naň položiti mohl. Biskup lehl si na pravou stranu a brzy usnul. O čem komorníci, Jindřich a Racek, rozmlouvali, věděl Hájek doslovně. V tom přiletěl jakýs ptáček bílý jak sníh se zlatýma křídlyma a postavil se vedle tváře spícího. Tu otevřel biskup svá ústa, a ptáček do nich vskočil, načež ústa opět se zavřela. Po hodné chvíli otevřel spící zase ústa a ptáček vyskočil, vzhůru letěl. To vidouce sluhové, pravili: „Jistě jest to anděl boží!“ Za nedlouho vstav biskup pohleděl k nebi a zvolal: „Mirabilis Deus suis operibus!“ Pak sděliv sluhům vnuknutí božské, kázal místo to, kde odpočíval, naznamenati. Tu se stavěl na rozkaz boží klášter cisterciánský atd. Sám Devoty ve svém spisu na blbou báchorku Hájkovu upozorňuje, a tento příběh dle Bečkovského a Kapihorského Miroslavu, pravému zakladateli přičítá. - Žel Bůh, že nevzpomněl nikdo na starý pravý název Sedlo, Sídlo - Sedlec - usídliti se, - a proto dá se mysliti, že Miroslavovo sídlo zde dříve bývalo nežli klášter, a že to prabídné jest chtěti odvození jména od sedla koňského odvozovati. Čechy a Morava i veškeré slovanské země mají přes 80 míst podobného jména, jako: Sedlec, Sedlice, Sedlo, Sedlov, Sedlísko a p. v., a proto nesmysl jest na hloupou povídku při tvoření jména se odvolávati, a skutečnost bájkou zastíráti.

in quitare tentaverit, ream se Divino
Ju dicio - recognoscat. Cunctis autem
eam tuentibus sit Pax D. N. J. Xti. qua -
tenus et hic fructus bonae actionis
percipiant, et apud districtum
Judicem praemiae aeternae Bea
titudinis inveniant Danielus
OTTO VLADISL...
antiste Pranensis Princeps.

(Jestli tedy některá církevní neb světská osoba kostel neb jeho majetek znepokojuvati se pokusí, seznejž, že vina jest Božího soudu. Všem však jej bránícím budiž pokoj Pána našeho Ježíše Krista aby jak zde ovoce dobrého skutku zakusili, tak u přísného soudce odměny věčné blaženosti našli. Daniel Otto Vladisl..., kníže biskup Pražský.)

Za biskupem sedí český vladař, za nímžto opět anděl s listinou stojí, jížto však úplně již přečísti nelze, pouze tyto zlomky jsou posavad čitelné:

... utem
... par
... omni ambi
... utate ... onreat
... delet Servi Xsti
... videt: et ...
...n - abile Patres
Episcopi sigilli ...
illorum suorum
... notis confir
nare ... ant
ita ... fund

Na stěně levého vchodu jest obraz, představující knížete Miroslava, řeholníkům Cisterciánům listinu odevzdávajícího, na nížto seznam všech ku klášteru od něho darovaných míst a pozemků co v nějakém situačním plánu se nachází, jak jsme je na počátku spisu tohoto uvedli. Něco dále této fresky v okrouhlé tabulce čte se toto: „Divino monitos Timore et Amore delegit de ordine cisterciensi fratres“.

Na stropě na jižní straně jest nápis: „Charitas charitatis“.

Plochy čtyř obrovských stěn v prvním poschodí krášlí obrazy „Čtrnácti svatých pomocníků“ a dvojnásobný takový počet svatých mužů a pannen z řádu cisterciánského v následujícím pořádku:¹⁾

I. **Svatý Blažej**, mučenník a biskup v Sebastě v staré Kapadocii, spěchající s dvěma chlapci přes hladké zrcadlo mořské, symbol to „všeho nebezpečí“, nad nímž anděl v oblacích dvou menších svící drží na znamení starobylého církevního obyčeje, že v den svátku, témuž svatému zasvěceného, (3. února) věřícím dvě svíce pod bradou od kněží s modlitbou a žehnáním se držíávají.

Svatý Blažej jsa u vězení, pomohl jednomu chlapci, který rybí kost polkl, a jemuž v chřtánu uvázla, čímž jej před zadusením uchránil: a protož co přimluví u Boha při

---

¹⁾ Popsání a naznačení fresk těch udal c. k. konservator kraje čáslavského slovatný archaeolog, pan František Beneš, s jehož svolením tuto podány jsou.

chřtánových nemocech se vzývá. Svíce hromničná jest nejkrásnějším symbolem církevním; a naráží na slova Simeonova, v chrámu pronešená, když božské dítě na své staré rámě vzal a nadšeným vnuknutím zvolal: „Světlo k osvícení pohanstva!“ - A jak důstojný a významný jest obyčej, když stržený zrak umírajícího křesťana při spatření hořící svíce hromničné úplnou naději v nastávající blížící se světlo věčné v sobě vzbuditi smí! - Konsul, Agricola, dal tohoto ctihodného muže mučiti, na skřípec natáhnouti, železnými hřebeny ukrutně sedříti a konečně nechal deset nábožných žen, ano i dva nevinné chlapce, kteří modlám oběti přinášeti a jim klaněti se nechtěli - zároveň s ním stíti.

V pravo obrazu toho stojí kardinál beze všeho symbolu, v levo malíř v obleku řehole Cisterciánů, stojící před malířským podstavcem se štětcem a paletou v ruce, právě když dokončuje obraz sv. Františka Serafinského a sv. Dominika.¹⁾

II. Svatý Cyriak, jáhen, vymítající zlého ducha z dcery perského krále, Sapora.

Žil v Římě v době největšího pronásledovatele křesťanstva, Diokleciana. Legenda Svatých vypravuje, že diakon sv. Cyriak jedinou dceru Dioklecianovu, Arlemianu, ku křesťanství přivedl, o čemž však starší spisovatelé ničeho nevypravují, nýbrž udávají, že tento pouze jedinou dceru, Valerii, měl. Právě tak má se to s vyobrazenou zde pověstí, jako by byl sv. Cyriak do Persie se odebral, a tam Jobiy, dceru krále Sapora, ukrutného trápení sprostil, načež ona i otec a 430 jiných osob ku křesťanství přestoupili. Již papež, Honorius I., dal ku počtě jeho, chrám stavěti. V starých spisech mučenníků uvádí se co veliký hrdina víry křesťanské, pro kteroužto byl dne 15. dubna r. 303. s'at.

V pravo stojí kněz Cistercián beze všeho symbolu, v levo biskup téhož řádu s příčným dvourámovým křížem, nad ním ohnivá koule se vznáší.

III. Sv. Evstach, kterýž co vyznávač křesťanství v druhé polovici prvního století nejzajímavější legendu podává, klečí před kříž mezi parohy nesoucím jelenem v skalnaté divočině.

Tento svatý hrdina byl u vyšším postavení ve vítězném vojsku Trojanovu, a nazýval se před pokřtěním svým Placidus. Jsa jednoho času na honbě pronásledoval Evstach neobyčejně velikého jelena, mezi jehož parohama obraz ukřížovaného spasi-

---

¹⁾ Kdo by tímto malířem řádu byl, podaří se snad později vyzkoumati. - Tadeáš Supper nebyl Cistercián. - Dlabáč zmiňuje se o tomto ve svém lexikonu českých umělců jen zkrátka takto: „Supper Tadeáš, český malíř, kterýž pro kostel klášterní v Sedlci „Čtrnáct pomocníků“, ss. Benedikta, Roberta, Alberika a Štěpána maloval“. I tato poznámka jest nepravá. Supper maloval poslední obrazy co fresky pro klášter a ne pro kostel, kdež jen oltářní stěna „Čtrnácte pomocníků“ a freska „Nejsvětější Trojice“ na klenbě před presbiterium v hlavním chrámu Panny Marie jeho prací jsou. - Měl by snad malířem tímto být v řád Cisterciánů co laik přijatý věhlasný Michal Leopold Willman? Toto dá se až posud těžko jistiti. Že Willman s řádem Cisterciánů v upřímném spojení stál, může dosvědčiti krátká životopisná poznámka: „V Královci r. 1630. narozen, stal se dvorním malířem kurfirsta braniborského. Učený jesuita, Wolf přiměl jej k tomu, že dvůr opustil a ke katolictví přestoupil. Šel do Laubanu. Pojav vdovu Liškovu za manželku, dostal s ní věnem pěkný statek, a zemřel, jsa „slezský Achilles“ zván, dne 26. srpna 1706, pohřben jsa v cisterciánském klášteře v Laubanu. Protož jest i nepravá zpráva Schalero-va, že by fresky tyto od Willmanna pocházely, neboť tu byl Willmann již 46 roků mrtev, kdy fresky tyto malovány byly.

tele spatřil. Nábožná pověst vypravuje o tajemném hlase, (který podobně sv. Pavla před Damaškem ku křesťanství volal), jenž jej v skalnaté divočině k přistoupení náboženství křesťanského vybízel, načež on se svou manželkou a dvěma syny, Agazitem a Teofistem, v křesťanském náboženství vyučovati se dali. Z legend křesťanských jest jich velmi málo, které by tak prastaré hrdinství u víře a větší zajímavosti nám vypravovaly, jako o sv. Evstachu. Děj po ději s logickou důsledností sledují jeden druhý. Chudoba, ztráta manželky, ukradení dítek, důvěra v Boha, vítězství, opětné se shledání se všemi, víra v Boha - svržení, posměch a hrdinná smrt v ohnivé peci vyrábějí citlivému srdci ještě po 1700 letech slze z očí.

V pravo stojí v svatém strnutí kříži se klonící Svatý, v levo kněz Cistercián se staženou přes hlavu kapucí a prelátským křížem na prsou.

IV. Sv. Barbora. Jest to prostřední obraz na stěně té. Mohutná věž se třemi okny, symbol to nejsvětější Trojice, vyčnívá v pozadí, na kteréž veliký ciferník se spatřuje. Před věží tou spatřuje se její stínání vlastním otcem Discurem, který jí co tajnou křesťanku konsulovi Martianovi vydati a co nejukrutněji mučiti dal. V církvi křesťanské od pradávných věků vysoce ctěna byla.

Věž, při nížto tuto Svatou vyobrazenou spatřujeme, poukazuje na její příbytek, do nížto ji otec její uvrhnouti kázal, by jí před každým zvědavým zrakem ukryl. Jen dvě okna ozařovala vnitřní místa věže, třetí kázala pak sama později prolomiti. Spatřujeme tu 2 pohanské kněze před bohem slunce, Apolem. Nahoře vznáší se anděl a drží kalich. Symbol tento u sv. Barbory vyznamenává její úctu, co patronku všech umírajících. Jak Surius píše, měl se roku 1448 v Gorkum v Holandsku tento div státi: Jistý Jindřich Stock, zvláštní ctitel sv. Barbory, byl polo od ohně ztráven, a ostal na živu tak dlouho, až na přímluvu sv. Barbory svátostmi umírajících zaopatřen býti mohl. Od toho času jest v církvi katolické ctěna co přímluvkyně umírajících.

V pravo jest rytíř se štítem, na němž červené andělské křídlo, znak to řádu rytířského křídla sv. Michala, ježto Alfons I. král portugalský založil. Do řádu toho přijatý musel do rukou opata cisterciánského v Alcobaze přísahati, že Bohu, papeži a králi věren bude. V levo stojí opat cisterciánský s obrácenou berlou opatskou, jehož prsa mečem proboduta jsou.

V. Sv. Pantaleon, římský lékař, oděn - ovšem chybně - doktorským šatem středověku; stojí uprostřed lékárny, v které krucifix postaven jest, na nějž poukazuje. Nahý nemocný spočívá u jeho nohou a chlapec přivádí k němu slepého starce, jakož i matka své mrtvé dítě k němu pozdvihuje.

Obraz ten potahuje se na divy protkaný život tohoto tělesného lékaře císaře Maximiliana, který v druhé polovici třetího století žil. Stalo se jednou, že chudý slepý křesťan jej o pomoc žádal, a k prosbě a modlitbě jeho zraku opět nabyl. Uzdravení slepého zavdalo příčinu k jeho pronásledování, neboť bylo již těžkým proviněním doby té, křesťanem býti, a jelikož Pantaleon veřejně vyznal, byl i se svým učitelem, Hermolavem odpraven r. 303 p. K.

V pravo spatřuje se kněz cisterciánský s přílbicí a pancířem, v bílém pláští s červeným templářským křížem, drže prapor s týmž znamením v ruce. V levo řeholní bratr, hořícím šípem proboden.

VI. Sv. Erazim, biskup z Antiochie, na balvanu skalním odpočívající, vedle něho

dva katané, střeva jeho z břišní dutiny hašplí soukající. V pozadí centurio (setník) se čtyřmi oděnci, který z rozkazu císaře Diokleciana na jim tento ukrutný trest vykonati káže. Malý chlapec rozdmychuje ku počtě Jupitera na trojnožce rozžatý obětní oheň.

Erazim náleží v řadu oněch hrdinů pro víru Kristovu, neb on dle legendy syna Anastasiova v Lubrico z mrtvých vzkřísil, učení Kristovo bez bázně rozšiřoval a veškeré cnosti křesťanské humanity vykonával. Přehnaným způsobem vypravuje se nám, jak Erazim olovenými kýji, trnovými pruty, políváním vařícím olejem, voskem, smůlou, sírou a olovem mučen byl, a přece zdráv a čerstvý andělem z vězení svého vysvobozen byl. Žil pak ještě ve Formio v Kampani.

Co postranní sochy stojí v pravo Cistercian, ruku na srdci položenou maje, z něhož zelený stromek s monogramem „Marie“ vyrazí. V levo stojí korunovaný Cistercian, který oběma rukama ještě druhou korunu drží.

VII. **Sv. Kryštof**, vysoký, silný muž, nesoucí na ramenou Ježíška, s nímžto proudem řeky se ubírá. Zmužile opírá se o železnou tyč, kdežto malý Spasitel na jeho levém ramenu spočívá.

O jeho životě a činech, jakož i o jeho mučnické smrti s bezpečností skoro ničeho pověditi se nemůže, poněvadž nejstarší legendy velmi mnoho podivného o něm vypravují, což ani za pravdu míti nelze. Nejvíce k pravdě podobné jest to, že za panování císaře Decia v Licii (Asii) žil, více než obyčejný veliký a silný muž byl, srdcem plným zmužilosti a lásky k člověčenstvu nadán. Vynasnažoval se vždy svých spoluobčanů v učení Kristovu vyučovati. Když místodržící, Dagnus, svých pochopů vyslal, aby vyznavače víry Kristovy zatknuli, podařilo se mu i zástup těchto vyslaných na víru křesťanskou obrátiti. Všickni propadli smrti, jen Kryštof byl na železnou lavici přivázán, pod kterouž oheň rozdělán byl; pak byl vařícím olejem políván, na to k sloupu přivázán, šípy prostřelen a konečně s'tat. Jeden šíp odrazil se od něho a poranil oko ukrutného Dagnusa. Sv. Kryštof předpovídal jemu, když po jeho stětí trochu krve se zemí smísí a pak na ránu svou přiloží, že bude uzdraven. Stalo se tak, a Dagnus stal se pak křesťanem. Od nejstarších dob vzývá se sv. Kryštof co patron plavců před utonutím a morem. V Německu i ve Vlaších požívá veliké úcty.

V pravo od obrazu toho spatřuje se kněz kardinál z řádu Cisterciánů, který horlivě v knize čte, jemuž k tomu palec a ukazováček svítí. V levo vyobrazen jest opat s berlou, který v pravé ruce kámen drží. U jeho nohou leží dva řetězy a žíravé železo; nepochybně že to má představovati sv. opata Congallussa.

Nyní přicházíme k užší straně síně té, jižto krásná perspektiva sloupové síně s palačemi a květinovými vásami zdobí.

V pravo stojí papež, k němuž duch svatý ve způsobu holubice se spouští; pročež domnívati se možno, že to papež Řehoř Veliký. V levo opět postava papeže, jak monstrancí požeňování uděluje.

Pak zase následuje dlouhá druhá strana stěny se sedmi obrazy, jichžto řadu započíná:

VIII. **Sv. Jiří**, kapodožský rytíř, koňmo co drakobijce v skalnaté divoké krajině. Kresba obrazu jest dobrá a hlavní osoba vynikající. Na vršku skály stojí malé stavení a v pozadí viděti město s věžmi.

Nejúplnější zprávy o původu pověsti o sv. Jiří poskytují spisy: „Acta sanctorum.“

Již r. 494 zavrhl papež Gelasius při koncilium v Římě drženém, jednu starou legendu o sv. Jiří. Ve veškerých prapověstích nestává ani té nejmenší zmínky o nějakém boji s drakem. Totoť jest pozdější symbolický přídavek, jelikož drak vždy co zlý princip považován bývá, aby způsobem takovým boj Svatých se zlým pokušením tím výrazněji naznačen býti mohl. Také přemožené pohanství bývá způsobem tím vyobrazeno, na př. u Konstantina Velikého. Theodora, papeže Simplicia, Markéty a j. v.

Jiří byl synem mučedníka Gerontiusa, a narodil se v druhé polovici třetího století; stal se vojínem a postoupil za plukovníka. Když Diocletian se dozvěděl, že by byl křesťanem, kázal jej proto mučiti. Když po přestálém trápení Jiří do chrámu vešel a tam modly kácel, byl poznovu mučen, do jámy vápené uvržen, jedem tráven a konečně sťat. Prastarí pohanští Čechové vyobrazovali si jaro co bojujícího mladíka o „Vesnu“, jenž vše umrtvující zimu - která co drak vyobrazena bývala - přemohl. Byl to Bůh jara, Jaril zvaný! Odtud pochází ona veliká úcta, jižto sv. Jiří ve všech slovanských zemích požívá.

V pravo obrazu toho stojí korunovaný Cistercián v řeholním šatě, jehož rámě modrý plášť kryje; v pravici drží pokrvácené dűtky. V levo pak biskup s paliem kolem rámě a dvoutrámovým křížem patriaršským, nad jehož hlavou duch svatý v způsobu holubice se vznášá.

IX. Sv. Dionisius, biskup pařížský, vyobrazen v době té, kde na Montmartre mučednickou smrt byl přetrpěl, a hlavu svou rukama drže, ji ještě dvě stě kroků až ku kříži byl donesl. Dva s ním sťatí učenníci jeho, Rustik a Eleutheriem, leží mrtví na zemi, kdežto v pozadí římský vojevűdce s devíti divíci se diváky nedaleko žár vychrlující pece ohnivé stojí. Budova v slohu římském a chrám uzavírají obraz ten.

Asi okolo roku 250 p. K. byla v Galii víra křesťanská římskými hlasateli rozšiřována. Sv. Dionis usadil se v Paříži, vystavěl tam chrám a obrátil veliké množství Galův na víru křesťanskou. Nepochybně že r. 272 smrt mučednickou podstoupil. Byl s knězem, Rustikem, a diakonem, Eleutheriem, do Sainy hozen a nábožnou Catulou pohřben. Již r. 469 postaven byl na Montmartre v Paříži nad hroby jejich nádherný chrám. Nyní odpočívají těla jejich ve třech stříbrných rakvích v Sv. Denysu.

Co postranní sochy spatřujeme v pravo věvodským kloboukem ozdobeného kněze Cisterciána, jenž v pravé ruce vůdcovskou hůlku drží. U jeho nohou leží štít, na němž červená příční břevna v bílém poli. V levo Cistercián se štítem a praporem, obě červeným křížem zdobené, které liliemi končí.

X. Sv. Kateřina z Alexandrie, klečící v krásné zahradě před Matkou Boží, kdež i líbezný Ježíšek prsten na prst dává. Obraz tento, vábně vymyšlený, upomíná na krásnou poesii středověké české legendy o sv. Kateřině, kdež právě toto vidění nedostihle krásně líčeno jest. Anděl stranou drží košíček s květinami. V oblacích vznášejí se tři andělé. Jeden přináší svaté panně věnec z růží, druhý baret fialový s podobným bíle lemovaným pláštíkem, jímžto někdy doktorové ozdobováni bývali. V předu kreslí andělíček na kouli zemské, a druhý drží meč a kolo s trhacími háky.

Tato již v pradávné době ctěná Svatá byla v Alexandrii zrozena, kdežto i sťata byla. Sličná a duchaplná - jak se jeden slovůtný básník projádl - byla důmantovým sloupem křesťanstva, a nejkrásnější legenda o této Svaté jest ona česká, která v Stokholmu se chová, a ježto v slohu a řeči básním rukopisu královského se rovná.

Tam se jí Matka Boží s božským dítětem po třikrátě zjevuje. - Toto vidění jest zde zobrazeno. - Maximin divotvornou krásou její okouzlen vše vynaložil, aby ji sobě získal, ale všechno jeho pronásledování bylo marné; dívka křesťanská uprchla do skalin hory Sinai. Tyran vypátral ji i tam, kázal ji do Alexandrie přivést, kdež muse-la s nejslovutnějšími pohanskými filosofy rozhlášené školy alexandrinské se hádati; Kateřina byla však výmluvnější, než ti všichni, a mnohých odpůrcův svých získala výmluvností svou, že model se odřekli. Měla zemřít. Císařský zuřivec kázal, by v kolo, trhacími háky opatřené, vpletena byla, však sotva že tento ukrutný nástroj těla jejího se dotknul, rozpadl se, a proto musela býti sřata. Andělé donesli ji na horu Si-nai, kdežto až posavad v klášteře, jméno její nesoucím, odpočívá. Sv. Kateřina jest patronkou university pařížské.

V pravo obrazu toho stojí opat cistercianský s berlou k sobě obrácenou, drže čtve-ro palmových ratolestí a meč. V levo Cistercian s červeným doktorským biretem a pláštikem, v pravé ruce drží knihu a levou poukazuje k nebi. Obraz ten posud velmi dobře uchován.

XI. **Sv. Vít**, statečný mladík mazarský, v kotli plném vařícího oleje, kamž jej ukrutný Dioklecian uvrhnouti kázal, důvěrně k nebi pohlížeje. Mučírna, palice, po-hanští kněží, římsí žoldněří, oheň rozhrabující pochop, sloupová pyramida a obraz Jupitera, to vše tvoří okolí. Anděl přináší mučenému palmu vítězství.

V druhé polovici třetího století narozen byl Vít v městě Mazara na ostrově Sicílii. Byl mládenec sličný a pýchou svých rodičů, a vyučován váženým Modestem, stal se tajně křesťanem. Když otec jeho o tom se dozvěděl, byl mrskán a do vězení uvržen. Avšak krutější ještě tresty měly následovati. Ale Modestus a manželka jeho Krescensie, vzali jej pod ochranu svou a uprchli s ním na pevninu. Hladem a starostí unaveni byli dostihnuti vojenskými jezdci, kteří na jméno mladíkovo se tázali, a pak všechny tři do Říma odvedli. Dioklecianově dceři, která čivovní (nervosní) krutou nemocí po dávný čas trápena byla, a jízto žádná lékařská pomoc úlevy neposkytova-la, zdálo se jednou, že jí toliko mládenec Vít, ježto ve východní Itálii, kde dva potoky se stékají, uprostřed svých pěstounův naléztí možno bylo, nemoci její sprostíti může. Jelikož toto tenkrát tak se stalo, byl toužebně jej očekávající dceři císařově představen. Požehnal ji, a od té chvíle nemoc její se lepšila, takže opět úplného zdra-ví nabyla. Poklady i důstojemstvím, ježto mu podávány byly, mladík ten opovrhnul, jelikož na něm žádáno bylo, by opětně k pohanství přistoupl. Za to musel však on i pěstounové jeho nejukrutnější trápení snášeti. Do kotle, vařícím olejem, smůlou a olovem naplněného, byli stáli hrdinové víry Kristovy uvrženi, a když neporušení z toho vyšli, lvům předvedeni, a když tito jich ani se nedotkli, a shromáždění diváci z plna hlasu volati počali: „Velikýť jest Bůh křesťanův“! byli veškeří kyjmi k smrti ubyti. Tělo sv. Víta odpočívá v Praze v chrámu, památce jména jeho zasvěceném. - Že tento Svátý nahraňuje v Čechách staroslavného boha, Svanto-víta, svatý-Vít, jenž dne 23. června, totiž v nejdelsí den (nyní sv. Jana Křtitele) se světíval, jest patrné, je-li-kož s černým kohoutem, co prvním zvěstovatelem nastávajícího východu slunce a zahánitele noci se vyobrazuje. Zde však znamená kohout symbol křesťanské bdělosti.

V pravo skupení toho klečí biskup s paliem, jehož hlava šavlí v polo rozřata jest, v levo stojí starý Cistercian, maje hlavu přilbicí pokrytou a tělo těžkými řetězy opá-

sané, v ruce drží zkrvácené dŕtky.

XII. **Sv. Markéta**, mladistvá, krásou svou pověstná vyznávačka víry křesťanské, dcera kněze modlářského Aedesia v Antiochii, stojí zde u vězení, povznášejíc červený kříž, nímžto draka - symbol zlého - od sebe odhání a tak nad ním zvíťezí.

Olibrius, místodržitel antiošský, horoucí láskou k patnáctileté Markétě zahořel, a hleděl ji z prvu lichocením na svou stranu získati, avšak víra v učení Kristovo, v němžto ji její kojná a chuva byla vycvičila, zakořenila se příliš hluboko v srdce její, než-li aby byla dosti málo jen ochabovala. Mrskání metlami, které trapitelům a mučitelům jejím při pohledu na rozšlehané tělo slíčné dívky, slze z očí vyronilo, nepomohlo ničeho, jakož i pozdější trápení. Opětne uvržena byla do žaláře, kdež její útlé tělo pochodněmi páleno bylo. Surový, pohanský lid v Antiochii počal reptati, a bylo k obávání pozdvižení proti tyranu, Olibriusovi; proto kázal Markétu před město vyvésti a tam ji stíti. Od druhé polovice třetího století jest tato „perla mořská“ - což jméno její vyznamenává - v církvi křesťanské velice ctěna. V krásném chrámu benediktinském v Břevnově u Prahy chová se kost ramení z těla sv. mučnice této. - Pohanským Slovanům nahrazena byla jich někdejší bohyně, „Baba“, svatou Markétou, co ochranně zní a odtud staré přísloví: „Svatá Markéta uvádí žence do žita“, a posavad při větších polních hospodářstvích slavení „Baby“ po ukončení zní se držívá.

Tato freska jest nejkrásnější v celém bohatém věnci obrazů zde.

XIII. **Sv. Achac**, biskup z Antiochie, od lidu též „Agath-angelus“, t. j. „dobrý anděl“ nazýván. Vyobrazen tu, jak jej dva andělové od sloupu mučícího, na němž háky a pouta se spatřují, odvádějí a třetí před ním klečící anděl rány jeho hojí. Trnová koule na řetězu, dŕtky a metly poukazují na jeho snášené a šťastně přestálé utrpení pod císařem Daciem, kteráž ukrutný místodržitel, Marcian, roku 249 na něm vykonati kázal.

Po straně obrazu toho spatřujeme rytíře v řeholním obleku, který fialový prapor a vytasený meč drží. V levo stojí biskup, prsa máje klínem prokláta, obě ruce a pravá noha jsou hřeby proraženy. Obraz ten jest velmi dobře vyveden a posavad dobře uchován.

XIV. **Sv. Jiljí**. Nalezá se v jeskyni u Nismesu s laní, kteráž jej svým mlékem krmila, a kteráž také příčinou prozrazení jeho poustevnického života byla; neboť král gothský, Flavius (dle jiných Goldhagen), jsa na lovu, poranil krotkou laňku Jiljího šípem a raněnou pronásledoval až do jeskyně jeho. - Později shromažďovalo se mnoho učenníků kolem poustevny této, a král dal tu vystavěti bohatě nadaný klášter (St. Gilles), v němžto sv. Jiljí co opat žil pln křesťanských ctností a na počátku osmého století tam zemřel.

Vedle tohoto posledního obrazu na druhé dlouhé stěně stojí v pravo korunovaný Cistercian, máje obě ruce řetězem spoutané. V levo jeptiška z řádu Cisterciánek s přeloženými na prsou rukama, jejíž hlavu věnec z kvetoucích květin zdobí.

Užší stěnu příční zdobí opět architektonicky vyvedená perspektiva úplně v souměru protějším. Dva papežové s tiarou na hlavě a s křížem stojí v sloupení. Jeden žehná, kdežto druhý svůj rybářský prsten pozvedá.

Všecky tyto drasticky malované obrazy vyplňují v nadživotní velikosti osob čtr-

náce polí, kteréž příjemnou, avšak ve vkusu tehdejšího času přešňořenou architektonikou odděleny jsou.

Všecky tyto obrazy dokazují velikou zběhlost v malířství freskovém, jemuž právě 17. a 18. století nejvýš příznivo bylo. Mají sice tu a tam mnohou chybu v kresbě - což však spíše z množství vyzdobování pochází - kteráž chorobný směr umění hlavně na sobě nesla, když starých škol umění více nestávalo a stará renaissance dávno pochována jest.

Mnohé z těchto figur stojí rozličně krouceně, aby zbožné vytržení Svatých více méně naznačeno bylo. Některé z obrazů, jako sv. Barbora, jsou velmi porouchány, zaprášeny a tu i tam v koloritu vybledly. Avšak přec poutají pozorovatele a zůstanou zajímavými; pročež je žádoucí, aby budoucnosti zachovány byly. Kéž zří návštěvovatel, jak jedenkrát tento veliký celek vyhlížel!

Krásněji, velkolepěji, tudíž i živěji a nezkaženěji vystupovaly fresky stropové se svou bohatou symbolikou před okem myslícího pozorovatele, a velice jest co litovati, že zachován a ochráněn býti nemohl; pročež pro památku popis bývalé fresky té zde též uveden budiž.

Křesťanské umění vyšlo z náboženství a bylo vždy hotovo jemu věrně sloužiti. Zde vdechl na strop Supper, snad povzbuzen duchaplným Willmanem, ideu, kteráž v duši umělcově bděla. Jak nás zkušenost učí, závisí v umění vše od předmětu. Čím vznešenější tento jest, tím velkolepěji má představen býti. A zde bylo tomu tak, neboť:

„Marie sedí na oblakovém trůně s děckem, Kristem, kteréž ručkou svou trním korunovaný kříž - znak spasení - pevně objímá. Kolem božského skupení plesají andělkové, na něž veliký počet krásných hlaviček andělských se zářící výše nebeské se usmívá. Rodina Ježíšova ve vyznačených osobách z pravěku písma svatého až k Joachimu a Anně, Alžbětě a Zachariašovi, hochu Janovi, Lazaru, Marii z Magdaly a Martě spočívá na oblacích, kdežto malé postavy andělkův, symboly jednotlivých apoštolů a evangelistů nesouce, v prostorách oblakových kolem se vznášejí. Kolem mariánského skupení seřaděny jsou nástroje mučennictví Spasitelova, z nichž vyčnívá kalich, přeplněn krví Spasitelovou, a mocné proudy této tekou do studně života, která má nápis:

DULCIS MEMORIA
FONTIS
CISTERCIIS SATURAN
TIS CRESCENTIS
ET PROLIFICI.

(Sladká upomínka pramene cisterciánského hojně nasycujícího a se množícího.)

Čelní stranu oné studně zdobí znak mateřského kláštera citeuxského ve Francii: stříbrný štít s třemi modrými kosými trámy, kolem nichž osm lilií.

Všickni Svatí z řádu cisterciánského se symboly svých hodností, ctností a nauk spěchají s obou stran ke studni.

Dále představen tu opat kláštera sedlckého, sedící před svatým skupením; pod ním vyčnívá starý znak Sedlce: koňské sedlo Miroslavovo. Onen drží vysoko v pravé ruce umrlčí hlavu, kolem níž HEIDENRICUS, jméno největšího a nejduchaplnějšího

opata kláštera, působícího tu v letech 1278-1324, psáno jest.

V levé ruce drží vzhled nového kláštera, jaký byl v poslední době své stavby. Tím bychom mohli myslet si v této postavě buď zasloužilého opata Snopka, aneb Jakuba Růžičku. Vedle osoby té leží znak kláštera.¹⁾

Hned u znaku stojí krásný anděl, co znak prchajícího času. Okřídlený hoch má též okřídlené nožky, sedí, se sedmi kruhy si hraje, na kose Kronosově. Těchto sedm kruhů zdá se býti znakem sedmi věků světa.

Mezi těmito bohatými, velmi živými skupeninami uzavírají galerie obraz střední. Za nimi zjevují se bratři řádu v rozmanitých postavách a tu zříme mnohou hlavu studijní, mnohou podobiznu.

K obrovskému střednímu obrazu řadí se v pravém rozměru po obou stranách čtyři jiná velká a dvě menší obrazová skupení. Tak sedí Marie na oblakovém trůně s Ježíškem v levo. Sv. Alberik skládá před ní pšeničný snop, andělové a mniši cisterciánští jsou tu v skupeních co ženci a vázači. V pozadí viděti přední stranu jakéhos kostela, který onomu v Sedlci podoben jest.

Druhá freska představuje ohromnou, na osmi silných sloupech spočívající bāň. Sv. Robert, opat benediktinského kláštera v Cîteaux a zakladatel cisterciánského řádu r. 1098, vznáší se na oblacích k nebesům. Andělové drží věnec, pedum, mitru, loutnu, zlatý kruh (co nimbus), liliovou ratolest a hořící lampu a obklíčují Svatého. Každý z oněch má dle svatebního způsobu kytku na rameni připnutou.

Malí andělkové tančí vesele kolem svatého skupení, kdežto v levo velký anděl do trouby fouká. Spůsobem starých heroldických trub, i z této vlaje dolů roucho s nápisem:

Anno milleno
centeno bis minus
uno
sub pater Roberto
... ccepit Cistercie
ordo“.

---

¹⁾ Cisterciánské opatství v Sedlci užívalo od starodávna znaku tohoto: Štít, bílým křížem na čtyry pole rozdělený, na jehož koncích viděti černé písmeny M. O. R. S.; v pravém hořejším jest sedlo koňské hnědě naznačeno, nad nímž od horního levého rohu vybíhá rámě mnicha, držící berlu, na kteréž dvě koruny navléknuty jsou, což značí, že opat sedlečský Pater *immediatus* dvou královských klášterů, zbraslavského a brněnského, byl. V levém horním poli spatřují se zlatem obrněný jezdec a žebrák. Jest to sv. Martin, dělící se o svůj plášť se žebrákem. Tím naznačeno právo opatské nad proboštvím Sv. Martina v Kouřimi, patřící k Sedlci. V pravém dolním poli červeném jsou 3 pruty stříbrné, ze země vyčnívající, kteréž přikrývá černá mnišská kápě. Jest to upomínka na pověst o mnichu Antonínu, jenž 3 stříbrné pruty v lesnatém údolí blíže Hory Kutné naléztí měl (?) a tím původem blaha a zdaru dolův se stal. Levé dolní pole modré představuje tři zelené kopce, ježto blízké doly a stříbrné bāně na Kuklíku, Sukově a Spitzberku (nynejší kaňkovské vrchy) značíti mají. U prostřed znaku jest malý štítek, v němž viděti zlatou římskou číslici (XIV), co upomínku na čtrnácte pomocníků, patrovy kláštera Sedlečského. Nad tím vším jest infule s fessíky, a po každé straně berla opatská, z nichž jedna vztahuje se na opatství Sedlečské, druhá pak na bývalé proboštví skalické blíže Kouřimi, jež až do času vyzdvižení ku klášteru Sedlečskému náleželo.

Dvě značné pukliny příční v stropu rušily již značně dojem.

Nyní přijde jednobarvý obraz, kdež violově ve violovém malováno jest, představující symbolickou skupeninu.

Ženská postava stojí u římské ary a drží dvě tabulky s desaterem přikázání božích. U její nohou leží želvy, rozbitý koflík, kalich, dva hadi a konvice. V pozadí spatřujeme odpočívajícího velblouda. V levo tvoří stafáží anděl, jenž z konve do malé nádoby jakous tekutinu leje. Jest to obraz náboženství starého zákona, které v nový zákon přešlo.

Na levé straně hlavního obrazu jest šedý sv. Benedikt, v černém řádovém obleku, vznášející se na světlém oblaku k nebi. Jej obkličují postavy andělské, držící mitru, tiatru, vévodský klobouk, královskou korunu, lilie a olivovou ratolest.

Pod touto krásnou skupeninou padá slepá nenávisť se zlomeným šípem a lukem, pomsta s rohem hojnosti a jeho lákadly - peníze, žezlem, korunou královskou, sítí rybářskou a měchem, jímž všecko zlé rozdmíchává a zhaslou svíčkou v ruce do hlubiny, kdež ani jeden spasný paprsek světla více nesvítí.

Dále přichází opět jeden ovální obraz se symbolickou skupeninou. Ženská postava v řeckém oděvu jest k sloupu kamennému přikována. Má křídla na obou rukou svých, a v pravici drží polootevřenou mušli.

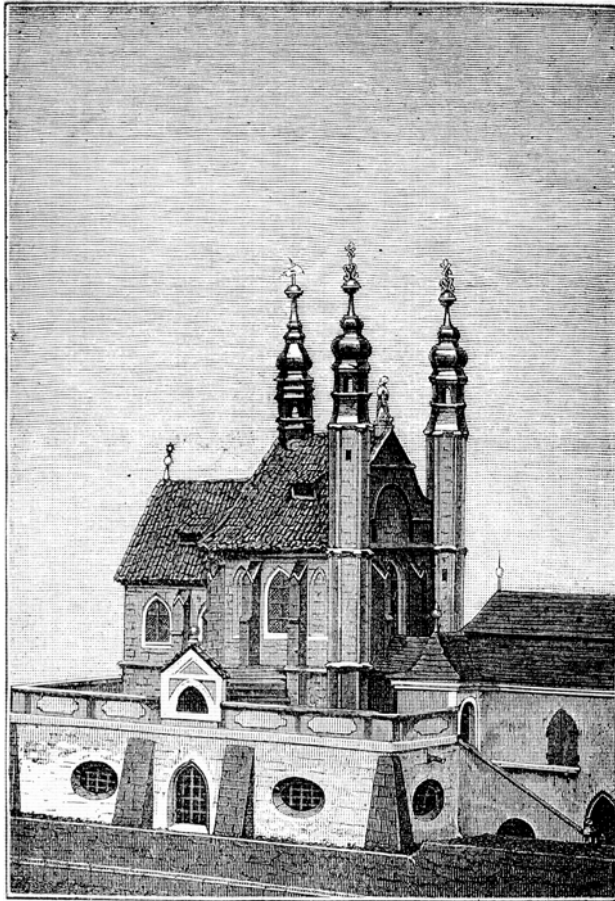
Jí po pravé straně stojí sbořená chatrč v zimní holé krajině. Tři nahé chlapecké postavy obkličují připevněný čas! Jednu na rukou i nohou řetězem spiatou objímá druhá, kteráž levou rukou palmovou větvíčku vyzdvihuje, a levou nohou do kruhu královské koruny vstupuje. V pozadí přichází chlapec a přináší žezlo.

Poslední obraz představuje sv. Štěpána, Cisterciána, kterýž kleče, v plném úžasu ruce své k jemu se zjevící sv. Panně vztahuje. Děj tento koná se v gotickém kostele. V padajícím světlém paprsku slunečním snáší se dolů děcko, Kristus, držíc kouli světa. Šestnácte řádových bratří obkličují je, modlíce se a žasnouce. S hora snáší se postavy andělské. Jest to nejslabší kompozice ze všech bývalých stropových obrazů.

Dvě stě devadesát figur tvoří tento bohatý cyklus obrazů na stropě a stěnách, kterýž na syny sv. Roberta poučlivě a napomínavě působiti měl.

Všechna tato vyobrazení, jak již praveno, patří legendě, tím tedy nejvyššímu idealu náboženství a kultu. Nechci říci o freskách těchto, že pečeť dokonalosti na sobě mají, přec ale může se Tadeáš Supper směle staviti v řadu souvěkých slovutných malířů, kteří v podobné freskové malbě se vyznamenali, a ježto byli Josef Kovář (v chrámu sv. Barbory v Hoře Kutné), Ignác Raab (nazvíce v bývalých kolejích jezuitských), Schöpfer (v lořetě v Praze), Josef Hager (na zevní stěně chrámu sv. Víta v Praze), Siard Nosecký (na Strahově v Praze a v Jiřicích v Čáslavsku), Jan Kalina (v klášteře želivském); ano, mnohá myšlenka jest plamenem krasotvorné síly umění tak proniknuta, že zaslouží býti kdes pevně ustálena.

Sluší v síni této také ještě povšimnouti si dvou překrásných řezbářských prací, představujících sv. Bernarda a sv. Luitgardu, k nimžto Kristus s křížem se nakloňuje. Škoda, že tyto řezby zde v prachu zaobaleny dlí, kdežto by ve velkém chrámě dostatek přiměřeného místa pro ně vynajíti se dalo.

Chrám „Všech Svatých“ s památnou kostnicí.

PAMÁTNÁ KOSTNICE SEDLCKÁ S CHRÁMEM „VŠECH SVATÝCH“.

Pověstná kostnice tato přivádí nejvíce cestovatelů do opuštěné a osamotnělé takřka osady Sedlce, a bývá nejvíce pro svůj zvláštní tvar a usrovnání zde kostí z těl lidských, které na rozsáhlém druhdy hřbitově zdejších pohřbeny byly, navštěvována a obdivována.

Ač v sousedním městě Kolíně při hlavním chrámu sv. Bartoloměje a v blízké osadě Malíně při chrámu sv. Štěpána též malé podobné kostnice se nalézají, nemají u porovnání s kostnicí sedlckou významu žádného a svědčí jen k tomu, že i jinde kosti lidské z hrobů vyzdvížené s uctivostí posvátnou uschovávány bývaly.

Zprávy o kostnici sedlcké, jak dalece jich sebrati možno bylo, podány buďtež tuto. -

Ze všech ostatních chrámů Páně a kaplí, jichžto mimo hlavní chrám v Sedlci bý-

valo, uchován ještě toliko tento zde uvedený, který, jak se podobá, při spustošení kláštera a hlavního chrámu nejméně snad byl utrpěl.

Vystavěn jest uprostřed někdejšího velmi rozsáhlého hřbitova a sestává ze dvou kaplí nad sebou. Horní, do nížto ze hřbitova dvěma stranami po kamenných schodech se přichází, jest jedenáct stop dlouhá, dvanáct stop široká a jedenáct stop vysoká, nevyniká však žádnou zvláštností, mimo práci řezbářskou na hlavním a jediném oltáři, která ku počtě „Všech Svatých“ zasvěcena jest.

Dolení kaple, takřka v podzemí, do níž po sedmnácti dřevěných stupních se přijde, obnáší sedmnáct stop výšky, jedenáct délky a dvanáct šířky, zasvěcena jest ku počtě „Ježíše Krista, před svým utrpením v zahradě jetsemanské se modlícího.“

Z předu chrámu toho jsou dvě s hlavním chrámem samým spojené, plechem kryté vížky; na prostředním mezi těmi věžmi stojícím štítu jest socha Panny Marie. Zvony na věžích těch nemají žádných nápisů. -

Dolení památná kaple jest neobyčejným množstvím zde nahromaděných kostí a lebek, které ve čtyřech koncích chrámu ve zvláštních ohrazených odděleních (prvo- počátečně ovšem zasklených) velmi uměle v čtverhrany homolovitě urovnány jsou. Mimo to nacházejí se v každém koutě z hnátů a lebek jehlance, jakož i po stěnách rozvěšeny jsou věnce z lebek a hnátů na drátě vázaných. Každé místečko zde volá k přítomnému: „Pohled' člověče, to byli tvoji předkové a tím i ty budeš!“

S jakousi posvátnou bázní a hrůzou vstupuje navštěvovatel v tuto nadobyčejnou svatyni, jež hnedle u vchodu vítá a na to, co zde k spatření, připomíná na desce psaný nápis od Josefa Devotyho¹⁾ jenž zní:

Naši předkové co byli
Jak svou vlast a Boha ctili
V těchto místech každý vzhled';
Bychom Čechy zas se stali
Slávy staré dobývali
K tomu každý mysl ved'!

Nejen lajk obdivuje zde pracné však i umělecky promyšlené, při tom však přece příliš fantastické upravení svatyně té, která vyzdobena jest tisíce tisíci lebek a hnátů nejrozmanitějších tvarů a způsobů. Spatříš tu lebky, na nichž buď sečnou neb střelnou ránu viděti; a srostliny neb skřiveniny mnohých holeních neb ručních kostí poskytnují vědě lékařské příležitost k poučení, a tak nikdo bez zvláštního dojmu místnost tu neopustí.

Hlavní oltář, jakož i dva postranní oltáře a kazatelna, zhotoveny jsou ze šedivého, čistě leštěného mramoru třebonínského.

Uprostřed chrámu jest dosti prostranná klenutá krytba, v nížto posud těla, kteráž ovšem již zpráchnivělá jsou, odpočívají. Na cínových, tam se nalezajících tabulkách čtou se tyto nápisy:

1. „Tuto odpočívá urozená paní Kateřina Poxlina ovdovělá Popovská, rozená Habrkovna v Hennersdorfu, věku svého 82 let, usnula 5. prosince l. P. 1753, slavné-

---

¹⁾ Devoty Josef zasloužilý český spisovatel býval nejprve administrátorem v Malíně r. 1812 od r. 1817 do 1824 pak farářem v Sedlci.

ho vzkříšení očekávajíc“.

2. „Virgo Margaritha Aloysia Logdmanin de Auen, nata Kuttenbergae die 21. Junii 1727, ibidem obiit in Domino, die 28. Julii anno 1760“.

3. „Praenobilis ac generosus dominus Joannes Rudolfus Logdman de Auen, Regie liberae urbis Kuttensis Vir Consularis, Juris Medicinae Doctor districtus Czaslaviensis. Natus 1695, aetatis 69 obiit 25. Decembris 1764“.

4. „Hic jacet Illustrissimus D. D. Ignacius Franciscus Liber Baro de Tam, Dominus in Wrbitz, Dobrinitz et Zboží, aetatis suae 28. annorum, duorum mensium et quinque dierum; quem Deus ex hac mortali vita ad aeternam avocavit, quinta die Octobris anno 1727, cui Lector precare requiem“.

5. V kapli samé něco v levo leží náhrobní kámen, tento nápis mající: „Der Wohlgeborene Ritter Herr Wenzel Murzel von Rosenthal, weiland Ihro kais. Majestät C. VI. gewester Obrist Lieutenant zu Pferd, seines Alters 69 Jahr. Gott lass ihn seelig ruhen“.

Doba vystavění chrámu toho nedá se s bezpečností udati, předc však již v brzkém čase po zřízení kláštera samého v Sedlci vybudován býti musel, jelikož již roku 1280 o hřbitově zdejší, na němž dobří a horliví křesťané chrám se dvěma kaplemi v jedné spojenosti postavili, zmínka se činí. V době té byl opatem Jindřich II., který miláčkem jsa krále Přemysla Otakara, v důležitých věcech vyslán byl do Jeruzaléma ku králi katolickému, kdežto po vykonání svých povinných záležitostí navštěvoval každému křesťanu místa památná, odkudž pro svůj klášter na památku něco země s hory Kalvarie přinesl, jížto po svém příchodu do Sedlc s příslušnou slavností na rozsáhlý hřbitov, vůbec „svaté pole“ zvaný, byl rozsíl.¹⁾

Pověst o tom rozhlásila se široko daleko po zemi, a obecně takřka povstalo přání v lidu křesťanském, aby na tomto svatém poli pohřbeni býti mohli: protož přivázivalo se sem mrtvých těl z blízka i ze vzdálí. Sám opat zbraslavský, Petr, tento věrný kronikář český,²⁾ přiznává, že když roku 1318 veliký mor v Čechách panoval, přes 30.000 mrtvých na hřbitov ten pohřbeno bylo.³⁾

Okolnost tato zavdala nábožnému lidu pohnůtku, že na hřbitově tom chrám vystavěn byl, jehož spodní část k ukládání vykopyaných na hřbitově kostí se používala, na dvou pak věžích chrámových co obět za zemřelé ve dne i v noci neustále světla hořívávala.

Byly-li kosti v kapli spodní již před zkázou Sedlce nějak uspořádány, ničeho se neví; zaznamenáno se toliko nachází, že roku 1511 jeden novic kláštera Sedlckého nahromaděných zde kostí v pyramidu urovnal; pročež i kaple tato vůbec „Kostnice Sedlcká“ nazývána.

Během času utrpěly však obě tyto kaple úhony všeliké a ba již i záhubou hrozily, až pak opět opat Hilarius r. 1661 jich opraviti a k službám božím zříditi dal, jak o

---

¹⁾ Hřbitov ten obnášel šestnáct měř půdy. Že hřbitov ten rozsáhlejší byl, než nyní ohrazení ukazuje, svědčí ta okolnost, že kdekoli v okolí se kope, na mrtvoly a kosti se přichází.

²⁾ Býval dříve též řeholníkem Sedlckým.

³⁾ Byť i za pravdu se nepřijalo, čeho Eusebius Kapihorský o hřbitově tom uvádí, že totiž těla zde pohřbená ve 24 hodinách tak ztrávena byla, jakoby již po delší léta v zemi ležela, přece zkušenost toho přesvědčila, že zde těla pohřbená v krátkém velmi čase ztrávena bývají.

tom nápis v klenutí horní kaple svědčí, jenž zní: „Fr. Hilgerius Abbas Sedlicensis et Sarenis Visitor, Vicarius generalis, hoc ossarium ex ultimis ruinis noviter erexit 1661“.

Oprava tato však dvě leta trvala, a teprv 11. dubna 1663 v pondělí velikonoční týž opat první mši svatou v kapli té sloužil, a kosti v dolejší kapli, jak bývaly, urovnati dal, z čehož souditi se dá, že již dříve kosti tu urovnány bývaly; a že tomu tak bylo svědčí i ta okolnost, že v ní pod jedním oltářem r. 1560 opat Jakub poklad, jak se praví 10.000 zlatých peněz nalezl, kterých jak již pověděno na opravu klášterních budov vynaložil. Od té doby však chrám tento opětně zanedbán byl, po vydzvižení kláštera opuštěn ostal a služby boží tam více se nevykonávaly. Teprv roku 1814 opětně hlavním přičiněním tehdejšího faráře Sedlckého, P. Josefa Devoty-ho, byly obě kaple k službám božím upraveny a roku 1821 dal týž farář opraviti oltáře v nich.

Zub času však od té doby velmi patrně na chrámu tom hlodal, přimluvou však tehdejšího, velmi horlivého důstojného pana faráře, Josefa Pitry, a patronátního komisaře co hospodářského ředitele pana Míchala Reumanna dal r. 1870 osvícený patron Karel kníže ze Schwarzenbergů nákladem víc než 12.000 zl. opraviti kostnici i kapli „Všech Svatých“. Veškeré kosti byly umyty, což vykonal Fr. Rint z Čes. Skalice, složil znova veškeré piramidy, z hnátů a obratlí zhotovil uprostřed kaple visící lustr, na stěně proti vchodu se zvláštní píli z rozmanitých menších a větších kostí a lebek vyvedl u velkém rozměru knížecí Schwarzenberský znak. V postranních výklencích vedle schodů zhotovil též z kostí vázy a ve výklencích u hlavního oltáře podobně nápodobení monstrancí. - Vedle hlavního oltáře v pravé šíji sestavil na stěně z kostí jména:

Peřina, (té doby biskup. vikář a arciděkan Kutnohorský).

Pitra, (té doby farář Sedlcký)

Paták, (té doby exposita v Malíně, a nápotomní farář Sedlcký) co zvláštní podpo-
vratelé opravy té; v pravé šíji pak jména:

Michael Reiman, t. č. hospodářský řiditel v Sedlci, co hlavní původce opravy té;

Frant. Rajský, t. č. knížecí Schwarzenberský stavitel, který stavební opravy vedl.

Pod schody pak na stěně v pravo své jméno:

Frant. Rint z České Skalice.

Sotva že oprava ukončena byla, hrozilo kostnici opět veliké neštěstí. Blesk svezl se na půdu předsíně, kde bylo množství hoblovaček, zapálil, a hrozil zkázou celé kapli. Než hasičům ze Sedlce a z Hory Kutné přibylým podařilo se oheň pouze na střechu v předsíni obmeziti. - Jiné nebezpečí hrozilo však opět kostnici r. 1880, kdy jasný patron na kapli tu dal hromosvod postaviti. Než dodělal klempíř práci zasazením drátu do plotny, přikvapila bouře. Klempíř nechal drát svinutý viseti, shledal však druhého dne drát ten celý zohybaný; důkaz to, že se blesk po týčce až na půdu svezl, odkudž pak beze škody zmizel a tím kostnice opět zachráněna byla.

Nežli místnost tu opustíme, povšimněme si ještě v pravé stěně při vchodu zasazené desky mramorové, mající tento nápis:

Památce českého spisovatele

J. M. Rautenkrance

faráře Sedlckého
nar. 2. března 1776, zemřel 31. června 1817
věnuje
archaeologický sbor „Vocel“ 1877.¹⁾

O hřbitově a kostnici sedlcké mnohé pověsti se vypravují, jichžto zde uváděti od místa jest, jelikož co báchorky znějí; přec však aspoň dvou z nich uvedu, jelikož svědectví podávají, v jak posvátné účtě u lidu chovala se místa tato.

Když za opata Františka roku 1598, kdy již tak prostranného hřbitova zapotřebí nebylo, jistý šafář pro vyzískání užitku klášterního opata k tomu přiměl, aby větší část hřbitova toho v pole se proměnila, a opat k tomu přivolení svého dal, počal šafář hřbitov orati. Sotva však několik brázd byl udělal, spatřil prý před sebou osobu v bílém oděvu státi, která mu hrozila, čehož on náramně se ulekna, domů rychle utíkal a sotva že domů se dostal, náhle zemřel, jehož pak i opat v brzku následoval.

Tak vypravuje spisovatel pisu: „Phoenix reviviscens.“

Druhý příběh zaznamenán tento: Když v druhý svátek velikonoční roku 1657, jak dle starodávného obyčeje bývalo, kutnohorští obyvatelé v slavném procesí do Sedlce průvod měli, kázal jim jezuita P. Rudolf Reichenberger na hřbitově. Po nešporním čase, když týž kazatel již pryč ubírali se chtěl, vešel do kostnice a tu pravil k svému společníku: „Co se vám zdá, jsou-li všechny tyto duše, z jichžto těl kosti tuto zachovány jsou, oučastny blahoslavenství věčného čili nic?“

Sotva že tato slova byl vyřknul, povstal prý strašlivý hřmot mezi těmi kostmi, takže zdálo se, jakoby se pohybovaly. Strachem a hrůzou obklíčení byli P. Rudolf i společník jeho; rychle z kostnice pospíchali a od toho času, kdykoli P. Rudolf do Sedlce jíti měl, do kostnice té z pokory více nevstoupil, ale poklekna toliko přede dveřmi modlitbu za zemřelé vykonal.

Vypravuje se též, že naproti té dolejší kapli stará lípa stávala, na kterouž Husité při plenění kláštera prý některé mnichy pověsili a od té doby že lípa ta listí, na způsob mnišských kápí formovaných, nesla. Roku 1796, dne 27. července, prudký vítr lípu tu, již věkem schátralou a kleštěmi staženou, zvrátil, jejížto věk znalci na 400 let udávali, a v nížto prý při rozdělení mnoho zarostlých hřebů se našlo. Co vnučka lípy té až do nedávna výrostek z kořenu co silná již lípa stála, na které tu a tam podobně formovaných listí se nacházelo, ta však byla při zakládání nynější chmelnice a stavění zdě kolem hřbitova poražena a prodána.

Před hřbitovem postavena jest velmi krásně a mistrně z hrubozrného pískovce vyvedená socha sv. Jana Nepomuckého, která r. 1704 postavena byla, a za nejvyšší podobnou sochu v Čechách se považuje. Výška její i s podstavcem obnáší 18 a tři čtvrtě lokte. Ve čtyřech polích podstavce jest na zadní straně nápis ku počtě téhož Svatého, na třech ostatních ve vypuklé práci vyobrazení sv. Judy a Tadyáše, sv. Dysmasa a blahoslaveného Jana Sarkandra. V uhelních pilířích pak spatřují se sochy sv. Vojtěcha, sv. Gottharda, sv. Václava a sv. Floriana.²⁾

¹⁾ Byltě Rautenkranz z prvních pěstovatelů jazyka českého po jeho vzkříšení. V r. 1807 byl katechetou při hlavní škole v blízkých Nových Dvořích, od r. 1815 pak farářem v Sedlci.

²⁾ Jest to práce bývalého bratra laika v kutnohorské jezuitské koleji, Františka Bauagu-

Paní Marie Zahradecká založila dne 4. března 1711 nadaci 150 zl., aby každoté-
hodně v den, Svatému tomu ku počtě jmenovaný (středa) a pak po celý oktáv svátku
jeho, lampa tam hořela.

Tím ukončuji kratičkě toto pojednání o slavné někdy Sedlci a posavadních po-
zůstalých památkách proslulého kláštera, kýže při tom vroucně, by brzy hlavní chrám
Páně opatřen byl vším, čeho mu k důstojné vnitřní úpravě zapotřebí. Odkud ale zjed-
nati chrámu tomu příjem jistý, aby zase příště v stav podobný neklesl!

Jsem toho náhledu, aby nájemné, ježto c. k. hlavní továrna na tabák z používané-
ho někdejšího klášterního stavení do náboženského důchodu platí (950 zl. stř. ročně)
k základnímu jmění chrámů sedleckých se obracelo, což i vším právem přísluší.

Kýž by toho na příslušném místě povšimnuto a šťastně provedeno bylo!

OBSAH.

	Strana
Děje kláštera a osady	2
Zrušení kláštera a vyprodání chrámových uměleckých drahocenných vzácností	8
Hlavní chrám „Na nebevzetí Panny Marie“	9
Památné mistrné obrazy posaváde v něm pozůstalé	14
Náhrobní kameny v něm se nalézající	15
Zvony na chrámové vížce	16
Památná a drahocenná monstrance chrámu tomu náležející	16
Bývalá budova klášterní, nyní c. k. továrna na tabák	17
Fresky na stěnách někdejší vnitřní prostory klášterní	18
Popsání bývalých umělých fresek na dřívějším stropu prostory té	27
Řezbářskou prací umělecky provedené sochy sv. Bernarda a sv. Luitgardy	29
Chrám „Všech Svatých“ s památnou a pověstnou tamní kostnicí	30
Popis kaple hoření	31
Popis kostnice	31
Náhrobní kameny tu se nalézající	31
Hřbitov při chrámu tom	34
Zpráva o pověstech kostnice se týkajících	34
Socha sv. Jana Nepomuckého před hřbitovem	34

Původní vydání má podobu malé knížky o rozměrech 172 x 110 x 9 mm (velikost stránky: 167 x 104 mm) svázané do červených lepenkových desek, opatřených ozdobným slepotiskovým rámem a na přední desce zlateným nápisem: / FRESKY / bývalého kláštera / V SEDLCI /. Hřbet je bez nápisu. Kniha má 62 svázaných a 2 vlepěné listy, velikost textu na stránce je 111 x 70 mm (bez čísla stránky, umístěného nahoře uprostřed), na stránce je obvykle 22 řádků textu. V publikaci jsou dvě kresby - průčelí sedlecké katedrály a sedlecká kostnice od severozápadu - umístěné před titulními listy příslušných částí.

Text je publikován co nejpřesněji podle původního vydání (i s omyly a tiskovými chybami).

Vydavatel děkuje paní Malvině Krepsové za zapůjčení původní publikace.

---

ta, od něhož též krásná socha Panny Marie na zelném trhu v Hoře Kutné, pak sochy na tak zvaném mostě podle někdejší koleje jezuitské zhotoveny jsou.

JÁ PETR MILOSLAV VESELSKÝ.

Narozen jsem dne 1. července r. 1810 v kr. zlatohorním městě Novo-Kníně v někdejší berounském nyní pražském kraji - okres Dobříš - v čís. 59, jenž stojí na náměstí proti chrámu městskému, z rodičů Václava a Ludmily. Otec můj byl zrozen též v městě tom, aniž mi známo, čímby otec jeho byl býval, a měl-li jakých bratří neb sester, neboť jsem nikdy o nich mluvit neslyšel ani jaké bližší příbuzenstvo z té strany znal. Matka byla rozena Langova z Hostomic, a měla sester a jednoho bratra, kterých jsem co malý hoch častěji navštěvoval. - Otec můj byl prvotně vyučen krejčím; kterážto řemeslo také mnohá léta provozoval, a při řemesle tom se oženil; později asi na počátku nynějšího století proměnil živnost svou, a stal se kupcem, namjív si dům s kupeckým krámem v němžto já se byl narodil od jakéhosi Hercla, kdežto dříve bydlíval ve vlastním domě v ulici k Sudovicům vedoucí; později dům ten koupil i s polnostmi jichžto asi 20 korců bylo. - Ze dvanácti dítek rodičů mých ostalo jich sedm na živu, z kterých do dnešního dne, kdy toto píši (^{12/7877}) ještě šest žije: a sice sestra Anna nar. 5 května 1801 provdána jest za měšťana a mydláře v NovoKníně Františka Holoubka, (který měl první manželku sestru Marii, která ale již dne 19. listopádu 1823 v 24 roce jemu zemřela); bratr Václav nar. 1. března 1803 r byl nástupcem v majetku otcovu; bratr František nar. 26 srpna 1806, byl učitelem v Hlínku od r. 1834, kde nyní na odpočinku žije; bratr Jan nar. 16 května 1815, vyučil se pekařství, zdědil dům po strýci Filipovi Langovi (bratru matčinu) v Hostomicích, kdež se usadil, oženil a živnost tu provozoval; bratr Karel narozen 13. července 1820; tento počátkem podporou bratra Františka připraven k studiím gimnasialním, později podporou moji vydržován v studiích dalších gimnasialních a právních, po ukončení těch stal se vojanským auditorem, a žije nyní na odpočinku co c.k. setník auditor v Brodu v Slavonii, kde se byl oženil. - Ač rodičové naši, jak jsem vypravovati slýchal provedeným tak zvaným financpatentem r. 1811, a též na to panující válkou rakousko-francouzskou velikých ztrát byli utrpěli, nicméně velepečlivě dbali o náležité vychování dítek svých: Živobyti rodičů mých bylo střidmé, snaživé, příčinlivé a svorné, nepamatují se ni tím nejmenším, abych byl nějakou domácí mrzutost kdy mezi nimi byl pozoroval, aniž bych byl kdy otce podnapilým spatřil. Vedli nás k bohabojnosti, mravnosti, poctivosti a příčinlivosti, sami nás v tom dobrým příkladem předcházejíce. Co otec více obchodu si hleděl, měltě při něm též loto kolekturu a trafik tabáku, péčovala matka o domácí hospodářství v čemž jsme i děti všechny dle sil svých napomáhati musely, počnouc od pasení husí, krav až k vypomáhání při polních prací a mláčení: s tím však poznamenáním, že výpomoc ta nikdy návštěvu školy rušiti nesměla, a zvláště pečlivá matka byla toho dbalá, by se škola nezameškávala, neboť častěji volávala na zaměstkaného: „Nech všeho a běž do školy, již jest čas!“ -

Žádné z dítek nepoživalo nijaké přednosti, o všechny bylo stejnou láskou pečováno.

Té otcovské péče a mateřské lásky dostávalo se též mne; a jak se dobře pamatuji, byl jsem něco přes pět roků stár když jsem do školy choditi počal, a ještě mám před očima tu prkenou desku na špagatě přes krk pověšenou, na niž mi byl pan Johanes (jak tenkrát školním pomocníkům se říkávali muselo, aby respekt pánů učitelů neupřel; který vlastně se nazýval Jan Sakař) pověstný **lístek** byl napsal, který počínal:

puntíček • , čárka I , pak i , u , e , o , a , a já mu za něj dvougrošák přinesl, požíval jsem za to jakési zvláštní protekce, jelikož jiní za takový napsaný lístek toliko po grošáku¹⁾ nosývali. -

Jelikož otec můj v mém nejtělejší mladí dům č. 62 pod chrámem byl koupil, a tam dále obchod vedl, měl jsem školu takřka u huby, přes dům. Že však budova ta chatrná byla, byla v letech 1818 a 19 v jednopatrovou na tehdejší dobu nádhernou budovu přestavena. Přestavení to má pro mne zvláštní upomínku. Když se staré stavení rozbořilo a základ k nové budově kladl, dělo se to s velikou slávou, vedeno procesí k staveništi, a tu dle výroku pana katechety a pana učitele dostávali hodní žáci „pamětné“, totiž musel žák na základní kámen se položit, a pan měšťanosta vůbec prýmas jmenovaný (byl to p. Karel Masner) pravidkem zednickým dvakrátě třikrátě jej na zadní částku těla pohladil. Já byl také mezi těmi šťastnými. - Větší uloha byla mi však vykázána při svěcení školy r. 1826, které se s největší slávou v městě nikdy nebývalou dělo: neboť ku slavnosti té přibyl do města krajský hejtman kraje berounského Ignac Platzer s více jinými vzácnými hodnostáři, a svěcení vykonával general řádu křížovnického důstojný pán Josef Köhler, jelikož chrám Novoknínský co filiální pod faru Starého Knína přísluší, kterýžto statek majetkem řádů Křížovníků s červenou hvězdou jest. - Na náměstí zvenčí před kaplí Sv. Jana postaven byl oltář a kazatelna, výše před sochou Panny Marie zřízen byl orchestr pro hudebníky, kde při mši sv. hudba se provozovala, při čemž já již co sopranista účinkoval. - Hnedle v den před svěcením měl jsem uvítací řeč k pánům hostům, kteří si stavbu byli zhlídnouti přišli. Na to druhý den při svěcení měl jsem opět řeč jakousi před školou na podium, a to německou, jižto do mne pan katecheta (Ignac Knobloch) a pan učitel jakýmsi umělým způsobem vpravili, a já ubožátko slova německého neuměl a nerozuměl. Že jsem se asi snad odhodlanou smělostí tou líbiti musel byl důkaz, že mi pan krajský daroval tolar, a p. měšťanosta mi dal celý nový oblek zhotoviti. - Další dnové mladí plynuly mi slastně, učil jsem se ve škole předmětům školním, tehdaž ovšem ještě velmi obmezeným, číst, psát, počítat, neboť dobrý a hodný p. učitel Jan Hejtmánek ač velmi příčinlivý a neunavný učitel byl, nebyl žádným pedagogem, za to však tím horlivějším hudebníkem: proto také který hoch jen trochu schopností jevil musel se zpěvu a hudbě učiti, a mezi těmi byl též já. -

V roce 1821 přišel za kaplana do Starého Knína P. Ondřej Richtř, kněz to mládeže velemilovný. Byv spolu katechetou naší školy, a seznav schopností některých, vbral si nás asi osm, kterých v soukromých hodinách počal v německé řeči vyučovat. - Byltě týž ctihodný duchovní zvláštním příznivcem domu rodičů mých, a trávil ve společnosti otcově u nás mnohou dobu, čím jsem k němu tím vřejeji přilnul, tak že jsem se stal jeho miláčkem; a proto když r. 1822 týž duchovní ze Starého Knína za duchovního do invalidovny u Prahy přesazen byl, vzal si mne sebou, chtěje tak další vzdělání mé podporovati, jelikož rodiče na mne nijakého nákladu činiti nemohli. - V červnu téhož roku stalo se přesídlení to, a já sdílel s ním jak byt tak stravu, ano i po-

---

¹⁾ Grošák a dvougrošák byly zbytky smutné upomínky na finanční patent z r. 1811. Byly to peníze měděné, na prvnějším v prostředním štítu rakouského orla vyraženo bylo 15, na druhém 30, což znamenalo, že platily dříve 15 a 30 krejcarů, finančním patentem snížena byla cena na 3 a 6 kr.

třebné šatstvo mi obstarával. - Pokud ještě čas návštěvy školy byl až do konce srpna navštěvoval jsem školu v invalidovně. Jak jsem tu počal oči otvírati, když já ubohý Čecháček poprvé veškerých předmětů německy přednášeti slyším! Však brzy jsem se do toho vpravil, jelikož dobrotivý pěstoun můj každodenně se mnou opakoval a na druhý den připravoval: proto mi učení to nedělalo mnoho starostí. - Po prázdninách počal jsem však navštěvovati hlavní školu u Piaristů na Novém městě v Praze, kamžto jsem každodenně docházel. Ač cesta ta dosti vzdálena byla, bývala pro mne dosti zábavnou zvláště doby od jara až do zimy, a v zimě jsem více pospíchával. Poněvadž jsem však na oběd domu choditi nemohl, postaral se můj šlechtný dobrodinec o to, že jsem obědy z darma obdržoval, a sice v pondělí a pátek u mlynáře Brodiny v klementske ulici, ve středu na faře u sv. Vojtěcha u veleb. pana faráře Vác. Šťastného, který mne ještě po obědě vždy 1 zl r.č. obdaroval jak říkával na papír a na ovocný trh. Byl to kmet šlechtný a co štědrý podporovatel chudých studujících znám. V úterý a v sobotu pak u mlynáře Josefa Hlavsy v Nových mlýnech, kdež jsem obyčejně také v neděli na oběd zván býval, jelikož tu byli dva synové Kosmas, a Sebold v mém věku, kteří školu v sirotčinci u Sv. Jana Křtitele navštěvovali a všední dny zcela tam trávili, jen v neděli doma bývali: proto jsem jim býval společníkem: a tu se mezi námi vyvinul velmi přátelský poměr, zvláště Kosmas přilnul ke mne s plnou duší tak jako já k němu. Šťastné toto mládí trvalo však krátký čas; dobrodinec můj byl r. 1823 opět do Starého Knína přesazen, a já v Praze osiřel. Nástupce jeho v duchovním úřadě v invalidovně P. Ferd. Kalaš dopřál mi sice až do skončení školního roku příbytku u sebe, a odbyv třetí třídu hlavní školy s dobrým prospěchem, navrátil jsem se opět do otčiny své, kde jsem ovšem již školu nenavštěvoval, za to však v hudbě, a to zvláště přípravou ku hraní na varhany, a takřka na všechny hudební nástroje se cvičil; neunavný dobrodinec můj mne však ku studiím gymnasiálním připravoval. Tu však nešťastná pro rodinu naši nastala doba. V městě vypukla horeška nakažlivá, jižto dne 19. listopádu 1823 moje sestra Marie, provdaná Holoubková podlehla, a nemoc ta i do celé rodiny naší s nekrutější prudkostí se zabrala, že nás najednou pět nemocných léželo, a dobrý otec náš na nemoc tu dne 8 unora 1824 zemřel. Byla to nekrutější rána, která se celé rodiny dotknula; a sotva že otec pohřben byl, ulehla též pečlivá matka, takže dům náš po celou zimu pravou nemocnicí byl. V trudné době té osvědčil se největší dobrodinec můj a pravý ochranitel rodiny naší P. Ondřej Richtr co pravý lidumil. Nejen že vedl a řídil sám po celý čas nemoce záležitost kolektury, nýbrž obstarával i korespondenci obchodu se týkající: a nejen to, on sestavil celý inventář majetku, sepsal dluhy a požadavky, a tím zabránil mnohé škodě, která by rodinu naši byla mohla potkati, ano on i odvrátil kruté věřitele, kteří namahavě rychlé zaplacení požadovali, takže majetek, ač částečně zadlužen, rodině uchován byl. -

Matka s obvyklou pečlivostí vedla jak hospodářství tak obchod dále, pro ulehčení ji byl bratr Václav, který již při obchodu v Příbrami zaměstknán byl domu povolán. Bratr František byl té doby v učitelském kursu v Praze, po jehož odbytí se dostal za podučitele do Milína. - Dobrodinec můj byl v říjnu 1824 přesazen za kaplana k sv. Petru do Prahy, a mne vzal opětně sebou bych gymnasium studoval, a já také počátkem školního roku u Piaristů studie započal. Ze spolužáků mých tehdejší doby byli to Karel H. Mácha a Ladislav Zap s kterými jsem v jedné lavici sedal, a tehdá již přátel-

ský poměr mezi námi se vyvinul. Poněvadž však dobrodinec můj opět z Prahy na jiné místo povolán byl, ztratil jsem podporu k dalšímu studování, neboť matka na mne vynakládati nemohla. Navrátil jsem se domu, a tu bylo uzavřeno, že se k stavu učitel-skému připravovati mám, poněvadž se bratru Františkovi v Milíně dobře vedlo. Dohlížel jsem tedy na nejmenší dítky ve škole, učil je písmenky a slabikovat, a cvičil se hudbě. V domácnosti však jsem musel vypomahati všade, kde třeba bylo. Tak jsem v létě pásal krávy časně z rána; a když zvoněno bylo ke mši, navrátil jsem se, a hrál při mši na varhany. V čase žní však musel jsem býti všade, kde práce byla. - V roce 1825 provdala se sestra Anna za švagra Holoubka. - V té době přišla do Novo Knína německá divadelní společnost Suvarova, a já že německy uměl bráván ku vypoma-hání. Tu se mi zalíbilo divadlo tak, že jsem to, co jsem viděl a slyšel, doma česky opět spisoval, což jsme pak co hoši odrostlejší v neděli v mandlovně u barvíře Hil-gartnera v Sudovické ulici a neb v stodole u Nevařilů proti Salaši provozovali. Byla to asi slátanina, na nižto se již ani nepamatují. - V srpnu r. 1828 byl odvod k vojsku vypsán, a já co osmnáctiletý mladík měl jsem to potěšení, že jsem též co rekruta do Prahy k odvodu odeslán byl, však s poznámkou: „pro tenkrát ještě slabý“ propuštěn. - Setrval jsem doma až do října 1828, kdy jsem počátkem školního roku do učitel-ského kursu u sv. Jindřicha v Praze nastoupil a tím takřka na vždy s rodištěm svým se rozloučil. Z domova jsem obdržoval měsíční podpory 5 zl.c.m. ostatní jsem si musel hudbou zaopatřovati. Hrával jsem po hostincích k poslechnutí jak říkali, a v neděli v sálech v letě na Štvanici v zimě na Hrádku. Tu jsem se scházival se svými spolužáky Máchou, Zapem, a seznámil se i s jinými, kteří mi českých knih ku čtení zapůjčovali, a podal několik anekdot do tehdejších vycházejícího Hyblova časopisu „Jindy a Nyní“, ježto jsem si již sám odebíratí mohl. V červenci r. 1829 obdržel jsem vysvědčení co oprávněný podučitel, a jelikož bratr František v tom čase z Milína za druhého učitele do Ledče v Čáslavsku se dostal, nešel jsem z Prahy již domu, nýbrž přímo k němu. - Cestou jsem se protloukl mezi pány učiteli, jak to již obyčejem bývalo, neboť nedo-stávalo se potřebných peněz na cestu; za to nalezl jsem dosti ochotné podpory. - Jeli-kož tu v Ledči uprázdněné bylo místo pomocnické (podučitelské), byl jsem od prvního učitele p. Václava Havlíčka a c.k. vikariálního úřadu té doby tamtéž jsoucím na místo to přijat. Ztrávil jsem tu dva roky. Nechci tu popisovati svízele, jakých jsem v domě učitele Havlíčka přežíti musil; podotýkám toliko že z připovězeného služného, které mi dle písemné smlouvy 40 zl c.m. ročně kromě ostatního zaopatření v domě vypláceno býti mělo, já za ty dva roky toliko 16 zl byl obdržel, a kdyby nebylo býva-lo soukromého vyučování, byl bych ani šatiti se nemohl, v kterémžto pádu zvláště vděčně připomenouti musím papírníka v Podole u Ledče p. Hellera, kde jsem za sou-kromé vyučování dítek tak štědře podporován byl, že jsem si vše potřebné zaopatřo-vati mohl. - V čase tom, a sice r. 1830 počal Kramerius v Praze vydávati zábavný ča-sopis „Večerní vyražení“, ježto bratr můj František odebíral, a ve mne byla probuze-na myšlenka zkoušeti se též v literárním písemnictví. Tu zapotřebí připomenouti, že mi nebyla neznáma literatura česká beletristická až do té doby, počínaje od Krameri-usova „Lidumilu“, „Hlasatele“ český „Hylos“, „Rozličnosti“ Hyblovy „Rozmanitos-ti“ a „Jindy a Nyní“ i jiné vyšlé zábavné spisy. V době té zvláště na mysl mou půso-bily Václ. Hankou vydávané „Starobylé skládání“, básně Nejedlého a Hněvkovské-

ho, a proto jsem si za první literární práci obral podati místní pověst ledečskou o mocném někdy velmoži českém a na Ledči sídlícím Burianovi Trčkovi, jižto jsem v krátkou baladu sestavil, nemaje o prozodii nijakého poučení ani známosti, a dosti ostýchavě zaslal ji redakci „Večerního vyražení“. Jaká tu byla radost má, když po několika týhodnech práci svou v časopise tom otištěnu jsem spatřil! To bylo podnětem, že jsem se v podobných pracech dále zkoušel, a na to více rozličných drobností do časopisu toho zasílal. - Školním rokem 1831-32 obdržel jsem místo podučitelské ve Světlé nad Sazavou: Blaženě jsem tu ztrávil celý čas mého tu pobytu. Výtečný učitel Josef Marek nebyl mi představeným, nýbrž pravým otcem, který mi všeliké příležitosti k vzdělávání se poskytoval, a mne ve všem podporoval, také od rodiny považován jsem byl co jich členem. Kromě toho docházel jsem i přízně v jiných rodinách kde jsem soukromě vyučoval, od mládeže byl jsem milován, od představených uznale oceňován. Zvláště mi tu připomenouti dlužno přízně vrchnosti panství Světelského vysokorodého starohraběte Jana Salma z Reiferscheidu a paní hraběnky Roziny rozené Nosticové, kteří hmotné postavení mé značně zlepšovali; a jelikož paní hraběnka, co zvláštní přítelkyně mládeže, častěji do školy přicházívala když po celé léto vždy na panství trvávali, musela ve způsobu mého vyučování dojiti oblíby, neboť dostalo se mi té důvěry, že jsem později mladých panů hrabat Františka a Jana v české řeči vyučoval. - Zde jsem prázdné chvíle věnoval zcela literárním pracím. V skrovném pokojíčku svém sedával jsem u stolku mnohdykráté až dlouho přes půlnoc, nedbaje ani v zimě na to, že topeno nemám, a že si zkrehlých prstů dýcháním zahřívati musím. Psal jsem tehdaž mnoho, nejvíce překládal, a vše to uveřejňoval v Krameriusovém „Večerní vyražení“. Maje příjmy zlepšené, že jsem též na plody literární něčeho obětovati mohl, vstoupil jsem do spojení s knihkupectvím Neurentrovým v Praze, které mi hojně spisy zasílalo. Něčeho podržel jsem pro sebe, něčeho hleděl jsem na jiné odbyti, a co zbylo bylo přijato zpět. - Tak poněáhla zařídil jsem si malou knihovnu, kte(rá) ale více po městečku kolovala nežli ve skříní ležela: což mi dělalo potěšení, neboť jsem ve prospěch mládeže objednával vycházející povídky Schmittovy, a podobné, a pro dospělejší Klaurenovy povídky, pak vycházející časopisy.

Velice mne překvapilo, když jsem se dozvěděl, že redaktor „Več. vyr.“ povídky mé do časopisu zasílané také ve zvláštním sešitovém vydání u Landfrasa v Jindřichovu Hradci tisknouti dával. Byly to povídky: „Ukradený střevíc“, „Mocnost lásky“, „Josefka“, „Jolanta“ aj. - Touž dobou přeložil jsem z Ebersberga poučující spis: „Mladý muž ve světě“, který rukopis mi v Praze u P. Michla piaristy uvázl, jemuž jsem jej k přehlédnutí byl svěřil. - Doporučením vysokorodé paní hraběnky Salmové, byl jsem přijat za druhého učitele do ustavu hluchoněmých v Praze kteréž místo jsem 1. července 1836 nastoupil. Povolání tomu oddal jsem se s celou duší, a nezapomenutelný mi a u nejvděčnější paměti chovaný řiditel P. Jan Mücke byl mi nejen vzorným příkladem nýbrž i nejvěrnějším rádcem a učitelem, takže mi možno bylo úplně se v těžký úkol ten vpraviti. - Že snaha má upřímná byla, a také u představených ocenění došla, svědčí dané mi od vrchního řiditelství ujištění, že při nejbližší příležitosti místo prvního učitele mi uděleno bude. Tato příležitost udála se r. 1838 kdy první učitel John - Piarista - ustav opustil. Zažádání o místo to nemělo však pro ten-

tokráté příznivého výsledku, neboť se vrchní říditelstvo vymluvilo, poněvadž říditel P. Mücke stár jest, že na místo to povolán býti musí duchovní, který by po úmrtí říditele chovance v náboženství vyučovati mohl; a tu povolán P. Václav Frost, duchovní pln horlivosti a obětavosti pro nešťastné chovance; a já se kojil naději na příští dobu. - K všeobecnému zármutku ustavu zemřel říditel P. Jan Mücke na podzim r. 1838. - Po čas téhož churavosti děly se již pletichy proti mě, a dříve nežli bych o uprázdněné místo prvního učitele byl zažádati mohl, neboť byl Frost za říditele ustanoven, povolán byl na ustav P. Václav Kořátko, jemuž bez vypsání konkursu ale také beze všech zásluh a přípravného se vzdělání u vyučování hluchoněmých první místo učitelské uděleno bylo. - Byl jsem v naději své sklámán, a pozdě teprv dozvěděl jsem se co toho bylo příčinou. Já byl rozhodný Čech, který od první doby svého do Prahy příchodu jedině české kruhy navštěvoval, s českou stranou té doby se rázněji vyvinující na probuzení národnosti pracoval, do českých listů psal, v *ustavu tom poprvé od jeho trvání* ač z nařízení říditelstva *dítky z českých míst česky vyučovati počal*: a to bylo prořešením v očích výboru ustavu a vrchního říditelstva!

Netajím toho, hnedle po mém příchodu do Prahy - po čem jsem vždy nejsnažněji toužil - bylo první snahou mojí, seznámiti se s vynikajícími tehdejší doby vlastenci; a první jehož jsem seznati si přál byl Josef Kajetan Tyl, doby té redaktor Květů. Ten mne brzy seznámil s jinými, a já se stal členem kruhu literárního, a pořadatelů tehdejší doby povstalých tak zvaných českých bálů z nichžto první v sále konviktském, pak v sále Žofinském tak skvěle odbývány byly. - Tu musím podotknouti že jsem kromě nejsvědomitějšího plnění povolání svého prázdne hodiny vynaložil k tomu, bych se náležitě vzdělal v oboru hudebním, a za tou příčinou navštěvoval jsem po dva roky varhanickou školu pod výtečnými učiteli Václ. Horákem a Robertem Führerem a zkoušku s výborným prospěchem odbyl. - Kromě toho navštěvoval jsem též přednášky české řeči a literatury na vysokých školách Pražských, a i tu s dobrým výsledkem se potka i obdržel jsem vysvědčení výborné.

Nebylo mi leniti, nýbrž psal jsem po celý ten čas do časopisů Květů a Včely; do prvního pod přijatým jménem Novoknínský, do druhého pod jménem Sekytský, jelikož mi pokynuto bylo od představenstva ustavu, že do českých listů psáti nesmím. Toliko příspěvky do Týlova „Vlastimila“ a Malého „Dennice“ byly vlastním jménem podepsány. Zde jsem vydal též z německého přeloženou povídku pro mládež: „Rajnoldovy osudy“ a pověst z okolí Ledčeského „Čarodějnice“. Z hudebních skladeb podal jsem pokusy písní ve „Věnci“ z nichž Erbenova baláda „Sirotek“ doby té velké rozšíření došla. - Jsa doby té náruživý milovník tance, skládal jsem i válčíky a kvapíky, z nichž co přílohy německého časopisu Erinnerung mnoho otištěny byly. - Když však v masopustě r. 1840 první tak zvaný český bál odbýván býti měl, složil jsem válčík pod názvem: „Ohlasové z luhů českých“, který hlavně z nápěvů českých písní sestával. - Byl to první pokus druhu toho, který také co první taneční skladba nákladem obchodu v musikaliích Marka Berry s českým nadpisem vydána byla. Nezapomenutelný mi ostane dojem jakým jsem dojat byl když válčík ten v hudbu od kapelníka Procházky od c.k. pluku Benedek arangován, kapelou tou v hudební zkoušce před plesem uspořádané v přeplněném sále Žofinském provozován byl! Nechci malichernou skladbu tu snad vynášeti, ale přijmutí její bylo nadobycěj příznivé,

což připisovati nemohu než nahodilé šťastné myšlence, že jsem motivů národních písní byl použil. Byl jsem co nejpochvalněji vyznamenán, uveden do kruhu kde seděli naši literární heroové Jungman, Palacký, Šafařík, Čelakovský, Hanka, Hněvkovský, kanovník Pešina, Dr. Staněk, Dr. Amrling a mezi nimi hrabě Lev Thun a ředitel hudby chrámu Svatovitského a spolu ředitel varhanické školy Jan Vitásek, a staříčky Hanka mne tu veřejně políbil, což mi bylo největším vyznamenáním. Následek toho byl, že jsem s těmito našimi výtečníky v bližší vztyk přišel a s nimi pak častěji již obcovával. Zvláště Hanka mne vybídl k častějšímu jej navštěvování, což jsem také ochotně činil, tím jsem se seznámil s poklady literárními a rukopisními kr. českého musea, a ním jsem obdržel poučení v čtení starých rukopisů, které aniž bych toho byl tehdáž tušil, mi později tak potřebno bylo a v pozdějších pracích přispělo. Šlechtný p. Vitásek mne opět se nabídl, že mi v harmonii a skladbě hudební návodu bezplatně udělí, čehož jsem vděčně použil, a nelitoval cesty daleké z nejzadnější části Karlova náměstí na Hradčany po celé půlletí každé soboty odpoledne. -

Mimo to utvořil se mezi mladšími spisovateli kruh literární, který si za úlohu obral cvičiti vzdělávati se v řeči polské a ruské, a scházivali jsme se k cvičení tomu dílem v bytu Ant. Strobacha, který tehdáž práva studoval, dílem v bytu Frant. Riegra též tehdáž studujícího práv a Bojisl. Pichla studujícího medicinu bydlících tehdy pohromadě v domě Kopmanské zahrady, - a zde byl položen základ k tak zvaným českým bálům a pozdějším „Besedám“ které v letě 1840 ve Václavských lázních počátek svůj vzaly. - Bylo to takřka rozhodné veřejné vystoupení národnosti české v širším slova smyslu, jelikož tu řeč česká, jižto se při tomto veřejném vystoupení jediné užívalo, práva svého vydobývati počínala. - Byli již jiní o tom psali, jakého výsledku se tím docílilo, a protož mi o tom zmiňovati netřeba; jednoho však opomenouti nemohu, a to jest, že mne to stálo ztrátu mého postavení. Příčina byla tato: Když se o zaražení besed ve Václavské lázni jednalo, a policejní ředitelství nám vstupních lístků pouze česky tištěných povoliti nechtělo, nýbrž nahoře německé a dole české znění zvacích lístků nařizovalo, učinil jsem já ve výboru návrh, že dáme na zvací lístky vytisknouti toliko vyobrazení Václavské lázně, a na zadní stranu že se napíše dnové kdy se Besedy odbývati budou, doloživ k tomu: „Nemusíme takové komandování policajtské poslouchat!“ Návrh byl přijat a vykonán ku zduru podniku, ale slova má donešena byla zástupci policejního ředitelství Heide, který byl též členem vrchního ředitelství ustavu, a já byl k zodpovídání se předvolán, a ačkoliv mi toho dokázáno nebylo, předc mne v rozhorlenosti propustil s poznámkou výhrůžnou: „dir folyen geschrieben dir sich selbst zu.“ - Výhrůžky té jsem nedbal, a byl v oboru tom bez nejmenšího zanedbávání povinností svých stále činím. - Kromě kruhů literárních účastnil jsem se též schůzek českých učitelů, které za vedení MDra Karla Amrlinga v zakoupeně něho zahradě od něho „Budeč“ nazvané se odbývaly, kde později v letech čtyřicátých nádhernou budovu vystavěti dal, a ji pro zřízení vyšší pouze české školy ustanovil, čemuž pozdější politický obrat zcela jiný směr dal. Zde položen byl základ k první české průmyslové škole, a zde probuzeno bylo učitelstvo k národnímu uvědomění, - mezi nimiž bratři Bačkorové Josef a Štěpán, Tesař, Joz. Svoboda a jiní zvláště vynikali.

Ještě o jedné věci se zmíniti musím. Navštěvoval jsem dle možnosti, když mne

dohlídka povinná na chovance v ustavu pobýti nevázala, každodenní divadelní představení česká. Hnedle v prvním čase pozoroval jsem při každém představení na kraji druhé řady lavic sedávati vážného muže, jehož podoba mi velmi známa býti se zdála, ale nikdy jsem se odhodlati nemohl, bych se s ním blíže seznámil. - Jedné neděle 1837 šel jsem navštívit svého největšího dobrodince P. Richtera, který farářem v Hloubětíně byl. Na silnici za invalidovnou setkal jsem se se dvěma dívkami, patrně z Prahy jdoucími, a jelikož stejnou cestou kráčely a česky hovořily, dodal jsem si smělosti, že jsem jich požádal za přivolení, bych je sprovázeti mohl, které pozorující že nejsem dotíravým, k tomu svolily, čímž nám cesta se ukrátila, zvláště když jsem s nimi i o vlasteneckých podnikáních pražských hovořiti mohl, které jím do podrobnosti byly. Za hovoru dozvěděl jsem se, že cíl jejich vycházky byl tentýž co můj, a že jdou navštívit dobrého přítele doma pana faráře do Hloubětína, kamž i rodičové jejich odpoledne přijeti hodlají.

Byvše u pana faráře laskavě pohošteni, bavili jsme se co nejdůvěrněji, neboť to byly z mládí mého známé dívky nyní již dospělé dcery mlynáře pražského z Nových mlýnů p. Josefa Hlavsy, jimžto jsem se co jich někdejší bezplatný strážník představil. Jelikož rodičové přijeti nemohli, odeslali odpoledne pro dcerušky své kočár, a já jich pak až domu doprovodil. Od té doby nastal ten nejdůvěrnější poměr mezi mnou a rodinou celou, zvláště s dávným přítelem z mladosti synem Kozmasem uzavřeno to nejvěřejší přátelství, tak že po celou dobu mého pobytu v Praze jsem dům ten nejméně jednou v týhodni, někdy i vícekrát navštěvoval, neboť vyznati musím že jsem k slečně Anně opravdovou náklonost ano i lásku vřelou cítil, ano i ona vždy a při každé příležitosti mne vyznamenávala. Nemaje však zabezpečeného ještě postavení takového, abych na ženitbu byl pomyslití mohl, neučinil jsem ji zřejmého vyznání lásky, ale jak Anna tak celá rodina šlechtná náklonost mou dobře pozorovali, proto jsem takřka tu co člen rodiny považován byl. Zažil jsem v kruhu rodiny té nej příjemnější chvíle mého pobytu v Praze, neboť když ne rodiče sami, s rodinou tak vždy milený přítel Kozmas a slečna Anna navštěvovali veškeré zábavy, jichžto jak jsem z předu uvedl kruh náš byl pořádal, a Anna bývala tu vždy mojí tanečnicí. S váženým otcem pak navštěvovali jsme nedělní česká divadelní představení, z nichž on žádné nevynechal.

Druhé o čem se ještě zmíniti musím jest, že jsem každoročně čas prázdnin dvouměsíčních použil k cestování po krajích českých, abych vlast svou náležitě poznal; pěšky procestoval jsem celé Čechy. Byloť doby té cestování takové zvláštního druhu. Tehdáž kdo se k národnosti české veřejně přiznával, kdo české knihy kupoval a české časopisy odebíral nazýván byl vlastencem. Tito tak zvaní vlastenci byli již rozšířeni po celé zemi; a proto přišel-li vlastenec pražský na svých cestách k některému na venek, byl vždy srdečně, upřímně uvítán, pohostěn a zase dáleji jinému doporučen, takže vycházka taková bývala jako navštěvání známých: a proto také cestování takové všemožně usnadňováno bylo. - Cestování své hleděl jsem si vždy tak uspořádati, abych v neděli po Na nebe vstoupení Panny Marie (po 15. srpnu) mohl býti v rodině mém městě Kníně, kde v týž den se posvěcení slavívá. Býval to den, kde jsme se všichni bratři každoročně u naší dobré matky scházivali, dokaváde nám ji Bůh při živobytí zachovával, a také jiní spolurodáci přicházivali v týž den domu, čímž v městě

vždy po několik dnů cílý život panovával.

Konečně mi tu ještě uvést třeba, že v době svého pobytu v Praze a vyučování hluchoněmých dítek v ustavu, jsem se podobným vyučováním též soukromě v některých domech zanášel, a sice u majitele továrny na předení vlny p. Forchheimera v Karlíně, kde měli hluchoněmou dceru Malvinu, již do ustavu dáti nechtěli, pak u správce c.k. loterinního úřadu pana Kaliny z Jättensteinu. Též zvláštního žáka vyučoval jsem v prosuňkování hluchoněmých (Zeichensprache-Taubendelehre). Byl to proslulý profesor ranhojičsví na universitě pražské Fritz, který u vysokém již stáří mrtvicí raněn byv na ústrojí mluvní, ač vše úplně slyšel a všech ostatních smyslů mocen byl, mluvit nemohl. Aby svým domácím vše to co si přál stále psáti musel, přišel na tu myšlenku, že když se hluchoněmí mezi sebou prosuňkováním dobře baviti dovedou a sobě rozumějí, že též on způsobem tím v domácnosti si pomůže: zapomenul ale na okolnost tu, žeby i jeho domácí všech prosuňkových znamení znáti musili. Byl to velmi pilný žák, který s neobyčejnou vytrvalostí si prosuňková znamení obšírně popisoval, a tak si jakýs prosuňkový slovník sestaviti chtěl.

To jsou hlavní momenty z doby mého pobytu v Praze, kde jsem v kruzích tak rozmanitých nejvšejšího přátelství zažil: a když nyní nazpět pohlednu, spatřuji se již takřka z těch, kteří jsme doby té na poli literárním a probuzování národního uvědomění pracovati počali osamocen, ostatní již mne byli předešli na věčnost. Žijit' doby této z těch dle mého vědomí posaváde: Dr Frt. Rieger, Dr Bojislav Pichl, Jaroslav Pospíšil, Jaroslav Vrtátko, Václav Nebeský, p. Jakub Malý a Štěpán Bačkora, Dr Amrling.

Dne 30 dubna 1841 obdržel jsem od vrchního říditelstva dávno očekávanou výpověď na jeden rok, bych jak ve výpovědi se praví, času nabyt po jiném schopnostem mým přiměřeném místě se ohlednouti. Výpovědi té, která se více pochvalnému dekretu podobá, jsem se nelekl, byl jsem toho jist, že se mi nějakého jiného místa dostane; ano nabízená mi byla prostředkováním Dra Amerlinga učitelská místa v Těchobucích, a v Peruci, nechtělo se mi však do vesnice jíti.

O prázdninách r. 1841 podnikl jsem s přítelem Kozmasem Hlavsou opětně pout' po Čechách, k čemuž jsme si východní a severní Čechy obrali, prošli jsme kraje kouřimský, čáslavský, chrudimský, královehradecký s pamatnými Krkonoši a skaliny u Zámrsku, přešli jsme přes Slezko až do Vratislavi, kam nás touha vedla, by jsme proslaveného vlastence a tamnějšího profesora Jana Ev. Purkyně znáti se naučili. Na cestě té to bylo poprvé, kde jsem Horu Kutnou se znáti naučil, nepomyslil sobě tehdaž, že ještě téhož roku pro vždy mne osud sem uvede, bych tu kosti své složil. - Bylo to radostné cestování, z nějž bych velmi mnoho utěšených vzpomínek uvésti mohl. - Na zpáteční cestě z Krkonošů octli jsme se v Jičíně, chtěce druhý den navštívití slovutného nejstaršího vlastence důstojného děkana v Libuni P. Ant. Marka. - V hostinci mimovolně vzal jsem do ruky na stole ležící „Prager Zeitung“, a v něm čtu vypsání konkursu na uprázdněné místo ředitele choru v Hoře Kutné, a předsevzal si o místo to zakročiti, což jsem také hnedle po mém návratu do Prahy učinil. Na den 15 září t.r. byl jsem již ku zkoušce do Hory Kutné povolán, kdež jsem schopnost hudební před zvláště zvolenou komisí ve hře na varhany, houslích a zpěvu složití měl. Bylo nás deset žadatelů, pro mne bylo pak později rozhodnuto, a již první dny v říjnu došel

mne dekret nímžto mi zažádané místo uděleno. - V ustavu nevědělo se ničeho, že se o nějaké místo ucházím, jelikož se brzkého odchodu mého obávali, neboť se vyučovací sil nedostávalo, an by tu byl P. Frost osamotněl, neboť P. Kořátko se teprv do vyučování vpravoval: a protož jak bezpečně mi sděleno, bylo v sezení výboru ustavu usnešeno, výpověď mi danou ignorovati, a mně i na dále v ustavu podržeti. U mne však bylo jináče ustanoveno. - Jak mile jsem dekret byl obdržel, přestal jsem vyučovati, a počal věci skládati. Říditel P. Frost nehodlal mne však propustiti, a obrátil se k vrchnímu řiditelstvu, tak že sám vrchní říditel guberniální rada Herget do ustavu přišel, a mně domlouval, že nejméně půl roku ještě v ustavu potrvati musím, já však jím odpověděl, že když mne k setrvání na ustavu nutiti budou nemohou mi poroučeti abych vyučoval jak toho potřeba káže a vždy jindy jsem činíval; a jelikož domlouvání neprospělo, dáno mi na vůli jak dlouho ještě pobýti chci: já však ač bolestně jsem se s ustavem a s ubohými nešťastnými chovanci loučil, rozhodl se co nejdříve odejítí, k čemuž jsem také hnedle přípravy činil. Jak bolestně bylo loučení mé s ustavem, tak těžce loučili se chovanci se mnou pláč a prosba o další pobytí se strany jich stěžovalo mi odchod tím více; ano i říditel i vrchní řiditelstvo poznalo konečně, že se mnou nešetřně a nespravedlivě jednáno bylo, a pro mne to bylo dostatečným zadostučiněním.

V posledním týdnu měsíce října 1841 přestěhoval jsem se do Hory Kutné s tím nejvřelejším úmyslem novou dráhu svou co říditel choru se vši horlivostí nejen zastávat, nýbrž i na stupeň dokonalosti přivést, neboť se mi všeobecně pravilo, že hudba chrámová velmi zanedbána jest, jelikož můj předchůdce Fährich po více roků churav a nemocen jsa, nemohl ničím působiti, a choralisté staří o nic nedbali. Měl jsem tedy nejen vůli dobrou, nýbrž beze všeho se vynášení také potřebných schopností i dostatečně v oboru tom zkušenosti znaje potřeb a povinností ředitele chrámové hudby ve všem odvětví již takřka od maličkosti, nabyt jich též za svého pobytu v Ledči a ve Světlé, kde jsem při všech obřadech chrámových vypomahati musel, a seznal jsem jich za svého trvání v Praze, chodě z ochoty vypomahati při všelikých chrámech Páně, což mne seznámilo s tehdejšími řiditeli choru: Mb. Maškem v Týně, Václ. Horákem u Františkánů, Kolečovským u sv. Štěpána, Studeným u sv. Jindřicha, Musilem u sv. Petra, Nejedlým u Nejs. Trojice, Vodrhánkem v Emauzích a hlavně Vításkem u sv. Víta.

Prvního listopádu 1841 nastoupil jsem místo to, a první ulohou mojí bylo postarati se o potřebné zpěváky, za tou příčinou zařídil jsem si školu pěveckou pro mládež, a vyučoval každodenně ve škole od 11 do 12 hodin dívky které se k tomu byly přihlásily. - Nebylo mi tu na různých ustláno, neboť všem mojími snahám kladeny byly buďto z osobní zášty neb i ze zlomyslnosti značné překážky. - Přesvědčil jsem se že s posávkádními při chrámu ustanovenými pěti choralisty chrámová hudba se obroditi nedá, protož jsem se snažil získati k výpomoci ochotníků hudebních, jichžto v městě mnohých bylo, většina jich mi buďto přímo odřeklo, neb žádosti nevyhovělo. Příčinu toho dozvěděl jsem se později. Byl tu v městě učitelem Jan Pulpán, který býval školním pomocníkem v Sedlci, na to bohatě se oženiv, koupil si dum v Hoře Kutné, zanechal školství, usadil se tu, a zabýval se soukromým vyučováním hudbě a zpěvu; po čas churavosti mého předchůdce, zastával jej v povinnosti jeho, a byl po téhož úmrtí obdržení toho místa jist: poněvadž však z přílišného sebecenění se k vypsané zkoušce

na říditelství choru nejen mezi ostatní kompetenty nedostavil, nýbrž i po vybídnutí jemu od referujícího rady učiněném přijetí se zpouzel, nebyl mezi kompetenty vřaděn, a tím takřka samovolně o místo to se připravil.

Tím se mi stal nepřítelem, přemlouval ochotné by od spoluúčinkování, a když já i do vícero domů a v klášteře k soukromému vyučování ve hře na piano povolán byl, ano i vícero dítek k cvičení se ke mne do domu docházelo, stěžoval si ubožák, že mu živobyťi jeho skrakuji. Činnost mou a mé působení zaslouženě však oceňoval setník od čtvrtého c.k. pluku myslivců zde posádkou jsoucího p. Machatý, který jsa velmi vzdělaný hudebník, měl vrchní poručnictví nad hudbou vojenskou pluku toho, a ten mi hnedle k dispozici dal veškeré hudební síly hudebního sboru, jichžto bych kdy při větších chrámových produkcích potřebovati mohl, čímž mi v počátku velice v obtížném postavení mém spomoženo bylo. A jelikož poznal činnost mou, ustanovil se na tom, že zde provozením Mozartova velikého requiem padesátileté úmrtí toho proslaveného hudebního skladatele oslavíme, což se také r. 1842 v arciděkanském chrámu Páně stalo. Toliko společnou součinností přibýlo mi pak vícero ochotníků při chrámové hudbě. Na to pak v pašijový týhoden r. 1843^a provedeno bylo společně v chrámu Matky Boží veliké oratorium od Bethovena: Kristus na hoře Olivetské.

Uspokojen jsem byl v činnosti a působení svým uznalostí mužův věci rozumějících, a nejděčnejší připomínku v ohledu tom věnuji památce šlechtěného lidumila a pravého duchovního pastýře tehdejšího arciděkana kutnohorského P. Josefa Herzana, který se mne při každé vhodné příležitosti ujímal a v snaze mé podporoval; neboť nevšímaje si nepřátel svých, pracoval jsem dle svého nejlepšího přesvědčení v povolání svém se stalou snahou dále; jen toho jsem až podnes vzdor všelikým žádostem, představením a dokazování docíliti nemohl po celých šest a třidcet roků, aby ze strany patronátního úřadu neb obecního zastupitelstva k tomu se přihledlo, aby velmi skrovné služné mé, které se ani služnému obecního strážníka nerovná, dle poměru času zlepšeno a zvýšeno bylo: neboť vždy poukázováno k tomu, že říditel choru též pohřebních příjmů má, a že si také soukromým vyučováním dítek v hudbě, pianu a p. postavení své zlepšiti může.

O tom všem jen krátce svůj náhled projevím: říditel choru má býti po právu za své povinnosti výkonů chrámových, jichž jest zde více nežli při každém katedrálním chrámu - slušně odměněn, a né postaven ve služným na takový stupeň nepatrný, o němž se až stydím jej uvésti. Pocházíť služné to ještě z doby jak se říká krále Holce když byla za groš ovce. - Co se pohřebních příjmů dotýče, jest to odměna za zcela jiné povinnosti, kterých obecenstvo od řiditele co soukromé osoby požadovati může neb né, nucen k tomu tomu býti nemůže žádný. Mimo to jest však jedině zde podržen ten zastaralý obyčej, že se pohřebné při chrámovém důchodenském úřadu vybírá, a se až posud ještě dle staré císařovnou Marií Terezií vydanou „taxa stola“ vybírá, kterážto štola již všade zrušena jest, a o příjmy ty se ještě říditel s ostatními choralisty děliti musí. - Příjmy za soukromé vyučování musí si každý perně zasloužiti, a protož k ním poukazovati jest obecního zastupitelstva nedůstojno, neboť nikdo není nucen si necháti soukromého učitele vnučovati, aniž si předpisovati mnoholi od takového vyu-

---

^a nebo 1842 - nečitelné

čování platiti má: a proto jest poukazování k příjmům takovým holé nešetné sprostčtví, a prozrazuje nezalost poměrů a okolností. -

Však dosti o této mé trpké zkušenosti jižto po šest a třidcet roků trpělivě snáším, a jižto mne již jen smrt jednu zbaví, přikročím raději k dalšímu vypravování. -

Národní uvědomění kteréž mne z Prahy provázelo hleděl jsem též v tak zvané „staroslavné Hoře Kutné“ pěstovati a probuzovati, neboť byla Hora Kutná doby té co se národního uvědomění dotýče velice zpátky: nikde českého ducha, nikde staročeské činnosti a hrdosti, jakáž někdy Horu Kutnou proslavovala. K tomu ovšem Horu Kutnou přivedly zcela poněmčelá c.k. hlavní škola, neboť jak tam bylo dítko vstoupilo, nesmělo již si vzpomenouti, že z českých rodičů pošlo, a muselo již jen německy žvatlati, německy se učiti, německy mysliti, ať tomu již rozumělo čeho nebo nic. K tomu bylo veškeré úřadování při tehdejších magistratu úplně německé, rodičové byli rádi, když jim dítě bylo v stavu obdrženy německý úřední přípis jakž takž přetlumočiti: neboť staří Kutnohorané byli ještě dobří staří Češi, předc však se rádi po přednějších osobách opíčili, a nejraději třeba dosti špatně německy hovořili. V místnostech veřejných nebylo nežli německý hovor slyšeti, za českou řeč se Kutnohorane styděti počínali. Poněmčování to šlo tak daleko, že k tomu již i chrám Páně používati počali, neboť k nerozumné žádosti některých takových zaslepenců nařídil biskup královéhradecký Karel Haul - zarytý němec toho, že od roku 1837 v chrámě sv. Jana Nepomuckého v neděli a svátek o deváté hodině tak zvané německé služby boží, s německým kázáním odbývány byly, při nichžto německé písně chrámové sezpívány byly. Také mládež školní při svých službách božích a při veřejných průvodech toliko jen německých písní zpívala. - Jedinou výminkou byly klášterní školy ctihodných panen Voršulinek, kde se česky až ke čtvrté třídě vyučovalo. - V tomto německém smýšlení podporováno bylo občanstvo též vojenskou posádkou, a dívky kutnohorské, které rády byly, když s nimi některý důstojník promluvil, styděly se česky mluvíti, a rodiče jim toho schvalovali.

Tento nešvár hleděli sic někteří již v Hoře Kutné žijící uvědoměli Čechově odstraňovati, šlo to však pomalu, bašta německá byla příliš pevná, která se tak snadno proraziti nedala. Při svém do Hory Kutné příchodu seznámil jsem se brzy s těmito pěstiteli národního uvědomění. Byl to malý hlouček upřímných národovců, kteří se kolem Med. Dra Josefa Jaromíra Štětky seřadili, který co pravý český vlastenec, několik roků dříve do Hory Kutné přišlý, české řeči u veřejnosti průchod klestil, a za tou příčinou nalezen byl malý hostinec u „Ptáčovských“ (nyní dům p. Douši na zeleném trhu čís. 173) kde jsme se scházivali, a o záměrech národních hovořivali. - K účelům našim přispívali nám vycházející české časopisy „Květy“ a „Včela“. Prvníjší svými povídkami z dějin kutnohorských, kterých neocenitelný a u svých sourodáků neuznaný rodák kutnohorský a hlavní buditel veškerého národního uvědomění Josef Kaj. Tyl psal, byly v městě již dosti rozšířeny, proto uchopeno bylo toho prostředku, že jsem o poměrech kutnohorských hnedle jak do Květů tak do Včely hojných dopisů zasílal. - Dopisy ty musely býti velmi opatrně psány, a předc zase tak, aby cíle svého neminuly, a bylo brzo k pozorování, že působějí. Veškeré dopisy z doby té jak ve Květech tak ve Včele pocházejí ode mne. Seznal jsem z vypravování že posud udržena jest v Hoře Kutné památka na někdejšího v Hoře Kutné zemřelého slovutného

českého malíře Petra Brandla který i Hoře Kutné neznamenitější díla svá maloval a tu také zemřel, proto jsem počátkem r. 1842 prohodil anonimně ve Květech zprávu, že se v Hoře Kutné pomýšlí na to oslaviti důstojně stoletou památku úmrtí proslulého malíře toho. - Myšlenka ta se ujala, naleznouc četných příznivců, kteří provedení myšlenky té podporovati hodlali; za tou příčinou sestavil se hnedle v kruhu našem komité, který ulohu tu provedsti si předsevzal, a to hlavně za tou příčinou, by to byla slavnost česká, českého umělce a českého města dustojná. - Mně bylo vykázáno při slavnosti té provedsti část hudební jak při hudební akademii, tak při slavném requiem, druzí si ponechali části druhé, a slavnost se provedla co nejzdařileji. Sestavil jsem pro den 26 září 1842 co první den slavnosti hudební akademii se skladbami pouze českých hudebních skladatelů, a po prvé v Hoře Kutné zpívány byly při podobné příležitosti toliko české zpěvy a české sbory, vzdor tomu, že to mnohým proti mysli bylo. - Jelikož podniknutí to i co se stránky peněžité týkalo skvěle se zdařilo - neboť to byla toho způsobu první velkolepá národní slavnost v Čechách - takže po všech značných výlohách 119 zl 13 kr. k.m. zbylo. K návrhu ^b byla částka co první základ ku zřízení místní nemocnice pro chudé uložena; ^c zvolen byl hnedle MDr Josef Štětka městský fisik, který velikého vlivu v městě požíval, a spolu za hlavního vůdce národní strany považován byl za vykonavatele myšlenky té, jemuž při každém podniku ochotně každý nápomocnu býti připověděl.

By se zamýšlenému účelu podpory dostávati mohlo, ustanovil se kruh náš na tom, zříditi v H. K. ochotnické divadlo, které také již r. 1843 se uskutečnilo. Při divadle tom jsem byl od počátku až do r. 1867 stále číným, až mne konané intriky některých členů přinutily z činnosti vystoupiti. Pro divadlo to přeložil jsem některé divadelní hry, a sice: Manžel mé manželky, veselohra, „Zahanbená žárlivost“, veselohra, „Po třidcítí létech“ činohra, „Účetní rada a jeho dcery“ veselohra a napsal mnohých příležitostných proslavů. O veškerém divadelním působení ochotníků vydal jsem pak r. 1866 stručný přehled ve spisku „Dějepis ochotnického divadla v Hoře Kutné.“ -

Vroucí přání mé bych milovanou Annu Hlavsovu za manželku pojal, nezdařilo se. Po mém odchodu z Prahy ucházel se o ruku její bohatý nápadník z Brna,^d a ona k mé žádosti ji r. 1842 projevené nedala příznivé odpovědi. Musím říci že jsem to bolestně nesl, ale nezazlil jsem ji: a když se mysl utišila, předsevzal jsem si zvoliti dívku z kruhu měšťanského, o jejížto dobrých povahách a zachovalosti bych přesvědčení měl. Nehledal jsem dlouho. Dne 19. února 1843 slavil jsem sňatek manželský s milovanou podnes Aloisí, narozena dne 6. května 1823, dcerou soukeníka Václava Zelinky, a dobrá ta duše a věrná manželka snáší se mnou podnes veškerých strastí a skrovných slastí života s úplnou odaností. Manželství naše požehnáno bylo devíti dětmi, z nichž toliko čtyry nám ostaly; Vladimír narozen 19 března 1845, Otakar, narozen 16 ledna 1849, Miláda narozena 1 ledna 1851, a Terezie narozena 29 června 1857. -

Literární činnost má kromě dopisů do Květů a České Včely pudila mne započítati i

---

^b začerněné slovo

^c začerněno jeden a půl řádku

^d Byl to nynější r. 1876 v srbsko turecké valce proslavený general Zach, ale k sňatku to nepřišlo, jelikož týž pro politické udalosti z Rakouska prchnouti musel.

na venkově nějaký literární život, i raděno bylo o tom zarazit tu český časopis, což však nevedlo k cíli hlavně za tou příčinou, že v městě knihtiskárny nebylo, pročež odhodlal jsem se k podniku jinému, a vydal příspěvím vícero spisovatelů a spisovatelek r. 1844 a 1845 almanach „Horník“ obětovav čistý výtěžek prvního ročníku ve prospěch místní opatrovny, druhého ročníku městské nemocnici, nabyt jsem však toho přesvědčení, že vydávání spisů podobných na venku s převelikými překážkami a obtížemi spojeno jest, a že knihkupecké provize jímžto spis na sklad dán býti musí veškeren zysk pohltějí: pročež jsem od dalšího vydávání ustáti nucen byl. -

Dávno již byl jsem si přál, by za příkladem „Žofinské akademie“ v Praze také v Hoře Kutné zařízen býti mohl „mužský zpěvácký sbor“ ku pěstování čtvero zpěvů a mužských sborů jichžto jsme při provozování ochotnických divadelních představeních, které se horlivě provozovaly, tak často postrádali, protož jsem v roce 1846 vybidl milovníků zpěvu, jak ve zpěvu již sběhlých, tak těch kteří by hlasem nadáni byli a ve zpěvu cvičiti se chtěli ku sestoupení se ve pěvecký sbor, a cvičil jak začátečníky, tak řídil pospolitě sbory, a s těmito sesílenými pěveckými silami bylo mi lze již o pašijovém týhodni r. 1847 Haydenovo oratorium „Sedm slov Kristových“ provozovati, kromě toho spívány byly sbory mužské při prvních „českých besedách“ jichžto divadelní ochotníci v letě r. 1847 v městské střelnici „Lorci“ pořádali, při nichžto se mezi tancem deklamace, humoristická čtení, sborové a solové zpěvy přednášely, a které nejen domácími nýbrž i cizími hosty velmi četně navštěvovány bývaly, takže při vstupném toliko 10 kr c.m. předc výtěžek čistý byl tak znamenitý, že po všech dosti značných výlohách bylo možno knihovnu městskou, jižto jsem společně s p. Dr. Štětou r. 1845 založil - vklad 100 zl k.m. co člena „Matice české“ při českém Museum složit. Byl to zaklad první posavadního zpěváckého spolku „Tyl“ jejžto jsem opětně r. 1856 obnovil a sestavil, jak toho pamatní kniha zpěváckého spolku důkaz podává.

V roce 1846. došel magistrat kutnohorský jakýsi rozkaz, kterým nařízeno bylo starý městský archiv v pořádku chovati, a o jeho uspořádání jakož i o obsahu důležitějších zvláště historických listinách neb spisech zprávu podati. - Věděloť se vůbec že tu archiv bohatý býti musí, čeho však by obsahoval, o tom nevěděl nikdo. Měltě ale také starý archiv městský zvláštní osud. Choványť tu listiny a obecní i soudní městské řízení počínaje věkem patnáctým (neboť starší spisy městské zhouba města v husitských válkách zničila) a ty chovány byly vždy v staré městské radnici, která dne 12 srpna 1770 shořela; Čeho bylo uchráněno bez ladu a skladu přenešeno bylo do Vlašského Dvora, a tam v jedné jizbě složeno. Asi rokem 1830 byly spisy ty přenešeny opět do jiné jizby nově vystaveného trestního domu (kriminalu) a tam tak jak noseny byly, házeny na jednu hromadu, aniž si byl kdo na listiny a spisy ty vzpomnul. Teprv když Palacký své „Dějiny národa Českého“ vydávati počal a za tou příčinou i z archivů městských zprávy obdržovati si přál, přišlo ono nařízení, by o městských archivech zprávy podány byly. Tehdejší přednosta magistratu kutnohorského Ignac Träger z Königinberků znaje moji zálibu v literatuře české, vyzval mne, zdaž bych archiv městský starý spořádati, a na listiny ty řádný seznam sestaviti si troufal. - Jelikož jsem doufal dopátrati se mnoho dějepisného jak městu tak vlasti, uvázal jsem se v přetěžký úkol ten, a započal tedy přebíratí rozházených na hromadu naházených

spisů list za listem. Jelikož touha má poznati mnohé neznámé posud udalosti města se splnila, činil jsem si při té příležitosti zaznamky, které by někdy k sepsání dějin města sloužit mohly. - Šťastnou náhodou našel jsem v jedné staré zápisní knize popsání volby krále Vladislava za krále českého, kterážto volba se r. 1471 na sněmu v Hoře Kutné odbývaném dála. - Podal jsem pojednání to v časopise Českého Musea, což mělo za následek, že mne slovutný Palacký vyzval, bych vše důležité, čeho by se mi nalezti podařilo jemu sdělit, a čeho by si z toho přál, opisy jemu opatřil, což jsem s největší ochotou činil. Více ro výňatků z archivu kutnohorského podal jsem pak do časopisu Českého Musea a Lumíra.

Nastalý politický převrat v roce 1848 přerušil jak divadelní tak pěvecká působení, neboť se mnozí členové spolků odstěhovali; za to povstala činnost politická, a zarazil se tu spolek „Lípa slovanská,“ ježto pak udalosti svatodušní v Praze udusily. S dobou tou souvisících dopisů uveřejňoval jsem z Hory Kutné ve všech tehdejších vycházejících a v život vstoupivších politických novin, a stal jsem se stálým dopisovatelem do Národních Novin, ježto byl Karel Havlíček (Borovský) v Praze zarazil. - Když však témuž r. 1850 vydávání Národních Novin v Praze zapovězeno bylo, a týž téhož roku v Hoře Kutné se usadil, a tu Slovana vydávati počal, stal jsem se jeho hlavním spolupracovníkem, čině pro časopis jeho výpisky z Bartošovy kroniky české, a přispívaje i jinými články kterých bez udání jména jsem uveřejňoval. Mimo to jsem stále dopisoval do Pražských Novin za redakce Václava Picka a Josefa Šestáka, a do Mikovcem redigovaného „Lumíru“. Veškeré té doby v časopisech těch z Hory Kutné přinešené dopisy byly mnou psány, a v listech těchto kromě toho i uveřejněny byly mnohé místopisné a dějepisné články, z nichžto za nejdůležitější pokládám pojednání: „Některé zprávy o konsistoři kutnohorské strany utraquistské“ v Lumíru r. 1862 uveřejněné. -

Připomenuli tu, že tyto veškeré práce kromě přísného plnění svých povinností jsem konal, že jsem mimo toho též ku potřebě chrámové nových chrámových skladeb si přepisoval, jichžto značný počet jsem nashromáždil, že jsem i soukromě hudbě a zpěvu vyučoval i tedy každý nestranný posouditi dovede, že jsem nikdy nelenošil.

Nebyl bych se toho nikdy nadál že v povolání svém zdejším ještě někdy s vyučováním hluchoněmých se zabývati budu, a i k tomu došlo. Zvláštní náhodou - přítelem Karla Havlíčka p. Žákem, který byl horním úředníkem v Srbském Bělehradě - doporučen jsem byl co učitel hluchoněmých panu Ondřeji Lacykovičovi obchodníku v Staré Gradisce v Slavonii, který měl hluchoněmého syna, ježž mi otec k vychování do Hory Kutné r. 1852 odevzdal. Stal se ubohý Justin takřka členem mé rodiny, ježto jsem po sedm roků u sebe měl, a vzdělání jeho se dokonale zdařilo, neboť nejen že se veškerým školním předmětům naučil, podařilo se mi návodem hláskovacím jemu i řeč přisvojiti, takže se s každým ústně smluvil. - Zaměstknání to přimělo mě k sepsání pojednání: „Hluchoněmost a její následky“ ježto jsem v „Koledě“ kalendáři v Brně vydávaném podal; další o tom pojednání v rukopise odpočívá. - Kromě tohoto chovance svého vyučoval jsem též hluchoněmého syna c.k. krajského rady zde p. Rotha - Bertholda - který však později do ustavu hluchoněmých v Praze odevzdán byl, tak též připravoval jsem hluchoněmé dívky c.k. cestmistra Kolovrátníka nežli do ustavu v Praze přijaty byly. Za toto mé přičinění byl jsem od rodičů Justinových

štědře honorován, jakož i se strany školních úřadů dostalo se mi pochvalných listů. -

Roku 1857 uprázdněno bylo místo ředitele ustavu hluchoněmých ve Vacově v Uhřích. Zažádal jsem s veškerými doklady své schopnosti o místo to, a kdyby nebylo bývalo na ustavu tom zasloužilého učitele staršího, jemuž místo to připovězeno bylo, bych bych jej byl obdržel; neboť že ministerstvo vyučování tehdáž ještě Vídeňské mne si tam míti přálo poznal jsem z poznámky na žádosti mé mi vrácené, kde tuškou poznamenáno: „bitte, um Er Heilung dir ersten Lehrersstelle“. Poznámka ta psána byla rukou ministra vyučování Lva Thuna, s nímž jsem za svého pobytu v Praze v bližším byl poměru. - Já však více nežádal nikam, jelikož jsem si Horu Kutnou zamiloval. -

Když Naučný Slovník vycházeti počal, byl jsem redakcí spisu toho požádán přispívati též články v obor spisu toho se hodících, a jsou to hlavně články: „Kutna hora“ a města toho se týkající, pak svůj stručný životopis. - V roce 1866 sepsal a vydal jsem: „Dějepis ochotnického divadla v kr. horn. městě Hoře Kutné od počátku vzniku jeho až do konce roku toho, kdy jsem ze spolku toho pro pletichy ředitele p. Hartmana jakých s výtěžky peněžními při podniku tom se scházejícími tropil; jelikož přestal ten patriarchální život, jaký po celý prvnější čas mezi ochotníky byl panovával, kde se po každém představení společně účty kladly, výlohy zapravovaly, a přebytek dobročinným účelům hnedle odváděl. On však pořádek ten zrušil, účty si sám vedl, takže nikdo nevěděl co se přijalo, nač a zač vydalo, velikých a často zbytečných výloh činil, divadlo v stálých dluhách vězelo anižby dobročinné účely byly náležitě dle výnosu představení podělovány bývaly. -

Téhož roku vyzván jsem byl měšťanem kutnohorským panem Janem Breuerem, bych sebral veškerých svých dějepisných zápisek o Hoře Kutné, a upravil je tak, abych úplný dějepis Hory Kutné vydati mohl.

Ulohy této veliké jsem se ulekl, přede však neotálal jsem při té lásce jakou jsem k městu tomu vždy choval a počal se vsí pílí pracovati. Věda však, že mi mnohých pramenů prozkoumati zapotřebí, kterých jen v pražských knihovnách - v císařské, musejní a arcibiskupské naleztí mohu, odebral jsem se na několik neděl do Prahy k čerpání pomůcek. Při té příležitosti osmělil jsem se vzíti si rady o sepsání díla toho se sloutným historiografem českým panem Frt. Palackým, jehož důvěry jsem byl po delší již dobu požíval, jelikož jsem jemu byl stále po ruce a nápomocen při opisování, když za příčinou bádání pramenů k svému dějpisu městský archiv zdejší prohlížel. - On nejen že umysl můj schválil, nýbrž i těmito slovy mne ku práci byl povzbudil: „Dávno již sám jsem si přál, by Hora Kutná svůj slavný dějepis měla. Čeho mi z minulosti té známo, uvedl jsem v dějinách svých; jelikož však Váš článek o Hoře Kutné v „Naučném Slovníku“ nejhlavnější děje obsahuje, hleďte toho co jste tu uvedl rozšířiti, doklady opodstatniti, důležitější listiny, nadání města a podobné čeho se Vám naleztí podaří doslovně podati, dějiny města chronologicky a bez zbytečného objasňování podávati, byť se to třeba i surovému materialu k dějinám podobalo: necht' pozdější někdy si pak dílo vypolitýrují, Vy se zavděčíte sebráním látky budoucnosti, když tento material sebraný vydáte.“ - Bylo to pro mne tou největší pobídkou, a když první dobu od počátku města až po osudný rok 1424 upraven jsem měl, a Palackého o laskavé nahlédnutí v něj byl požádal, odpověděl mi: „Může v

způsobu tom vydáno býti, sebral jste velmi mnoho i posud neznámého nám; pokračujte v stejném směru dále.“ - Vydán tedy r. 1867 první díl s tímto titulem: „Hora Kutná - kral. horní město. Úplný děje a místopis.“ - Dílo to našlo svých oceňovatelů také však i odpůrců. Nechal jsem však kritiku mluvit, věda že ji každý spisovatel podroben bývá, a přesvědčen toho, že mnohý, který o nějakém spise nepřiznivý usudek pronášívá, něčeho lepšího napsati nedovede. Pokračoval jsem v díle svém, a provedl dle v prvním díle naznačeného plánu až k roku 1600. - Že však nepřátele věci nakladatele prvního dílu p. Jana Breuera přemluvit dovedli, aby k dalšímu vydávání podpory své odepřel, ostalo dílo v rukopise lžeti, jež jsem později nedostatkem tížícím nucen, panu Otakarovi Breurovi s tou podmínkou prodal, že si práv k pozdějšímu snad možnému vydání vyhrazuji. U téhož nachází se tedy rukopis uschován. -

Tím mi zašla chuť k dalšímu pracování. -

Mezi tím časem psal jsem do rozličných politických listů časové dopisy a úvahy. Roku 1871 vydal jsem ke dni 12 listopádu: „Po dvatecti létech. Porotní soud Karla Havlíčka Borovského, který dne 12 listopádu 1851 u c.k. zemského soudu v Hoře Kutné odbyván byl“, jež jsem co jediný teház zapisovatel co posvátnou reliquii po celý čas pečlivě byl choval, neboť nebylo dříve možno z politických ohledů jej tiskem vydati. Spisek ten došel hojného rozšíření a hlavně výsledky jak porotních tak soudních trestních přelíčení veřejnost zajímavících případu čímž jsem si na sebe popudil politické úřady, jelikož v politickém ohledu nikdy jsem s vladním systemem národu českému ve všem ubližujícím a jej v jeho nejsvětějších právech utiskujícím souhlasiti nemohl, čímž jsem u politických úřadů oblíben nebyl: nekonaje však ničeho protizákonitého, nemohlo se ke mne přikročiti. Konečně r. 1868 propadl jsem předce přestupku § 3 zákona se dne 5 listopádu 1867 o spolčování. Stalo se to následovně: „Zpěvácký spolek „Tyl“ a tělocvičná jednota „Sokol“ zamýšleli dne 5. července 1868 na vrchu Kaňkovském oslaviti památku oslavy mistra Jana Husa, v týž den, když z Prahy a z celých Čech sešli se ctitelové tohoto slavného národního mučedníka na oslavu památky té do Kostnice byli jeli. Slavnost ta byla dříve c.k. politickými úřady povolena, a protož se k ní veškeré možné přípravy konaly. Teprve v předvečer slavnosti došel přednostu spolků od c.k. okresního hejtmanství zákaz slavnosti tu zapovídající, což již obecnstvu oznámeno býti nemohlo: za tou příčinou sešlo se tam ač né v průvodu, předc jednotlivě mnoho set osob, by na památném místě tom si na svého národního velikána vzpoměli. Okresní hejtmán p. Jindřich Pokorný se svými zřízenci a sluhy byl však záhy na vrchu, a spatřiv takový přečetný zástup lidu, kázal přítomných sepisovati, v čemž se zvláště diunista c.k. hejtmanství Václav Hampl vyznamenal, jelikož co v Hoře Kutné usedlý veškerých tu přítomných znal. Vynechal ale dle libosti osob výše postavených. Na to nastalo vyšetřování toho daleko široko rozšířeného spiknutí, ježto vedl adjunkt c.k. okr. soudu Říha, a hromadné odsuzování, vzdor tomu že nikdo z udaných se přestupku vina býti neuznával. A jelikož se na mne udalo, že jsem ještě kromě své přítomnosti na vrchách též jmenem shromážděného tu lidu telegrafický pozdrav poutníkům českým do Kostnice odeslal, byl mi c.k. okresním soudem peněžitý trest 100 zl. uložen neb u pádu nezaplacení neb nedobytnosti dvacetidenní vězení přisouzeno. Poněvadž jsem však peněžitou pokutu složití nechtěl, musel jsem druhý trest nastoupiti, jež jsem také ve společnos-

ti vícera spoluodsouzených v měsíci unoru 1869 odbyl. Tak veselých a zábavných dnů jako u přestání vězení toho jsem však po delší čas již nebyl zažil, jelikož dobří přátelé všemožně toho dbali, bysme u vězení nijakého nedostatku neměli, a nás také často navštěvovali. Za kterýžto přestálý trest se nikdy stydět nemusím. -

~~Od té doby nepomyšlel jsem takřka již na další činnost literární~~

Když roku 1868 kutnohorský literarno-průmyslový spolek „Vesna“ v Hoře Kutné časopis vydávati se rozhodl, pojednávalo bylo se mnou o převzetí redakce; jelikož však od spolku program časopisu mnou navrženého přijat nebyl, povolán byl redaktor Jakub Arbes z Prahy, který však brzo odstoupil, jelikož podnik vydávání časopisu „Vesna kutnohorská“ tolik nevynášel, aby jej byl spolek náležitě honorovati mohl. Aby časopis ten uprostřed roku zaniknouti nemusel, přejal jsem k naléhání vícero mi vážených členů jednoty té další řízení časopisu toho, aniž bych byl jména redaktora přijal, a tu od čís. 23. až do čís. 30 kdy časopis ten vycházeti přestal jsem jej řídil, a také, jelikož příspěvků proň velmi málo docházelo, hlavně vlastními pracemi plnil. Mimo přerozmanitých drobných zpráv místních a jiných jsou tu hlavnější články: 1.) Slavnost sedmdesátých narozenin Františka Palackého v Hoře Kutné. 2.) Slovo o Tylově nadaci. 3. Stručný dějepis kutnohorské nemocnice. 4.) Ondřej Ptáček zvonář kutnohorský. 5.) Příspěvky k dějepisnému městského špitálu. - 6.) Osudná masopustní noc - povídka. 7. Jan Hostivít Pospíšil. Nekrolog. 8. Chrám Věch Svätých v Hoře Kutné. - 9.) Martin Kuten ze Springsbeků dějepisec český rodák kutnohorský. - 10.) Práci služ vlasti. - 11.) Klabalové zvonáři kutnohorští. - 12. Noc na Kuneticích. 13. Okouzlená lampa. - 14.) Jan Ev. Purkyně. - 15.) Smutné hody vánoční v Hoře Kutné. - V témž roce vydal jsem kratičké popsání někdejšího slavného kláštera Sedlce pod nadpisem: „Fresky v bývalém cisterciackém klášteře nyní c.k. továrny na tabák v Sedlci dle popisu c.k. konservatora Františka Beneše zčeštil a stručným dějepisem kláštera a památností tamnějších vydal P.M.V. Tiskem Františka Procházky v H.K. -

Čtěje tomu aby v chrámích Páně stejné mešní písně a dle církevní roční doby každý den jiné se zpívaly, vydal jsem r. 1867 nákladem kniháře Karla Šolce: „*Chrámový zpěvník kutnohorský*.“

Roku 1868 podány byly ve Světozoru (č. 48-52) od Seidlera některé zprávy o rodině Dačických z Heslova která po tři století v Hoře Kutné žila. Nalezna v tom ještě mnoho mezer, podal jsem v ročníku 1869 doplňky k pojednání tomu s nápisem: „Některé zprávy o rodině pánů Dačických z Heslova, a zvláště o Mikulášovi Dačickém a jeho záležitosti ohledně zavraždění Kolovrata Novohradského.“

V zasedání obecního zastupitelství dne 4 listopádu 1870 bylo mi k návrhu tehdejšího purkmistra Ferdinanda Breuera uděleno měšťanské právo kr. horn. města Hory Kutné.

~~Když přestala „Vesna“ vycházeti hodlal jsem již činnost literární~~

V roce 1871 dne 12 listopádu připadalo tomu dvacet roků, kdy v týž den nezapominatelný publicista český a vždy upřímný přítel můj Karel Havlíček Borovský před porotním soudem v Hoře Kutné stál. Choval jsem průběh celého přelíčení po celý čas bedlivě u sebe, jež jsem si byl při přelíčení zaznamenával, a jež v době konstitučního absolutismu ministrů Schmerling-Bach tiskem vydati možno nebylo. Jelikož nastala pro tisk volnější doba, čtěje památku tu zasvětili, vydal jsem ku dni 12

listopádu nákladem knihkupectví Dru Greyra a Dattla v Praze popsání přelíčení toho pod nápisem: „Po dvaceti létech. Porotní soud Karla Havlíčka Borovského.“ - A co doplněk toho podal jsem v čísle Národních Listů dne 12. list. 1871 vyšlém: „Havlíčkův pobyt v Hoře Kutné.“

Hodlal jsem tímto vydáním literární činnost svou již úplně složit, neboť již jsem byl přestal do veřejných časopisů dopisovati. Tu však koncem r. 1871 počal v sousedním Kolíně politický list „Koruna česká“ vycházeti jehož redaktor p. Václav Nedvídek mne k přispívání byl vybídl, a uznávaje toho důležitost že list podobný na venku vycházející podporovati třeba, a že k rozšíření jeho nejlépe se prospěje, když se do něho o místních záležitostech **pravdivé** udalosti líčiti jakož i nepřislušnosti odkrývati a posuzovati budou, vyhovil jsem vyzvání tomu podávaje tam nejprve častých dopisů. - Nechtěje však by pracně a namahavě sebrané ~~dějepisné~~ všeliké zápisky mé města a okolí se týkající neupotřebené ležeti ostaly a snad v ztrátu přišly podal jsem v časopise tom r. 1875 a 76 obšírnější pojednání: „Příspěvky k dějepisu kr. horního města Kaňku.“

Roku 1875 svěřeno mi bylo k návrhu a vyzvání tehdejšího purkmistra kutnohorského Jana Breuera přebrání a urovnání starého archivu někdejšího c.k. horního úřadu, který městu úplně odevzdán byl.

Práce té ujal jsem se tím ochotněji, jelikož jak mi povědomo, tento posaváde nikým probrán a prohlednut nebyl, a hodlaje pak, když práce ta ukončena bude, sestaviti řádný seznam veškerých listin jak bývalého městského tak i tohoto přibylého archivu, jakýž se posud při archivu městském postrádá, jakož i sestaviti pořádný seznam čili obsah knih memorabilií archivu městského, tak aby ti, kteříby někdy dějepis města si za ukol vzali, nemuseli teprve veškerých listin jednotlivě prohlížeti, jak jsem já toho při své započaté práci činiti nucen byl. - Archiv horního úřadu nakupen byl bez ladu a skladu v jedné staré jizbě Vlašského dvora, kam vítr a déšť roztlučnými okny přístup měly, tím také se stalo, že množství listin zetlelo a k nepotřebě bylo. Archivu toho bylo na několik vozů, a proto bylo třeba třibení čeho by se uchovati mělo, a čeho by odložiti bylo. Za tou příčinou musel jsem list za listem přehlížeti. Že z listin těch co zcela nedůležitých veliké množství stranou odloženo býti muselo, dá se domýšleti: a tyto staré nedůležité spisy byly co starý papír odprodány. - ~~Poprvé~~ ~~tu hluk mezi potroštěnými a věci neznalými, že prý se staré listiny šestnáctého a sedmnáctého věku rušejí, a kupcům neb kramářům na kornouty prodávají. Ubožáci!~~ Byly to ovšem spisy z věků těch, ale nazvíce staré nepotřebné horní účty a podobné věci, kterých ani v ohledu historickém, místopisném neb národohospodářském, tím méně vědeckém upotřebiti nelzelo, a o nichžto se praví znalci věci pronesli, že kdyby se každý starý papír věku toho jen z ohledu stáří uchovati měl, nestačil by žádný dům pro takové škváry.

Při práci té zastesklo se mi nad tím že započaté děje Hory Kutné, pro něžto se mi mnohých nových pramenů nalezti podařilo, ukončené vydati nelze, protož aby to čeho jsem byl již sebral na zmar nepřišlo, počal jsem r. 1876 v „Koruně České“ uveřejňovati místopisné úryvky: „Průvodce po Hoře Kutné.“ Seznav že úryvky ty u obecnstva oblíbeny docházejí, jelikož což podobného o městě tom posaváde nikým tak pověděno nikým vypravováno nebylo, odhodlal jsem se k projevenému mnohostra-

nému přání vydati spis ten samostatně co místopis Hory Kutné, který dle prvnějšího plánu mého ukončiti měl započatý dějepis města, v obšírnějším ovšem pojednání; a tak rokem 1877 vydán: „Průvodce po Hoře Kutné a nejbližším okolí,“ ježto již nyní za svoji labutí literární práci považují; neboť při svém pokročilém věku a nemožnosti podniknouti náklad na započaté prvnější dílo „Děje Hory Kutné“ sotva již k větší literární práci přikročím. Ovšem že jiná města podobná snahu pro sepsání dějin města obecním nákladem podporují, jest k podivení že při zastupitelstvu kutnohorském jediného člena není, který by k podobné podpoře z obecních důchodů návrh učinil: a tu viděti s jakou lhotežností domácí k seznání dějin města přihlížejí! -

Dodati mi ještě toto: Když studující kutnohorští r. 1876 oslaviti chtěli památku rodáka kutnohorského Jana Erazima Vocela zasazením památné desky na rodný dům jeho, požádán jsem byl o sepsání životopisu tohoto slavného učence. Za příčinou tou nucen jsem byl vynaléztí dlé matriky a místního popisu rodiný dům jeho, jelikož dle pověsti zcela jiný dům se byl co rodný dům udával. A nabyv dle matriky, místního popisu a gruntovní knihy neklamný důkaz rodiště jeho, podal jsem pak sepsaný životopis v „Koruně České“ a v „České Včele“ v Praze vycházející, čímž jsem povinný tribut slovuťnému rodáku kutnohorskému a svému osvědčenému příteli složil. -

Jelikož mi literární pero ještě zaháletí nedá napsal jsem opět dějepisné pojednání „Chrám Sv. Jakuba a vesnice téhož jména blíž Hory Kutné, které v „Koruně České“ r. 1877 otištěno jest.

Tím končím dne 21. září 1877 svého literárního působení činnost až do doby té s tím přesvědčením, že se mi mnoho sepsati a vynaléztí podařilo, čeho jednou jiní s dobrým výsledkem používati budou!

Dodatek psán dne 27 prosince 1880.

Od té doby až do dnešního dne pokračováno v literárních pracích dále, z kterých nejdůležitější byly: „Pánové Dačičtí z Heslova“, rodopisní nástin, přednášen ve schůzi archeologického spolku „Vocel“, a otištěn v „Koruně České“; „Mikuláš Dačický z Heslova a jeho literární činnost“ životopisní nástin (Vyjde tiskem u Karla Šolce) „Staré kancionaly v archivu kutnohorském“ (popsány v „Památkách 1879) „Procházka mezi mrtvými“, popsání ohledání veškerých krypt v chrámech kutnohorských; přednešeno ve schůzi archeologického spolku „Vocel“; (v rukopise ve sbírce spolku.) „Zpráva o městském archivu kutnohorském“, přednešena ve schůzi archeologického spolku „Vocel“, a otištěna v Koruně České r. 1879. - A poslední práce víceletá: „Persekuce Hory Kutné po bitvě bělohorské“ která v sedmdesátý den mého narození dokonána a k tisku upravena byla. Vyjde během počátku roku 1881 nákladem knihkupectví Karla Šolce v Hoře Kutné. -

Pro památku osvědčenému příteli svému Antonínovi Materkovi
do uschování odevzdal 17.11.1877 a k vlastnictví daroval
Hora Kutná.

18¹⁴/1177 Am

*Petr Miloslav Veselský
zesnul v Pánu 9. července 1889 o 1. hod. spůlnoci z pondělí na úterý
maje věku svého 79. lét záslužného, strastiplného života
V pondělí večer byl ještě dosti veselé mysle, hrál sobě s vnučátkem
svým při večeři, načez o 9. hodině sezvedl seslovly: „A teď mi dejte již
pokoj - já jdu spáti.“ - a usnul tiše na věky!*

*Budiž čest památce Jeho!
a vděčná Paměť snahám vlasteneckým!*

Am.

Poznámky:

Rukopis Veselského autobiografie byl sepsán v období od 12. července 1877 (jak je uvedeno na první straně) do 21. září 1877 (jak je zapsáno na straně 21). Dne 14. listopadu 1877 byl již v držení Antonína Materky, kterému jej předal autor (den předání rukopisu je nečitelný). Dne 27. prosince 1880 připsal Veselský ještě krátký dodatek. Posledním zápisem je krátký nedatovaný text A. Materky, uvádějící datum a okolnosti smrti P. M. Veselského.

Rukopis je napsán oboustranně na šesti dvojlistech (tj. 24 stranách), označených na přední straně v horním levém rohu písmeny A až F, a jednom vloženém menším listu. Stránka má výšku 17 cm a šířku 21 cm. Jednotlivé stránky jsou číslovány od 2 (druhá stránka) do 21. Poslední dvě stránky, obsahující zápis o předání rukopisu A. Materkovi (str. 22) a zápis A. Materky o smrti P. M. Veselského (str. 24), číslovány nejsou, stejně jako prázdná stránka 23. Číslo stránek jsou zapsána na vnějším horním rohu. Mezi stránky 14 a 15 je vložen menší nečíslovaný oboustranně popsaný list o výšce 10,5 cm a šířce 17 cm s textem informujícím o uspořádání kutnohorského městského archivu. Listy jsou sešity do svazku šňůrkou procházející třemi otvory. Svazek nemá desky. Na první straně je na pravém okraji otisk razítka s nápisem: „Arch. sbor *Wocel*“ (stejně je i na stránce 9, 13 a 20), na poslední straně na dolním okraji je razítko: „NEMOCNICE V HOŘE KUTNÉ.“. Na první straně jsou v pravém horním rohu napsána písmena „PMV“.

Text byl v tomto přepisu ponechán v původní podobě, opraveno bylo jen několik zjevných chyb (*kte - která, Ondřech - Ondřej, 1669 - 1869, archeologický - archeologický*), škrty jsou uvedeny pouze pokud přinášejí nějakou informaci, text dodatečně připsaný na okraji byl vložen na autorem vyznačené místo. Text podtržený vlnovkou je tištěn kurzívou, text podtržený úsečkou je tištěn tučně. Kurzívou je uveden i dodatek Ant. Materky na konci práce.

Rukopis je uložen pod označením *Vlastní životopis* v SOkA Kutná Hora, osobní fond Veselský P.M., inv. č. 1.

FRESKY

ve veliké síni

bývalého cistercianského kláštera,

nyni c. k. továrny na tabák

v S e d l c i.

Popsal

František Beneš,

cís. král. konservátor pro kraj čáslavský.

stručným dějepisem kláštera a popsáním památností
sedlekových

zčeštil a rozmnožil

Petr Miloslav Veselský.

Všecka práva spisovatelská i překlad do jiných
nářečí po zákonu si nakladatel vyhrazuje.

D r u h é v y d á n í.

V HOŘE KUTNÉ.

Tiskem a nákladem knihkupectví Karla Šolce.
1884.

Historické zprávy

bývalého tamního cistercianského kláštera
popsání tamního velkolepého chrámu, pro-
slulé kostnice a uměle provedených fresk
v někdejší velké síni klášterní i jiných
zbylých památností.

Druhé, zcela přehlednuté a rozmnožené vydání spisu:
„Fresky ve velké síni bývalého cistercianského klá-
štera, nyní c. k. továrny na tabák v Sedlici“.

OBSAH

Fr. Beneš, P.M. Veselský: Fresky ve veliké síni bývalého cisterciánského kláštera v Sedlci	1
P.M. Veselský: Památná kostnice sedlecká s chrámem „Všech Svatých“	30
P.M. Veselský: Já Petr Miloslav Veselský (vlastní životopis)	36

